ATEITIS

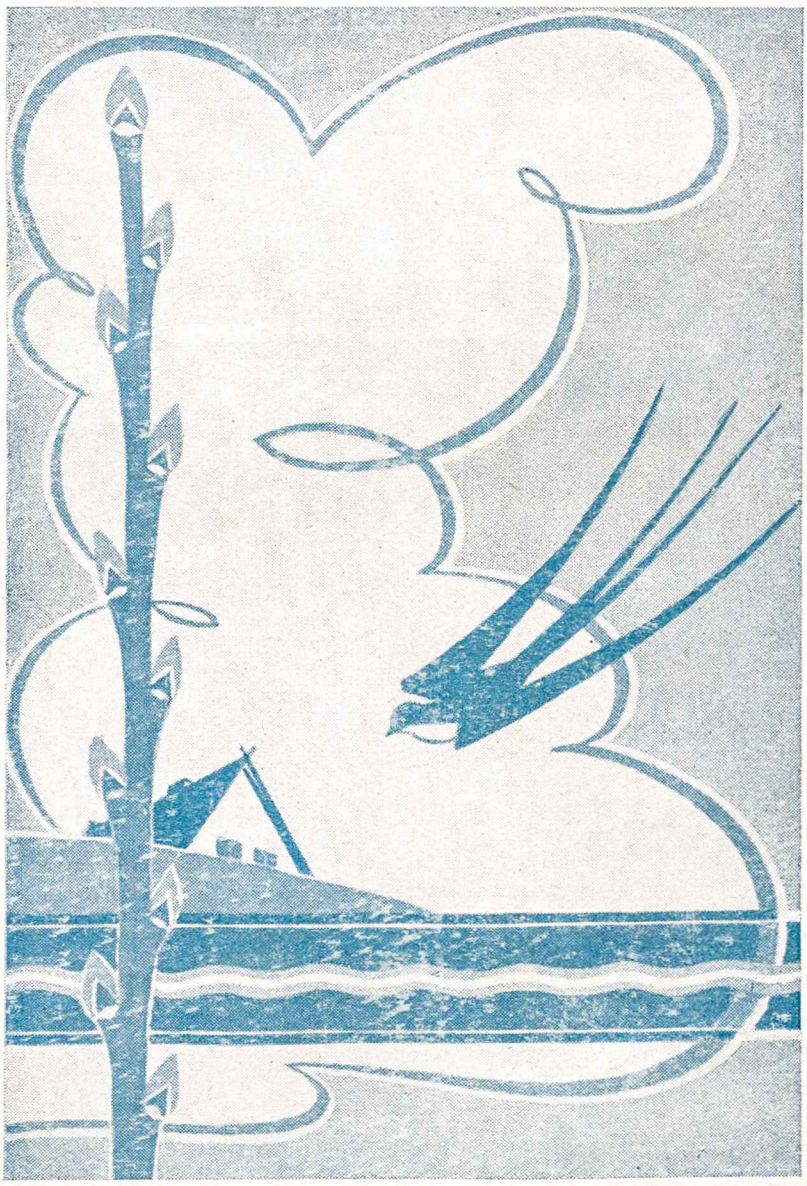

Viktoras Poliakovas *Pavasario šventė*

NUO 1911 M. 1934 M. KOVO—BALANDŽIO MĖN. 3—4

TURINYS

Psl.

1. *Pr. Dovydaitis* — „Jis atsikėlė, Jo nėra čionai“ 129
2. *K. Grigaitytė* — Neklausk manęs (eil.) 132
3. *Vl. Proscevičiūtė* — Tą vakarą (eil.) 132
4. *Kazys Zupka* — Eilėraštis be vieversėlio ir žiedų (eil.) 133
5. *Jonas Jakštas* — Dvi neužmirštuolės (eil.) 133
6. *Vyt. Tamulaitis* — Eilėraščiai 134
7. *Leonardas Žitkevičius* — Eilėraščiai 135
8. *Adolfas-Alex. Kepalas* — Nes noriu Tau laimės 136
9. *Jonas Rudzevičius* — Didysis jaunuomenės mylėtojas 144
10. *A. Graževičius* — V. Mykolaičio-Putino romanas „Altorių šešėly“ 151
11. *J. Gobis* — Savigarba 164
12. Konkursai 168
13. *Kun. Dr. J. Navickas* — Pirmieji Ateitininkai Vilkaviškyje 169
14. *M. R.* — A. a. Romualdas Antanas Kučinskas 175
15. *Ad. Br. Š-kys* — Visi į Kristaus Puotą 177
16. Šachmatai (Veda *P. Vaitonis*) 178
17. Sportas (Veda *P. Vaitonis*) 180
18. „Ateitį“ betobulinant 182
19. *Apžvalga:* Kaip A. Mickevičius kūrė „Poną Tadą“ — Kūryba ir materijalinis gyvenimas. — Kokia mūsų jaunuomenės misija? 185
20. *Knygos:* Prof. Dr. Pr. Kuraičio „Ontologija“. — Bronės Buivydaitės „Atversti lapai“. — Dr. Konst. Hallio „Didžiųjų vyrų jaunystė“ 189
21. Redaktorius atsako 192

„ATEITIES“ { Redakcija ir administracija: Kaunas, Laisvės Alėja 3. Telef. 26-76.

Prenumeratos kaina: Lietuvoje metams 15 lt., pusm. 8 lt. Moksleiviams: metams 6 lt.; pusm. 3 lt. Užsieny: metams 20 lt., pusm. 10 lt.; moksleiviams perpus pigiau. Atskiras nr. 1,75 lt.

„Ateities“ platintojų žiniai

Norėdami laimėti dovanų, kaikurie „Ateities“ platintojai pasiskubino pranešti siuntinėtiną š. m. „Ateities“ kiekį, norėdami, kad jų pr-riai pakliūtų į laiminčių dovanas pr-rių skaičių, bet neatsiuntė pr- os pinigų. Pranešame platintojams, kad dovanas kol kas jiems esame rezervavę, tačiau laimėti bus galima tik tuo atveju, jeigu bus atsiųsta ir tų pr-rių pr-tos pinigai. Dovanų laimėjime dalyvauja tik metiniai apsimokėję ir neskolingi už pereitus metus pr-riai. Dovanos bus skirstomos apie kovo mėn. pabaigą, todėl kas nori jas laimėti, turi ligi to laiko prisiųsti pr-tos pinigus, nes vėliau apsimokėję dovanų nebegaus.

Skaitykite jaunesniųjų moksleivių mėnesinį iliustruotą žurnalą **„Ateities Spindulius“**

ATEITIS

Mėnesinis moksleivių žurnalas

3—4 Nr. 1934 m. Kovo ir Balandžio mėn. XXIV

„Jis atsikėlė, Jo nėra čionai..."

(Velykinių minčių žiupsnelis)

Mielas Jaunime! Sveiki sulaukę Šventų Velykų, linksmosios pavasario šventės!

Bet ar Velykų šventė mums linksma tik dėl to, kad ji atitenka pavasariui?

Jei būtų taip, tai Velykų linksmumas pareitų nuo to, koks kuriais metais būtų pavasaris, arba, trumpiau pasakant, koks pasitaikytų per Velykas oras — gražus, šiltas, pavasariškas, ar bjaurus, šaltas, rudeniškas.

Ir šį Velykų laišką jums rašydamas, aš dar nebūčiau tikras, ar galiu jus sveikinti šiais metais tikrai linksmų Velykų, nes nežinau, koks bus oras per šių metų Velykas.

Bet mums, katalikams, Velykų šventės linksmumas eina iš kur kitur; oras mums mažiausiai prisideda tam linksmumui padidinti.

Iš kur velykinį džiaugsmą ima katalikai?

Nagi katalikams velykinio džiaugsmo teikia tas didžiausias žmonijos istorijoj faktas, kuris yra įvykęs Jeruzalėj prieš 19 šimtų metų:

Kristaus iš numirusių atsikėlimo istorinis faktas.

Dėl šito fakto Kristaus Bažnyčia džiūgaudama gieda: Surrexit Dominus vere, Alleluja! Viešpats tikrai kėlėsi, Aleliuja! (t. y. garbinkime Dievą!).

Iš tikrųjų, nėra kito įvykio, kuris galėtų sukelti tokio džiaugsmo, kaip tas, kurį mini seniausia krikščionijos šventė — Velykos.

Velykos — Kristaus iš numirusių atsikėlimo prisiminimo šventė — primena mums Kristaus dievybės, Jo mokslo dieviškumo ir taip pat Katalikų Bažnyčios dieviško įkūrimo stipriausius įrodymus.

Kiek Gavėnios paskutinioji savaitė mums primena liūdniausią, tek Velykų šventė — džaugsmingiausią įvykį.

Kristus, žmonijos Gelbėtojas, kuriame buvo įsikūnijęs visi Meilės, Tiesos ir Teisingumo idealai, kurs perėjo žemę gera

darydamas, yra nedorėlių paskučiausiu būdu išniekinamas ir užmušamas piktadario būdu.

Bet trečiajai dienai išaušiant Jis išeina iš to karsto, kurin buvo savo artimųjų gailestingai padėtas.

Kančios dienomis priėmęs visokiausius rafinuotus išniekinimus ir nereagavęs į visus niekšingiausius provokavimus parodyt savo galybę, dabar, atėjus laikui, kaip buvo patsai prieštai gyvas būdamas pranešęs, Jis atsikelia ir išeina iš sunkiu akmeniu užversto, užantspauduoto ir budrios Jo neprietelių sargybos saugojamo karsto.

Amžinoji Meilė, Tiesa ir Teisingumas trijumfuoja, o neapykanta, melas ir smurtas palieka amžinai sutriuškinti. Net pati mirtis lieka nugalėta.

Dėl to šv. Paulius dabar, tyčiodamasis iš mirties, klausia: „Mirtie, kame tavo gylys?... Pragare, kame tavo pergalė?“

O Bažnyčia Velykų Prefacijoj gieda: Qui mortem nostram moriendo destruxit et vitam resurgendo reparavit, t. y. kurs mirdamas sugriovė mūsų mirtį ir atsikeldamas atitaisė gyvybę.

Šv. Kristaus apaštalas Paulius ir yra pirmasis, kuris dokumentališkai paliudijo visam pasauliui Kristaus iš numirusių atsikėlimo faktą. Tai jis padarė savo pirmajame laiške korintiečiams, parašytame apie 57 m. po Kristaus gimimo, taigi tik apie trejetui dešimčių metų praėjus po Kristaus mirties ir atsikėlimo. Šis laiškas yra ankstybesnis už visas evangelijas.

Šiame tat laiške (15 skyriuj) šv. Paulius be kita ko rašo: „Broliai... aš jums padaviau visupirma ką ir ėmiau, kad Kristus numirė už mūsų nuodėmes, kaip sako Raštai; kad buvo palaidotas ir kad prisikėlė trečią dieną, kaip sako Raštai; kad pasirodė Kėfui (Petrui) ir po to vienuolikai. Paskiau jis pasirodė daugiau kaip penkiems šimtams brolių vienu kartu, kurių daugelis tebėra gyvi iki dabar, kai kurie gi užmigo. Paskiau jis pasirodė Jokūbui, paskui visiems apaštalams. Visupaskiausia gi jis pasirodė man, lyg nelaiku gimusiam“.

Ir kituose savo laiškuose šv. Paulius savo mokslo centran stato prikryžiuotąjį ir iš numirusių atsikėlusį Kristų, kaip kad ir kiti apaštalai.

Antai, šv. apaštalas Petras Jeruzalėj Saliamono bažnyčioj šiaip drožia į akis žydų minioms: „Jūs nužudėte gyvybės davėją, bet Dievas jį prikėlė iš numirusių ir to mes esame liudytojai“ (Apaštalų Darbai 3, 15).

Kitoj vietoj tas pats šv. Petras kalbėjo Cezarėjoj Korneliaus namuose: „Jį nužudė, pakabinę ant medžio. Dievas jį prikėlė trečioje dienoje ir davė jam apsireikšti, ne visai tautai, bet Dievo iš anksto paskirtiems liudytojams — mums, kurie valgėme ir gėrėme su juo po jo atsikėlimo iš numirusių“ (Ap. D. 10, 39—41).

Jei Kristus nebūtų buvęs tikrai iš numirusių atsikėlęs, tai jo nužudytojams būtų buvę lengviau sunaikinti apaštalų liudijimą ir parodyti juos esant melagius nurodant į karste trūnijantį Kristaus lavoną.

Bet jie šiokiu paprasčiausiu argumentu nesinaudojo, o tik, širsdami iš pykčio, griebėsi prieš apaštalus kitokių argumentų: akmenų ir kalėjimų.

Kodėl jie nerodė Kristaus lavono karste? Tik dėl to, kad **jo tenai nebuvo,** kad **karstas,** kuriame buvo padėtas nuo kryžiaus nuimto Kristaus kūnas, **buvo ištuštėjęs.**

Kur buvo dingęs Kristaus kūnas? Kristaus mokiniai buvo jį pavogę? O ką tuomet veikė kūną sergėti, pastatyta sargyba? Nagi miegojusi! — tikrai „žydiškas" argumentas!

Iš evangelijų aišku, kad ir patys apaštalai pradžioj netikėjo Kristaus atsikėlimu, kai jie apie tai buvo išgirdę iš moterų, atėjusių Velykų rytą prie karsto ir radusių jį tuščią. Kristus „barė jų netikėjimą ir širdies kietumą", kad jie netikėjo tiems, kurie buvo matę jį atsikėlusį (Mork. 16, 14). Taigi, Kristus patsai turėjo įtikint apaštalus savo tikruoju atsikėlimu.

Tokioj prislėgtoj nuotaikoj, kokios buvo Kristaus mokiniai apimti Kristui ant kryžiaus numirus, **tikėjimas Kristaus atsikėlimui** jiems niekuomet **nebūtų išaugęs** be paties atsikėlimo fakto.

To fakto liudytojas yra ir Kristaus tuščias karstas Velykų rytą. Dėl to vieta, kurioj buvo padėtas mirusio Kristaus kūnas, pažymima kitokiu parašu, negu koki dedami prie karstų kad ir didžiausio šio pasaulio galiūnų. Būtent, prie žmonių karstų dedami parašai: **Hic jacet — čia guli** toks ir toks. O Dievo Kristaus karstas pažymimas žodžiais: **non est hic — jo nėra čionai,** jis atsikėlė; čia tik vieta, kame jį buvo padėję (Mork. 16, 6).

Begalinės reikšmės išvados tenka daryti iš šio fakto. Mes tik vieną šį kartą padarysime: **Kristaus atsikėlimas yra mums laidas,** kad ir mes, kurie Kristų tikime ir nuoširdžiai norime savo gyvenimą tvarkyt jo mokslu, kurie esamę pasiryžę, jokių aukų nebodami, rengtis ir ryžtis „Visa atnaujinti Kristumi", — kad ir mes **atsikelsime iš numirusių,** spindėdami ir nemirštami.

Duok Dieve, kad mes, mielasis jaunime, visi, ar kam mūsų šeimos bus ilgiau ar trumpiau skirta „dirbti krutėti" mūsų Tėvynėj Kristaus karalystę, Meilės, Tiesos ir Teisingumo karalystę gyvendinant, užsidirbtume iš numirusių atsikėlimą ne per savo, bet per kentėjusio, mirusio ir iš numirusių atsikėlusio Kristaus nuopelnus.

Toks mano velykinis jums linkėjimas!

Jūsų **Pr. Dovydaitis.**

Neklausk manęs...

K. Grigaitytė

Neklausk manęs,
Kodėl aš susimąsčius
Ir nebučiuok man rankų,
Kai ašara nurieda.
Tos dienos, kaip šokėjos grakščios,
Pilkos būties žydram ekrane
Susirenka ir kugždasi
Apie grąžintą žiedą...

*

Prašau neneški man
Nei tulpių nei gecintų
Ir nedainuoki Zybelio arijų.
Tu užmigdyk mane savo akių pavėsy,
Kitais vardais gėles tas pavadinki,
Kitu vardu mane pabudink,
Tada, gal būt,
Suteikti laimės tau galėsiu...

Tą vakarą

Vl. ProsceviČiūtė

Tūkstančiai jaunų žiedų
Tą vakarą man sekė pasaką,
Tarp daugelio išraudusių veidų
Ieškojau — gal surasiu ką...

Šnabždėjo man tą naktį uosiai,
Šnabždėjo tarp baltų kaskadų,
Paskendus laimėj ir žieduose
Nesupratau jų serenadų...

Ir buvo uosiai mano viešpačiai,
Dabindami rasos karoliais,
Jie džiugino man širdį, ieškančią
Ramybės žydinčiuose toliuos...

Ir šiąnakt puikūs uosiai supas,
Bet sielai neramu ir ilgu...
Sukaustė tylios maldos lūpas,
Nes nežinia ko pasiilgau...

Eilėraštis be vieversėlio ir žiedų

Kazys Zupka

Giedojo ilgą lauko giesmę
Mažutis vieversėlis,
O laukuose kvietys po kviečio
Ugnim aguonos kėlės.

Nesutalpino skliautas džiaugsmo,
Laukai — žiedų palaimos,
O kai nebuvo mieste nieko
Ir mes nurimom kaimuos.

Ir mums tą ilgą lauko giesmę
Čiulbėjo skliauto džiaugsmas,
Aguonų ugnys savo meilei
Ir vėlei vasarą sulauks mus.

Bet šiandie niekas dar nečiulba
Ir niekas nepražydo
Ir rodos mums, kad visko buvo
Mažai, lyg iš pavydo.

Dvi neužmirštuolės

Jonas Jakštas

Nutysę vieškeliai mani
Masina žengt į tolius —
Paliks žiedai du mėlyni —
Tos dvi neužmirštuolės.

Išeisiu šiąnakt be aušros.
Nelauksiu saulės ryto!
Ir nieks kelių nesužinos
Į tyrlaukius išvytо.

Naktis mane sūnum priims,
Paslėps po savo skraiste.
Ir norai alkani nurims
Karčius lašus nulaistę.

Išeisiu kaip vagis iš čia
Nakties vartus užkėlęs —
Tik nieks raudos neparaudos
Pilkų dienų šešėliuos.

Širdy žiedai du mėlyni —
Tos dvi neužmirštuolės —
Nutysę vieškeliai mani
Masina žengt į tolius.

Vyt. Tamulaičio eilėraščiai

Aušrų paukščiai

Per juodą dangų šiąnakt krito
Tiek daug tiek daug šviesių žvaigždžių,
Ir jų takais išskrido visos mintys,
Kaip balti paukščiai rytmečio aušrų.

Nubiro žvaigždėmis padangių kelias,
Kuris nuves į laime tvaskančias marias,
Bet iš aušrų atskridę paukščiai
Sparnų plasnojime nusinešė žvaigždes.

Per dangų šiąnakt žvaigždės krito,
Bet nė vienos nesugavau žvaigždės, —
O kur aušrų nuskrido paukščiai
Jau niekas niekad neįspės...

Vakaro švelnumas

Kai vakaras ateis tuščia alėja,
Ir ilgesys toks sopamas nubus, —
Neklausinėk, ko laukiu vienas
Ir kam prisimenu negrįžtančius sapnus.

Ir kodėl ilgu mėlynų padangių,
Ko ilgu nuostabaus žvaigždžių tolumo, —
Juk atsakyti viena tau galėčiau:
Numirt gali nuo vakaro švelnumo!

Ateina vakaras pas mane, o aš einu pas vakarą,
Ir tyliai naktį prakalbam su žvaigždėm, dangumi..
Ir nusišluoštai, kaip ryto rasą, ašarą,
Tik pasiguodęs, kad žemėj gyveni.

Be ašaros

Pasakykit, kodėl pro žaibų skeliaudras,
Taip nutyla dausos, taip sustingę tyli...
J. Mikulevičius

Kad taip numirt be jokios ašaros ir skundo,
Kad taip nuskęst toj mėlynoj tyloj be balso, —
Tegul pakrantėje sukniubę vienos nendrės šnara,
Tegul sujudusios bangelės vienos smėlį žarsto.

Žinau, kad paukščiai neatneš man meilės iš padangių —
Pavasarį nuliūdęs kam ilgesį dainuosiu? —
Užtai be galo noriu sugrįžt į tėviškę taip brangią
Ir ten numirt be jokios ašaros pavėsyje po gluosniu...

Leonardo Žitkevičiaus eilėraščiai

Vienatvės elegija

Tenai nebuvo man draugų,
Čionai draugų neliko...
Neišlydėjo nieks manęs,
Ir nieks nepasitiko...

Žydėjo gėlės pabaliuos,
Ir paukštės baltos krykštė,
Ir nardė saulės spinduliuos
Laimužė vakarykštė.

Ir veltui ieškau čia dalios,
Bet sėju vienas dilges...
Ir grįšiu liūdnas atgalios,
Laimužės išsiilgęs.

Tyli naktis tyliai kuždės,
Kad laimė nepranyko.
Bet ar mane kas palydės,
Jei nieks nepasitiko?..

Tyli naktis tyliai užmigs,
Užmiršus, ką žadėjo...
Ir kas mane bepasitiks,
Jei nieks neišlydėjo?..

Svajonių pilis

Teka saulė vainikuota
Užu miesto bonių, —
Baltos laumės kelia puotą
Pilyje svajonių.

Balti perlai žemėn byra —
Baltos dienos kėlės.
O aplinkui — liūdnos svyra
Peržydėję gėlės...

Tyliai griūna amžių sienos,
Tolumon sužiūrę...
Nuplasnojo baltos dienos
Į miglotą jūrę...

Vai, neeik, brangi Daluže,
Į svajonių pilį:
Ten gyvena juodas Vylius,
Jis tavęs nemyli.

Gėlės žydi, gėlės vysta
Tarp kalnų ir klonių.
Aukso laimė nepražysta
Pilyje svajonių.

Neseniai pasibaigusiame Lietuvos šachmatų meisterių turnyre I vietą laimėjo mums gerai pažįstamas mūsų žurnalo sporto ir šachmatų skyrių vedėjas stud. vytautininkas ***Paulius Vaitonis,*** *antrame rate vėl nugalėjęs Lietuvos meisterį Mikėną. Šiuo laimėjimu Vaitonis išsikovojo teisę lošti matčą su Mikėnu Lietuvos šachmatų meisterio vardui įgyti.*

Mielajam savo bendradarbiui linkime šį matčą garbingai laimėti ir apsivainikuoti Lietuvos šachmatų meisterio laurais! —

Redakcija.

Nes noriu Tau laimės

Adolfas — Alex. Kepalas

Šimts pypkių! Ta nedidelė mergaitė jį pavergė. Mėlynos akys, tiesūs juodi plaukai, supinti į dvi kasas, tie tik truputį rausvi veidai... ak ne... Visà visà ji paniekino kliūtis, jo atsparumą ir atsistojo jo minčių centre. Jis tebegirdi paprastą, bet žavų jos balsą:

— Valentinai, ar tai tu pyksti?

Ne! Jis dabar nebepyksta. Bet dar neseniai jis pyko. Ir dar kaip!!

Juk jis buvo išdidus, į mergaites žiūrėjo iš aukšto, dažniausiai jų nė nesveikindavo ir apskritai mergaičių privengdavo.

Bet šit viena iš jų, ta neaukšta septintaklasė, kuri gieda bažnytiniame mokinių chore pirmuoju balsu... Valentinas pajuto... Ji, ta smulki, ta trapi būtybė, nedelsdama pareikalavo iš jo išimties: jis turėjo jai nusilenkti,ji reikalavo iš jo pagarbos. Iš jo! Ne, ne!! Valentinas pyko, šiaušėsi ir dar labiau vengė Izabelės. Bet jo krūtinėje augo stiprėjo priešingas jausmas, žadėdamas numest melagingą širdies kaukę. O jis nė nesuprato tada.

Buvo taip.

Vieną rytą sveikindamasis klasėje su draugais Vainys aplenkė Izabelę. Tada ji stovėjo nusigrįžusi nuo visų ir skaitė sau.

— Mergaičių tai nė nesveikini. Gailėsies kada, — senio balsu žiopčiojo Mikas, didelis mėgėjas rankas spausti.

Vainys numojo.

Bet štai ir ji atsisuka. Ji nugalėtojos žvilgsniu permeta jį, drąsiai žengia artyn ir ištiesia jam savo ranką. Tą mažą ranką su labai smulkučiais piršteliais, nedideliu delnu, aukštyn atverstu sveikinantis, kuris lengvai sutelpa Vainio dešinėje.

— Valentinai, ar tai tu pyksti?? — ji šypsosi ir žiūri į jį giliu giliu žvilgsniu.

Valentinui nedrąsu. Jis pirmąkart iš taip arti žiūri į gražias jos akis.

O aplinkui pastabos.

— Perdaug jau Valentinui, perdaug, — kaip iš boso dunda Mikas.

— Štai kam sekasi! — šaukia Henrikas ant visos klasės. Bet jis tuoj susičiaupia ir rezignuoja sau vienas kaip ir visada tokiais atvejais:

— Aš jai kaip žemai lenkiuos, o ji į mane dar nė karto taip nepažiūrėjo.

Ir tą dieną įvyko persilaužimas. Kai Valentinas pajuto, kad Izabelė atsisėdo jo minčių soste, jis pasakė sau — užteks save apgaudinėti, ir patenkintas nusišypsojo.

O dabar jis su malonumu mintimis braidо po netolimą praeitį.

Iš klasės išbėga Izabelė. Ji apsisiautusi šviesiai marga, tarytum čigonės, skara. Po ranka portfelis pilnas knygų. Prabėgdama ji juokiasi ir moja ranka:

— Sudie!

Jos balsas ir žingsniai aidi ilgais, jau ištuštėjusiais koridoriais.

Kaipgi tokios būtybės nemylėti?!

*

* *

— Panelių valsas! — sušuko Valentinas.

— Fokstrotas! — suūžia vyrų kampas.

— Valsas!! — Valentinas bando perrėkti.

— Fokstrotas!! Fokstrotas!

Ir fokstrotas paima viršų.

Pradeda smuikas, suklega kelios mandolinos, pritaria gitara. Lengvas šiurpulys perbėga per visus.

Šokt išėjo tik keturios poros.

Izabelė priėjo prie lango ir petim atsirėmė spintos. Į vidurnaktį nusigiedrijęs dangus mirgėjo aiškiom žvaigždėm, ir laukai pilnaties šviesoje žėrėjo šaltu blizgėjimu.

— Dabar ji gražioj pozoj, — ir Valentinas nori išsiimti bloknotą ir ją nuškicuoti. — Ne, nereikia. Verčiau prie jos prieiti.

Ji neišgirdo jo žingsnių. Palenkus galvą, smakru atsirėmusi į delną, ji žiūrėjo pro atvirą langą.

Vainys stovėjo užpakaly jos ir nieko nesakė. Jis jautė nestiprų kvėpalų dvelkimą.

Jis pasilenkė prie jos peties.

— Aš išblaškysiu tavo svajones.

Izabelė krūptelėjo. Ji smarkiai atsigrįžo ir jos kakta prisilietė Vainio skruosto.

— Tu mane išgąsdinai, — graso ji ir juokiasi tuo savo tyliu, gražiu juoku.

— Ak, Iza, atleisk man...

Vainys ima ją aukščiau alkūnių.

— Ar jau ir mes fokstrotuoti eisim? — ji remiasi savo mažytėm rankom į jo milinį švarką ir stumiasi atgal: — Neikim.

— Ne-e. Pasitraukim nuo lango: skersvėjis pučia.

Juodu atsisėda.

Dejuoja fokstrotas, keturias poras stumdydamas.

Užeina apsvaigimas saldus, kaip rytmečio miegas. Akys ir jausmai viešpačiai tokių valandų.

Staiga viskas nutyla, ir pasidaro nejauku. Nutildama muzika pavogė kažką brangaus.

— Kokios nuomonės apie fokstrotą tu, Izabele? — sušilęs šluostosi rasotą kaktą Henrikas.

— Kaip ten apie fokstrotą taip, bet apie foksrotininkus esu blogos nuomonės.

— Įdomu kodėl?

— Nagi jie blogos atminties žmonės. Vakare jūs nebeatmenate, ką girdėjote rytą.

— Kaip, kas? — nesupranta jie.

— Man rodos, šįryt tas jūsų kapelionas kalbėjo apie moderniuosius šokius.

— Prieš fokstrotą eina tik tie, kurie nešoka. O mūsų ponai pedagogai ar nefokstrotuoja? Kas iš to, jei vienaip kalba, o kitaip daro?

— Teisybė, teisybė, — kažkas pritaria, ir Henrikas patenkintas atsitraukia. Lieka vienudu.

— Iza, kam tas „tas jūsų kapelionas"?

Ji juokiasi.

— Ar tu nežinai, kas aš? Gerai. Tad aš tau viską papasakosiu. Aš — komunisto sesuo, anot jūsų, taip pat komunistė. O kad giedu bažnytiniame chore, tai jūsų nuopelnas, kuriuo taip labai didžiuojatės. Ar aš nežinau, kokia intencija jūs balsavot už mane: norėjot iš manęs pasityčiot! Girdi, komunistę privertėm į bažnyčią eiti. Taip. Aš — komunistė, ir dėl to jūs skersakiuojat į mane. Ir tu, Valentinai, buvai toks. Bet ar jūs žinote, kodėl aš tokia? Ne, jums tatai nesvarbu. Jūs viena žinote: kaltinti.

— Bet, Iza, komunistus ne tik mes kaltinam, juos visi kaltina. Kaip galime nekaltinti, kada jie mūsų tėvynę ruošiasi palaidoti.

— Tėvynė... Kas man tėvynė, kada ta tėvynė mano tėvą pražudė. Ta tavo tėvynė į kalėjimą jį įkišo, ir jis mirė už raudonąsias idėjas.

— Jei nebūtų jo pašalinę, — spiriasi Valentinas, — gal būt, jis daug pikta būtų padaręs, gal pačiai tėvynei...

— Ak, pasaka. Ką jie keli, keliolika galėtų bloga padaryti. Toks žmogaus kapryzas, kodėl nedavus jam pasigėrėti juo? Pats žinai, kiek kenksmingi Lietuvoj komunistai.

— Žinoma, pavojingi: kas visus streikus suruošia, kas sukilimus rengia? Jie, vis jie.

Izabelė žiūri. Ji nelaukė tokio Valentino griežtumo. Jos akys sužiba pykčiu, matyt, maža jos širdutė dabar smarkiai daužos ir verda neapykanta, gal kerštu.

— O jūs, jūs nekomunistai, esat 100 syk blogesni, nes kalbate tėvynei dirbą, o pilatės savo kišenes. Mano tėvas dirbo jokio pelno nelaukdamas. Jis visados buvo pasiruošęs mirti.

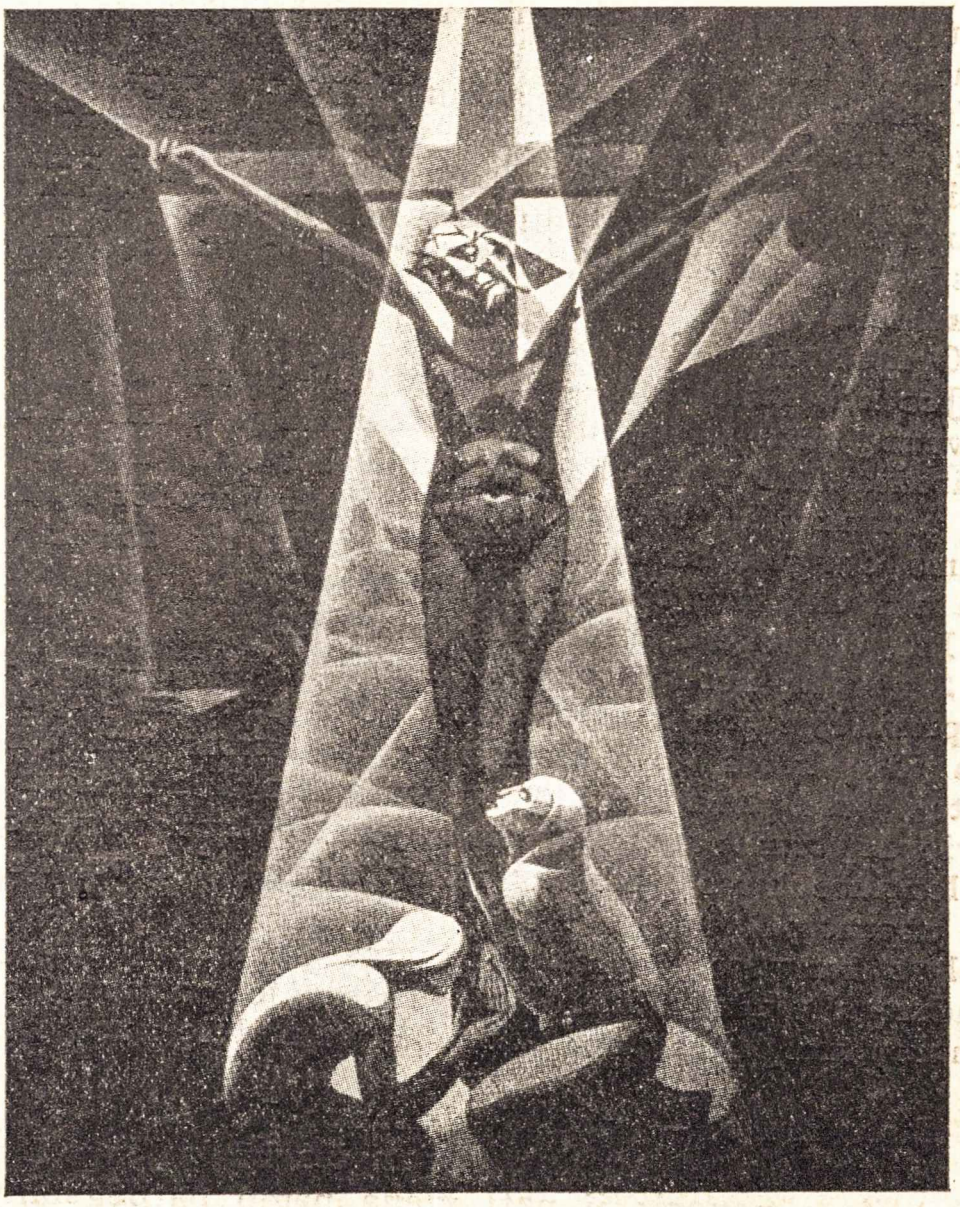

DOTTORI NUKRYŽIUOTASIS

1930 m. Romoje įvyko tarptautinė krikščioniškojo meno paroda, kur buvo išstatytas ir šis paveikslas. Krikščioniškoji spauda pripažino, kad šiokia moderni forma su vaizduojamuoju objektu visiškai nesiderina, o pats kūrinys religinės nuotaikos visai nekelia.

— Pasiruošęs mirti, — šaiposi įkarštėjęs Valentinas: — ką, kasdien išpažinties eidavo... komunistas?

Izai to jau perdaug.

— Kas jūsų išpažintys? Jūsų niekšingumui pridengti kaukės! Daugiau nieko. Ar ne visi iš čia esančiųjų eina išpažinties? Nusižeminę laižo kunigų rankas, o atsitraukę užmiršta, kad reikia jų klausyti. Šit, šio vakaro fokstrotai ir išpažintys... — Ir ji skambiai, piktai nusijuokia.

Valentinas nebeturi ką sakyti. Jis žino, kad ne vienas iš čia

esančiųjų tam tikromis progomis užsideda žalsvą ženkliuką, kurio dabar čia nebematyti.

— Ir kada visas tas jūsų veidmainystes pergalvoji, vėl nubunda kerštas. Kai jis mirė, mes, visi jo vaikai, prisiekėm eiti jo keliais. Neapykanta prieš dangų ir žemę tapo neatskiriama mano širdies dalis. Tokios dukters norėjo mano tėvas, o jo ištikimi sūnūs, mano broliai, padėjo tam jo norui įvykti, mane taip auklėdami.

— O motina? — jis paklausė.

— Jos nebeatsimenu, — ji tyliai tarė ir nutilo, lyg ką brangų ir šventą būtų atsiminus... — Motina... ji viena kitaip kalba mano širdžiai. Aš žinau, kad ne tuo keliu einu, kad aš klystu... bet esu patenkinta. Jūs, visi išrinktieji, ar parodėt mums, tiems klajūnams, daugiau ko be neapykantos? Na, tad aš esu vietoj, ir ko man eiti ten, kur aš nekenčiama?

— Iza, tu nekenčiama?! Iza, mieloji...

— Žinau ką nori pasakyti. Tad tu, Valentinai, visų vyrų vardu, prisidėjęs prie krūtinės ranką, atsakyk man į šį klausimą: ar man jūsų kartais reiškiamas prielankumas yra tiktai kaip mergaitei, kuri jums patinka, ar kaip klaidžiojančiam žmogui, dėl kurio drįstumėt susipurvinti kojas, tiesdami pagelbos ranką.

Valentinas buvo parblokštas. Ši mergaitė žino, ko jis dar nebuvo supratęs.

Valsas bangavo. Sukos įkaitusios poros, plaukė pro šalį, svaigindamos užsimiršime. Vainys stovėjo palinkęs, sutryptas šitos mažos mergaitės, kuri tik prieš valandėlę nuo jo žvilgsnio tirpo.

— Eisiu namo, — girdi Valentinas Izabelę.

Ji serganti ir nebegalinti ilgiau čia būti. Jis siūlosi palydėti. Bet ji to nenori: ji pati viena namo parbėgsianti. Taip, jis neturįs jos lydėti.

Ji dedasi kepuraitę ir velkasi paltą Vainio padedama.

Izabelė išeina.

*

* *

Valentinas taip pat eis namo.

Tirštù šokėjų skaičium tebelinguoja valsas, ir kambarys, rodos, kažko pilnėja pilnėja. Dar valandėlė, dar minutė, ir bus sprogimas, didelis, baisus. — Vainio galvoj ir krūtinėj tiek daug svaraus, švininio sunkumo. Jis velkasi paltą ir, niekam nė žodžio netaręs, išeina.

Užkimęs sieninis laikrodis sunkiais smėlio svarais nuleidžia vienuolika.

Vainys vartosi lovoj, merkia akis, bet jo miegas šiandie nuklydo toli toli. Atėjo sunki nemiga ir pavargusi atsisėdo šalia jo. Vainys pramerkia akis.

Iš gatvės pro langą liejasi elektros šviesa. Ant pryšakinės sienos juda palangės alyvų šešėliai. O nemiga, atsisėdusi galvūgaly, kaip įkyri čigonė, prisiprašė varažyti. Ji maišo ir renka kortas — Vainio dienas — ir rodo jam. Štai zvonkų bortukas ir kryžių panelė.

Valentinas mena: —

Klasėj vienudu — jis ir Izabelė. O apytuščiame koridoriuje kurčiai aidi dižuruojančio mokytojo žingsniai.

Aplinkui tiek daug šviesos, saulės ir lengvu drebuliu virpančio rugsėjo rytmečio oro.

Izabelė stovi ties langu, sako kažką, rodo. Bet jis negirdi nieko — jis temato jos lūpas, tas drėgnas lūpas, vyšniom išsirpusias ir sevęsp traukiančias.

Valentinas lenkiasi...

Prakeikimas! Tyli kaip šešėlis, nekenčiama kaip šuo pasalūnas įselina klasėn Emilė, pikta vagilka laimingos akimirkos, už kurią atiduotum ne vieną žalią pavasarį su neramiu jaunatvės krauju.

— Kokioj meilioj pozoj, — šalti ir atšiaurūs, kaip plakamos dalgės žvangėjimas, Emilės žodžiai atpjauna nuo jo Izabelę.

Ir liko taip tuščia, taip nyku: iš krūtinės išvogtas džiaugsmas, o nuo lūpų nubrauktas juokas.

— Cha-cha-cha... Vis tiktai gaila, — nemigos žodžiai klaikūs, kaip pelėdos ūkavimai apleisto parko gilumoje.

Už sienos trinksi durys, žvanga pentinai. — Linksmasis leitenantas sugrįžo namo.

Dėl tų gražių akučių
aš viską paaukojau,
dėl tų skaisčių veidelių
ant rankų ją nešiojau, — leitenanto daina sunkias pro lentų sieną.

Pažaliavusiais misingio retėžiais nulipa dvyliktoji nakties. Kambarys prisipildo girgždančio skambėjmo, keistų balsų.

Vėjas šuniu unksčia palangėmis, barškina į stiklus alyvų šakomis, kaip kaulėta numirėlio ranka į metalinį karstą, prašydama ramybės.

O nemiga vis budi, kaip nepailstanti motina prie kliedančio vaiko ir kaip ištikimas šuo veja miegą nuo blakstienų lauk už langų kartu su vėju ūžaut ir pašaliais trintis.

Laikrodis kerta. — Jau pirma.

Viešpatie, ir jaunatvei, nesiskundžiančiai sveikatà, nesvetima nemigos viešėjimo naktis!

Ai, ragana, įkyri čigonė, ta nemiga! Ji nepaleidžia kortų, kaip alkanas šuo kaulo, sijoja Valentino praeitį, renka dienas ir grąžina jas atgal.

Į vieną ranką jai sueina nuostabios kortos — tokios baltos, kaip laukų sniegas. — Tai tavo dienos, kai dar jaunas kraujas snaudė ir gyslose neliepsnojo. Bet neverta jų minėti; jos visos vienodos, panašios viena į kitą, kaip tavo dvi miego išsiilgusios akys, — išminčiaus balsu šneka nemiga.

Paskui tarp jos pirštų išsirikiuoja juodos kortos. — O čia tavo jauno ilgesio sutrypta dienų eilė...

...dėl tų gražių akučių, — už sienos niūniuoja karininkas.

Nemiga padeda kortas. Jos delnai taip pripinti raukšlių, tokie neaiškūs, kaip visa ateitis.

— Viskas?

Ji palenkia galvą.

— Viskas.

Nuo Valentino lūpų čiuožia žodžiai:

— Dėl ko aš vaikščiojau, dėl ko aš ilgesiu degiau, dėl ko?

...aš viską paaukojau, — tęsia karininkas.

Už sienos kažkur juokas, toks ilgas, toks baisus.

Už durų bildesys, žodžiai ir žingsniai. — Petras namo parėjo.

Gimnazijoje Izabelė nesirodė kelias dienas. Ji buvo gerokai peršalusi ir sirgo.

Užėjo keistos dienos.

Valentinas vis negalėjo užmiršti ano sekmadienio vakaro.

Koks aš kasdieniškas, tik niekams atsidavęs! Jis norėjo žaisti ir žaisti. Jis nepagalvojo, kad ir švelni katytė ne žaidimui gyvena. Kaip lėkštai jo galvota!!

Ji, tà maža viliokė, tas aistringas velniūkštis, buvo už jį, vyrą, pranašesnė.

Ir jam darėsi gėda, šalti šiurpuliai krėtė jį, tai prisiminus.

Jis nebeieškojo jos akių, nebesekiojo žvilgsniais paskui ir vengė su ja kalbėti. Ir apskritai, jis liko paniūręs, susigalvojęs.

Gimnazijoje kolegos Valentiną nuteisė:

— Nebeveža meilė jam.

Bet jo pasąmony kažkas budo, kėlėsi ir giedrėjo. Krūtinėj darėsi kaskart lengviau ir lengviau. — Valentinas pamažu pradėjo atsigauti.

Ji stovėjo prie lango kaip aną rugsėjo dieną.

Rankas susiėmęs užpakaly, savim pasitikįs, išdidžiai Valentinas priėjo pro draugus prie Izabelės.

— Kokius tolius matuoja tavo svajingos akys? — su paslėpta ironija prabilo Vainys.

Ji pažvelgė į jį, kaip tik ji viena moka pažvelgti.

Bet tas žvilgsnis Valentinui nebepadarė įspūdžio. Ir jis viena akimirka pakilo: pajuto savo atsparumą, galią.

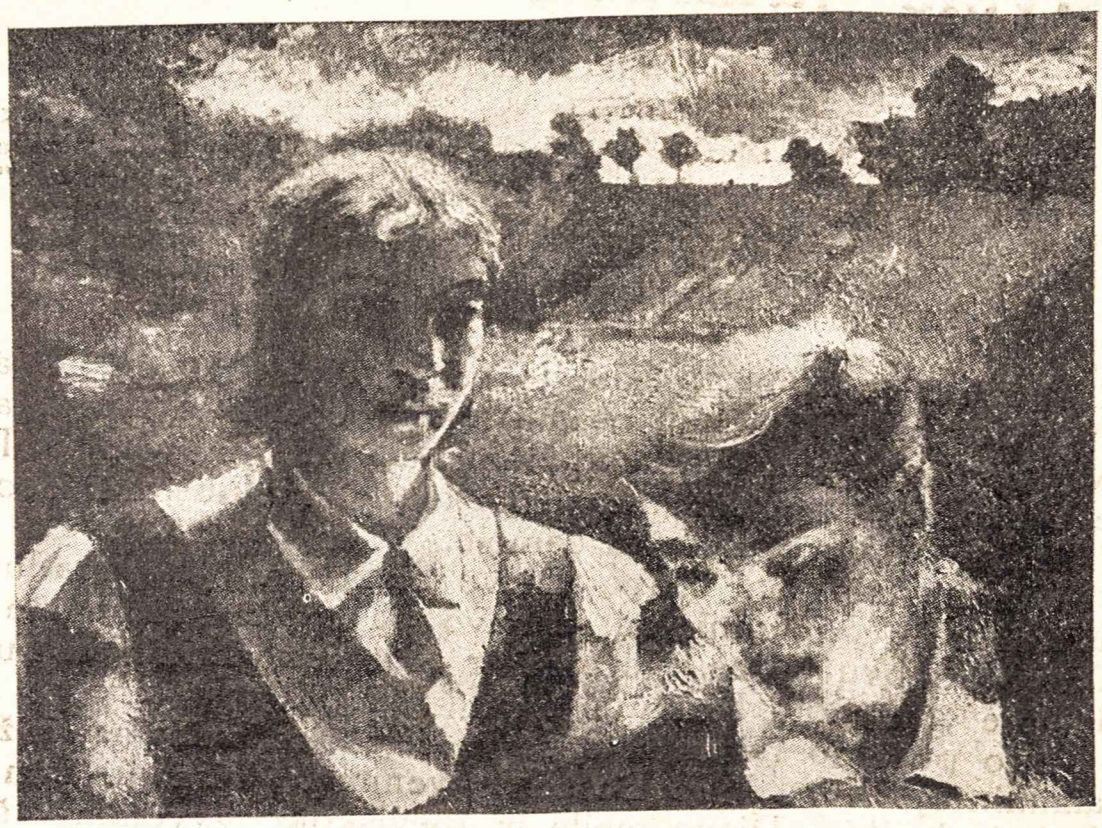

Karolis Neilis *Vakarą* *„N. R.“*

Iš latvių meno parodos Kaune

Po to juodu susitiko gatvėje. Jis palydėjo ją namo. Jis daug pasakojo apie vieną balių kažkokiame miestely provincijoj. Jai teko beveik visą laiką tylėti — ji tik klausėsi.

Jis nieko ypatingo nejautė. — Izabelė atrodo tokia tyli, nuliūdus, tačiau nepaprastai gera.

Prie namų ji padavė atsisveikindama jam savo ranką. Jis paspaudė stipriai, draugiškai, pažvelgdamas jai į akis. Čia jis pamatė, kad jos akys — prisruvusios ašarų.

Ir tik dabar jis pajuto, koks vienišas, koks liūdnas yra šios mergaitės gyvenimas. Ir dabar jis pajuto mylįs ją ne dėl to, kad jos akys mėlynos, o tiesūs juodi plaukai supinti į dvi kasas, ir ne dėl to nuostabaus jos juoko... Dabar jis panorėtų visą jos sunkią naštą užsimesti ant savo pečių. Jei ji paklaustų šiandien, kodėl jis rodo jai savo prielankumą, jis drąsiai atsakytų:

— Nes noriu tau laimės.

Miestas jau žiburiuoja.

Naktis čigonė, išpynusi kasas, tveria gatvėse šešėlių barikadas. Šalto vakaro šerkšnas mėnesienos ir elektros šviesoje žybčioja melsvom kibirkštėlėm. Sustorėjusios telefonų vielos baltomis vadelėmis išsitempė ant stulpų. Prieš šį žemės baltumą dangaus mėlynumas dar labiau sutirštėjo, o žvaigždės suspindo dar grynesniu auksu. Už upelio, už sodo, į kalną sunkiai įlipęs tarp aukštų šventoriaus klevų, amžiams sustingo bažnyčios mūras, iškeldamas du bokštus, kaip vienuolio rankas maldos ekstazėj už klaidų ir už šventą gyvenimo kelią.

Didysis jaunuomenės mylėtojas

Jonas Rudzevičius

Šį pavasarį Romoje bus paskelbtas šventuoju Don Bosco, didysis jaunuomenės auklėtojas. Šia proga „A." skaitytojus su juo ir supažindinam.

Jaunosios Bosco dienos

Dievo nematome, tačiau Jo esimą visa savo esybe jaučiame. Kartu jaučiame, kad esama žmonių, kurie atstovauja patį Dievą. Šią mintį juk randame Senajame Įstatyme, kur kalbama apie Dievo siųstus pranašus, veikusius ir mokiusius Dievo vardu. Jie buvo Dievo atstovai žemėje.

Kristus taip pat buvo Dievo Siųstasis. Jo pavaduotojai apaštalai ir jų papėdininkai su savo paveldėta įpėdinyste gavo ir Dievo atstovų teises. Neveltui ir Kristaus vietininkus kunigus vadiname „antruoju Kristumi".

Šito posakio teisingumą savo siela visa jaučiame, įsižiūrėję į palaimintojo kun. Jono Bosco gyvenimą. Visa jo asmenybė ir darbai dvelkia Dievo meile ir dieviškojo gyvenimo šviesa. Todėl nesusidomėti ir nesusipažinti su tokių asmenų gyvenimu būtų lygu klaidžioti tamsybėse. Sklaidykime tas tamsybes!

1. Ant motinos rankų

Pal. Jonas Bosco* išvydo pasaulį 1815 m. rugpjūčio mėn. 16 d. Becki sodžiuje, netoli Murialdo. Čia jo tėvai turėjo nedidelį sklypą žemės ir pora trobėsių.

Po dvejų metų miršta jo tėvas, palikęs našlės globai mažąjį Jonelį, dviem metais už jį vyresnį broliuką Juozelį ir senutę motiną. Tėvelio mirtis — pirmas Jonelio atsiminimas.

Motinai atėjo sunkios dienos. Jai teko arti ir sėti, kulti ir gaminti duoną. Neatsižvelgiant į tai, ji buvo visiems švelni, nors ir griežtai tvarkinga bei teisinga.

Darnią namų nuotaiką drumstė tik netikrasis Jonelio brolis Antanas, pirmosios Jonelio tėvo žmonos sūnus. Jis buvo paniuręs ir pavydus, manydavo, kad Jonelio motina savo vaikus labiau myli, negu jį. Bet motina gebėjo palaikyti ramybę dažnai kreipdamasi į savo mažiulius: „Atsiminkite, kad Dievas jus mato", „Atsiminkite, kad Dievas mato slapčiausias jūsų mintis".

---

* Apie Don Bosco jaunystę yra mano išversta, o „Žinijos" 1933 m. išleista knygelė: „Jaunasis Don Bosc›", kurią turėtų perskaityti kiekvienas jaunuolis. Kaina 1 litas. *J. R.*

Kun. Don Bosco

Motina stengėsi įdiegti vaikams sąžiningumą, ir tas jai vyko. Vieną kartą, kai Jonelis buvo ketverių metų, močiutė nerado obuolių ten, kur buvo pasidėjusi. Įtarė mažiausiąjį.

— Joneli! — pašaukė ji. Tas, kaltas nesijausdamas, atbėgo linksmas.

— Atnešk man rykštę, — tarė ji griežtai.

— Aš obuolių neėmiau! — atsakė šis supratęs reikalą.

— Gerai! — atsakė močiutė, — tad pasakyk, kas paėmė?

— Aš pasakysiu, bet jeigu tu jam dovanosi.

— Gerai, atvesk jį čia! Jeigu jis prašys dovanojamas ir atneš pats rykštę, jam dovanosiu.

Jonelis buvo drąsus.

Jis jau turėjo šešerius metus, kai pradėta kalbėti, kad kaimynuose „vaidinasi". Jonelis pasiryžo ištirti dalyką. Iš tikrųjų, ant kūtės buvo girdėti keistas šnabždėjimas. Jonelis pasideda žiburį ir kopia ant kūtės. O tuo tarpu, kaip tyčia, kažkas braška, paskui tai vienam kampe tai kitam dusliai šniokščia. Visi išblykšta, visiems baimė kvapą užima, o čia šlamėti nustoja ir vėl iš naujo pradeda.

— Lipk žemyn, bėkim iš čia! — šaukia vienas Joneliui iš apačios.

— Ne, — atsako šis, — aš noriu pamatyti, kas čia yra. Gal būt, kas paliko duris atviras? — klausia kitas.

— O, ne! durys užrakintos! — patvirtina trečias.

— Tai einam žiūrėt! — sušunka Jonelis pastvėręs žiburį.

— Palaukime rytojaus, turėk protą.

— O ar jūs bijote?

Pasakyta — padaryta. Jonelis kopia aukštyn, o kiti, apsiginklavę žiburiais ir lazdomis, seka iš tolo. Jonelis užkopia ir pasišviesdamas dairosi aplinkui. Nieko nematyt, nė girdėt. Visi palydovai prislenka arčiau. Bet aiktelėję staiga nurūksta atgal. Mat, kampe stovėjus pintinė pasijudino ir ėmė šliaužti artyn. Pintinė sustojo prie Jonelio kojų, kuris buvo tuo tarpu žengęs porą žingsnių arčiau. Jonelis buvo padavęs žiburį kitam, kuris iš baimės jį išmetė ir užgesino. Atnešus šviesą, Jonelis paima už pintinės ir pakelia. Visi pratrūksta juokais, nes iš po pintinės iššoko didelė višta.

Vaiko veide buvo nuolatinė šypsena. Plati kakta rodė jo tvirtą prigimtį, dailus smakras, taisyklinga nosis ir lūpos, tiršti garbiniuoti, tamsiai geltoni plaukai darė jį simpatingą berniuką. Laimingą, pilną džiaugsmo sielą papildė nepaprastai galinga sveikata, kuri dar tvirtėjo jam bedirbant, bebėgiojant, bešokinėjant ir belaipiojant. Būta guvaus ir judraus berniuko.

Kadangi jis buvo toks paslankus, motina jį vesdavos su savim į miestą, į turgų. Čia dažnai atsilankydavo visoki kerėtojai ir fokusininkai su savo šposais ir akrobatika. Joneliui to ir tereikėjo. Jis akių neatitraukdavo nuo jų, o gerai įsižiūrėjęs į jų numerius, namo grįžęs pats mėgindavo tą pat padaryti. Ir tuoj pamatysime kuriam tikslui.

Netoli Bosco namų, lygioje pievelėje, tarp dviejų medžių vaikas pertiesė virvę, pasistatė staliuką, krėslą ir pasitiesė divoną. Kai viskas buvo paruošta ir aplinkui jau stovėjo apstus smalsuolių būrys, mažasis žonglierius pasiūlė jiems sukalbėti dalį šv. Rožančiaus ir pagiedoti religinę giesmę. Kai tas buvo baigta, vaikas striktelėjo ant kėdės ir prabilo: „O dabar paklausykite pamokslo, kurį šįryt Murijaldo kunigas pasakė". Vieni susiraukė, kiti murmėdami slinko tolyn, bet vaiko žodis buvo toks įtikinąs, kad vyresnieji iš susirinkusiųjų net atsiliepė: „Eikite, bet dėl to į vaidinimus daugiau negrįžkite!"

Išgirdę tai visi sustoja, o jaunasis kalbėtojas pradeda savo pamokslą, ar geriau sakant jo nuotrupas ir evangelijų citatas, kurios jo atminty buvo išlikusios. Bet šen ar ten tūlas klausytojas neiškenčia nesušnabždėjęs: «Jam visai neblogai sekasi! Jis gerai viską susidėjo į galvą! Sumanus vaikištis! Kalba geriau, kaip..!"

Kai būdavo baigtas pamokslas ir sukalbėta malda, tuomet prasidėdavo vaidinimas; žonglierius parodo salto mortale,

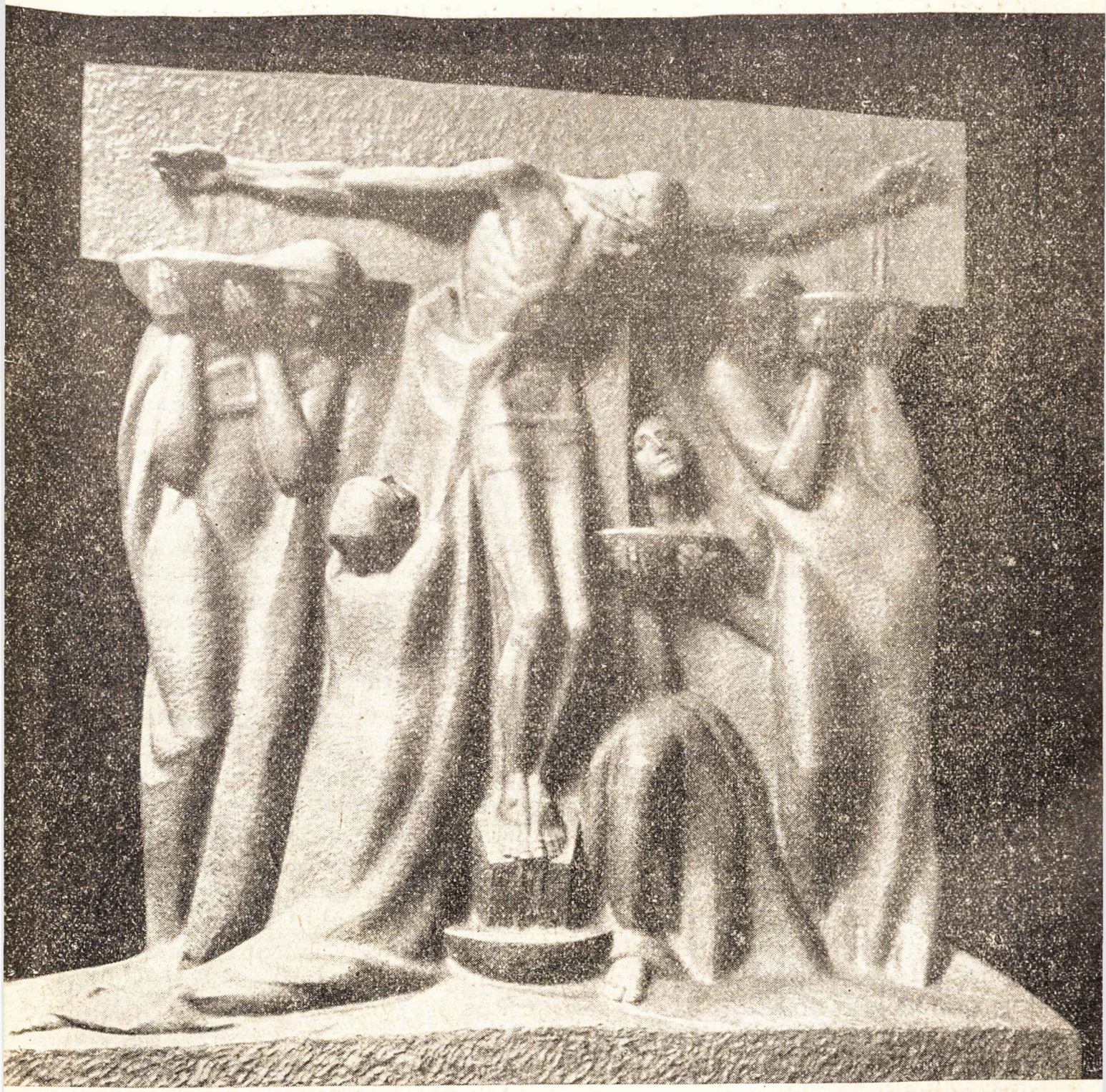

Albert Bechtold *Šventojo Kraujo moterys*

Iš 1930 m. tarpt. krikšč. meno parodos Romoje

„Šį kūrinį autorius pavadino paskutine savo skausmų vizija. Kaip visų žemės skausmų simbolis kyla aukštyn galingas kryžius, kurio kryžma kaip sunkiausias akmuo slėgia žemyn. Išganytojas žemai nusilenka, iš jo žaizdų teka kraujas. Po kryžium stovi ir klūpo šventos moters, kurios laiko indus kraujui surinkti, viena iš jų šluosto šono žaizdą savo galvos skepeta; kraujo srovės iš kojų teka į indą ant žemės Paveikslas jaudinąs ir raminąs, kokį krikščioniškasis menas vargu ar kada yra sukūręs“ maždaug taip apibūdina šį paveikslą „Die Cristliche Kunst.“

vakščioja rankomis, praryja pinigą ir jį kitam iš nosies ištraukia, padvigubina ar patrigubina kiaušinių skaičių, vandenį paverčia vynu, papjauna ir supjausto į gabalus vištą ir vėl ją atgaivina ir t. t.

Atėjus vakarui, pavargęs kerėtojas sukalba vakaro maldas ir praneša, kad visi gali eiti iš kur atėję. Jei tačiau mažasis fokusininkas savo žiūrovų tarpe išgirsdavo ką nors nešvankiai kalbant ar nusikeikiant, tokiems jis nerodydavo savo šposų. Jiems tekdavo pasišalinti.

2. Nuostabus sapnas

Bosco savo atsiminimuose taip rašo apie nuostabų sapną, kurį sapnavo būdamas devynerių metų.

„Sapne man pasirodė, kad aš esu dideliame kieme, kur buvo susirinkę daug vaikų: vieni juokavo, kiti žaidė, treti net keikė. Išgirdęs jų keiksmus aš nubėgau į jų tarpą ir tildžiau juos kumščiais ir žodžiais. Tuo tarpu pasirodė garbingas vyras vidutinio amžiaus, baltai apsirengęs ir šviečiančiu veidu, kad negalėjau į jį žiūrėti. Jis pašaukė mane vardu, liepė man atsistoti šalia vaikų ir pridūrė: „Ne mūšiu, bet malonumu ir meile tu privalai juos padaryti savo draugais. Tuoj pamokyk juos neapkęsti nuodėmių ir branginti dorybę“! Sumišęs ir nusigandęs atsakiau, kad aš esu tik vargingas ir neišmanąs berniukas. Tuo tarpu visi vaikai liovės išdykavę ir keikę ir susirinko aplink Jį. Beveik užmiršęs ką Jis man sakė, paklausiau Jį, kas Jis toks yra. „Aš esu sūnus tos, kurią triskart į dieną sveikinti išmokė tavo motina“! Tada šalia Jo aš pamačiau majestotiškos išvaizdos moterį, apsisupusią žėvinčiu apsiaustu. Mane pamačiusi pamojo ji man arčiau prieiti ir su nepaprastu švelnumu paėmusi mane už rankos tarė: „Žiūrėk!“ Pamačiau, kad visi vaikai buvo išbėgioję, o jų vietoj buvo visa kaimenė ožkų, šunų, kačių, meškų ir kitokių žvėrių. „Tai tavo laukas! Žiūrėk, kur tau reikia dirbti! Tapk nuolankus ir tvirtas, ir kas įvyks su tais žvėrimis, turėsi tai įvykdyti ir su mano vaikais“. Vėl pakreipiau į ten savo žvilgsnį ir štai vietoj žvėrių pamačiau būrį avinėlių... Dar vis lyg sapnuodamas pradėjau verkti ir prašyti tą moterį taip kalbėti, kad aš galėčiau suprasti, kadangi aš nežinojau, ką jos žodžiai reiškia. Tada ji uždėjo ranką man ant galvos ir tarė: „Kai ateis laikas, viską suprasi!“

Kai jis rytą pasakojo saviškiams savo sapną, visi iš jo tik juokėsi. Netikrasis brolis Antanas kalbėjo šaltai: „Gal kada nors būsi p'ėšikų vadas“, o Juozapas dar pridūrė: „Arba tikriausiai kerdžius“. Senutė rimtai pastebėjo, kad «į sapnus nereikia kreipti dėmesio». Tik Margarita ilgai ir meilingai žiūrėjo į savo sūnų ir patylomis tarė: «Kas žino, ar jam neskirta kunigu būti!»

Trumpai priminsiu šitą įdomų atsitikimą (apie jį plačiau rašyta minėtoj knygelėj „Jaunasis Don Bosco"), kuris Joneliui nulėmė mokslo ir studijų kelią.

1826 jubiliejinių metų proga Buttigliera d'Asti miestely balandžio mėnesį vyko misijos. Iš jų kartą grįžo ir vienuolikos metų Jonelis drauge su kitais, tarp kurių buvo ir Don Calosso, kunigas iš Murialdo.

Jonelis ėjo nuo kitų truputį atsiskyręs ir susimąstęs. Tai atkreipė senelio kunigo dėmesį ir jis paklausė jo vardo, ar gerai supratęs šios dienos pamokslus. Didžiausiam kunigo nustebimui Jonelis pakartojo visus tris tos dienos pamokslus.

— Ar tu norėtum mokytis? — toliau paklausė kunigas.

— Labai norėčiau.

— O kodėl?

— Kad galėčiau būti kunigas!

— O kodėl tu norėtum kunigas būti?

Kad daugelį savo draugų, kurie nėra blogi, bet daros blogesni, galėčiau atvesti į karštą tikėjimą ir juos pamokyti. Nes niekas jais nesirūpina!

Susidomėjęs klausė Don Calosso ir nenorėjo tikėti savo ausims. Atsiskirdamas jis vaikui pasakė:

— Būk drąsus! Aš rūpinsiuos tavimi ir tavo mokslu. Pasakyk savo motutei, kad aš noriu sekmadienį su ja pakalbėti.

Tačiau mokslas prasidėjo tik rudenį. Todėl Jonelis kasdien žygiavo į Murialdo pas Don Calosso ir mokėsi italų ir lotynų gramatikos. Tai buvo pirmos Jonelio mokslo dienos. Mokinys stebino savo mokytoją.

Mokėsi visą žiemą. Pavasarį brolis Antanas vėl pradėjo kelti neramumą namuos. Jis negalėjo pakęsti „jaunojo pono".

Joneliui teko mokslas nutraukti. Kai po šešių mėnesių vasaros darbų vėl atėjo žiema, Jonelis jau nebegalėjo lankyti savo mokytojo. Brolio Antano atkaklumas buvo nepermaldaujamas.

Motina nutarė išleisti Jonelį tarnauti. Kai jau dienos krypo į pavasarį, Jonelis, pasiėmęs savo mylimas Calosso dovanotas knygas, ištraukė motinos nurodomas į Moglia viensėdiją, nes ten geri žmonės gyvenę. Motinos neapsirikta. Jonelis čia buvo priimtas už piemenuką.

Ir čia jis savo šposais greit pasidarė savo draugų mylimasis. Ir čia jis varė tolyn savo apaštališką darbą.

Kartą šeimininkės dėdis netikėtai grįžo iš lauko trobon ir pamatė Jonelį ant aukšto „Angelas Dievo" bekalbantį. Juokdamasis pasakė jam:

— Ach, žiūrėkite! Mes suaugusieji nuo saulėtekio iki saulėlydžio plušame, o štai jis sau nuošaliai meldžiasi! Kaip lengva įgyti nuopelnų amžinybei!

— Klausykite! — tarė Jonelis, pabaigęs savo maldą. — Jūs žinote, kad ir aš darbo nevengiu, bet tikr ausiai aš malda daugiau laimėsiu, negu jūs darbu. Kai jūs meldžiatės, du grūdai atneša keturias varpas, kai nesimeldžiate, gal te pasėti keturius grūdus, ir užaugs t k dvi varpos. Kiek tai kaštuoja ir darbo metu akimirkai susitelkti, padėti kastuvą ir maldelę sukalbėti?

Gerasis senelis nustebo.

— Ar vaikas mane turi mokyti?

Tačiau pora dienų vėliau jis prisipaž no:

— Pagaliau aš pajutau, kad negaliu sėsti prie stalo nesukalbėjęs „Angelas Dievo"!

Išbuvęs beveik dvejus metus pas Moglia, Jonelis savo dėdės Mykolo Occh ena pastangomis 1829 m. pabaigoj vėl buvo atiduotas kun. Calosso mokyti. Vėl prasidėjo kasdieniniai žygiai Tačiau 1830 m. lapkričio mėn. miršta jo mokytojas, palikęs Joneliui savo turtą, kur o jam būtų užtekę mokslui išeiti ir kurio tačiau jis atsisakė.

3. Pagaliau mokykloje

Joneliui jau buvo penkiolika metų, kai jis pirmą kartą įžengė į mokyklą. 1830-31 mokslo metų pradžioj jis iš namų lanko Castelnuovo mokyklą. Jam tekdavo kasdien padaryti daugiau kaip dešimt kilometrų kelio. Bet iš tų pažygių išvadavo jį siuvėjas Roberto, leisdamas pas save apsigyventi už mažą atlyginimą. Jonelis laisvu laiku knebinėja siuvinius, čikši žirklėmis ir neužilgo pramoksta siuvėju.

Siuvėjas buvo pirmas bažnyčios giesmininkas - pramatorius. Jis pastebėjo, kad ir jo mokinys turi puikų balsą (jis paimdavo aukštąją c), tad ir jį prisitraukė prie giesmininkų. Jonelis ne tik išmoko įvairių bažnytinių giesmių, bet ir pritarti giesmininkams vargonais. Be to, groti smuiku ir skambinti cimbolais.

Šaltkalvio dirbtuvė, pro kurią jam kasdien tekdavo praeiti einant į mokyklą, atkreipė jo dėmesį. Jis neiškęsdavo neužsukęs vidun ir nepasiteiravęs šio darbo paslapties. Gre tu laiku jis būtų galėjęs būti rimtu pagelbininku.

1831 m. pabaigoj gera Jonelio motinos pažįstama Lucia Matta, kuri laikė pas save mokinius, pasiūlė motinai Jonelį atiduoti čia, į Chieri, kur yra geresnė mokykla. Atlyginimo ji neėmė, bet už tat Joneliui teko padėti jai namų ruošoj. Taip ir įvyko.

Čia vėl pasireiškia Jonelio budri, viskuo besidomaujanti akis. Jis, nebuvęs dar staliaus dirbtuvėj, užsigeidžia perprasti šio darbo paslaptį, ir laisvomis nuo darbo valandomis mes matome jį besidarbuojantį su oblium prie varstoto. To negana.

Po dvejų metų miršta jo globėja, ir Jonelis persikelia pas pažįstamą Juozą Piantą iš Murialdo, kuris čia laikė kavinę. Ne-

galėjo būti Joneliui puikesnės progos. Neužilgo jis jau tikras specijalistas virėjas ir skanumynų kėpėjas. Be to, kavinės lankytojams savo šposais pridaro juokų ir baimės. Jis pagaliau apkaltinamas raganium. Byla atsiduria pas kleboną. Bet viskas juokais ir baigiasi. (Smulkiau: „Jaunasis Don Bosco").

Iš Cehieri mokyklos laikų savo atsiminimuose Don Bosco įdomiai paliečia draugiškumo problemą. Paklausykime: „Pirmose keturiose klasėse aš pats iš savęs turėjau išmokti, kaip su draugais apsieiti. Savo galvoj juos skyriau į tris grupes: gerus, abejingus ir blogus. Paskutiniųjų vengdavau visiškai ir visuomet. Su abejingais kalbėdavau tik iš mandagumo ir iš reikalo. Su geraisiais susidraugaudavau. Bet pasitikėdavau tiktai geriausiems. To laikydavausi griežtai. Kadangi iš pradžių tame mieste nieko nepažinojau, nusistačiau artimai su niekuo nesusidraugauti, o pavojų vengti iš tolo. Būdavau kviečiamas savo draugų ir į teatrą nueiti, ir obuolių vogti, ir ką nors nukniaukti, kad galėtumėm skanumynų nusipirkti. Tačiau visuomet atsakydavau, kad pati mano motina paliko mane čia šiems mano šeimininkams globoti, ir aš, ją mylėdamas, turiu jų klausyti".

Nors sunkiai dirbdamas ir daug sugaišdamas savo pragyvenimui pelnytis, Jonelis vis dėlto buvo vienas pirmųjų mokinių ir savo draugams dažnai padėdavo išsiaiškinti pamokas. Tuo jis laimėjo jų širdį. Jis visuomet būdavo apsuptas būrio draugų, nors buvo visa galva už juos didesnis ir bogai apsirengęs, nes visoki dovanoti rūbai, be abejo, nebuvo jam pritaikinti ir keistai mataškuodavo ant jo sąnarių.

Tačiau tas draugystei nekenkė, ir jis įkūrė „Linksmos širdies" draugiją, kurios tikslas buvo palaikyti ir ūgdyti linksmumą. Linksmaširdžiai poilsio dienomis pavasario metu traukdavo į kalnus dainuodami ir pasakodami įvairiausius nuotykius bei pasakas, o dažniausiai klausydami Jonelio pasakų, jo paties parašytų ir kitų rašytojų eilėraščių. Tai buvo jaunystė, žydinti gražiau už kalnų ir klonių gėles ir linksmesnė už saulės spindėjimą.

Nuostabus Jonelio apaštališkumas! Tarnaudamas kavinėje jis dažnai susitikdavo su vienu žyduku. Juodu lošdavo bilijardą, skambindavo pijaninu, dainuodavo, nes ir žydukas buvo puikus tenoras. Juodviejų draugystė pasiekė to, kad, kartą Joneliui pasiūlius, žydukas sutiko mokytis katekizmo ir priimti katalikų tikėkjimą.

(B. d.)

V. Mykolaičio-Putino romanas „Altorių šešėly“

A. Gražević̆ius

Neseniai išleistas V. Mykolaičio-Putino romanas „Altorių šešėly» dėl įvairių priežasčių sukėlė žymiai didesnio susidomėjimo, negu bet kuri kita ligi šiol pasirodžiusi grožinės mūsų literatūros knyga: 1. kad mūsų literatūra savo romano dar beveik neturi, ir todėl 1204 psl. romano pasirodymas mūsų literatūroje yra tikrai įsidėmėtinas ir žymus įvykis, 2. romane liečiama ne tik aktualios, bet ir intryguojančios problemos ir gyvenimas to luomo, kuriuo interesuojamasi gana daugelio ir tai dėl įvairių priežasčių — ideologinių, visuomeninių ir gal daugiausia iš smalsumo, 3. kad tai kūrinys vieno žymiausių ir talentingiausių mūsų rašytojo ir 4. bene daugiausia todėl, kad autorius ėmėsi problemų, kurios — bent publikos nuomone — jam pačiam daugiau ar mažiau aktualios ne tik literatūriniu, bet ir praktiniu atžvilgiu ir kad romanas turįs autobijografinių bruožų. Todėl šis romanas turėjo savotiško pasisekimo. Sakome savotiško, nes čia nusvėrė ne publikos tikro meno kūrinio pasiilgimas — aukštas meniškumo laipsnis kol kas mūsų publikos didelei daliai jokia knygos reklama, nes ji ieško tik «įdomių», atseit stipriai intryguojančių knygų — tad ne paties romano meninė vertė, o smalsumas. Vieni tikėjosi tame romane rasią, gal būt, kokių sensacingų, avantiuristiškų, pikantiškų dalykų arba bent ekstravangantiškų ir netikėtų, kiti juo įdomavosi išeidami iš savo ideologinių, luomo ar visuomeninių sumetimų. Romanui pasirodžius vieniems jis patiko, kitiems ne, vieni gyrė, kiti peikė, bet kaip jo laukta, taip ir sulaukus daugelio jis vertintas ne literatūriniu matu.

Žinoma, literatūros veikalo vertinimas neliteratūriniu matu— ne perdaug tikslus ir dėkingas darbas. Kaip mokslui, socijaliniam gyvenimui, ekonomikai netinka meno matai, taip meno dalykams netinka iš jų srities imti kriterijai. Suprantama, ligi tam tikros ribos, kol menas neišeina iš savo srities ir kol meninink as nebando meno priemonėmis siekti pašalinių tikslų. Formaliai imant, literatūros atžvilgiu visai nesvarbu apie ką rašoma, o tik kaip, nes meno esmę sudaro lytis, tik, žinoma, tą *kaip* suprantant pakankamai plačiai — ne tik stiliaus ir poetikos dalykus, ne tik kompoziciją, bet ir kaip autorius meno plotmėj išsprendžia įvairias problemas, kokia yra dispozicija į vaizduojamąjį pasaulį herojų ir paties autoriaus.

Todėl kalbėdami apie Putino romaną mes ir laikysimės šito grynai literatūrinio požiūrio. Taip pat imsime romaną tik kaipo tokį, visai palikdami šalia tuos atsitiktinius dalykus, ku-

rie kyla ne iš paties romano turinio ar formos, bet iš aplinkybių. Griežtai imant, nei šiokia ar tokia mūsų literatūros būklė, nei keliamų problemų aktualumas ar neaktualumas, nei autoriaus talentas ir asmuo romanui nepriduoda nieko daugiau nei neatima, kas jame pačiame yra.

I.

«Altorių šešėly» romaną Putinas pradeda labai svarbia jį suprasti ir įvertinti prakalba, autoriaus žodžiu. Čia jis pasisako imąs temą iš kunigų gyvenimo ir tai norėdamas tą gyvenimą parodyti iš intymiosios, kasdieniškos pusės. Jis nurodo, kad dėl ypatingų aplinkybių kunigo gyvenimas kelia eilę įdomių visuomeninių, religinių ir psichologinių problemų. Autoriui pačiam seniai knietę dvi problemos — kunigavimo ir poezijos kūrybos santykis ir ekskunigo problema, — kurios ir sudarą jo romano idėjinį pagrindą. Autorius čia norįs prieiti prie pašaukimo klausimo. Savo vyriausius personažus jis nelaiko tipiškais, o išsiskiriančiais individais, gal net išimtimis; juos sutinka jis laikyti net tūleriopo negalavimo simptomais. Meniniu atžvilgiu jį palenkę imtis medžiagos iš dvasininkų gyvenimo tai, kad čia yra galima surasti įdomių situacijų, įspūdingų konfliktų ir drąsių galimybių.

Siužetas šio romano labai paprastas ir nesudėtingas. Tai poeto Liudo Vasario gyvenimo kelias nuo įstojimo į kunigų seminariją ligi jo galutinio vėliau nukunigėjimo ir atsisakymo nuo kunigystės. Tuo tikslu Vasaris vedamas per visą kunigų seminarijos gyvenimą, parodomas parapijos darbe Kalnynų parapijos vikaru ir pagaliau po dešimties metų grįžęs iš užsienio su filosofijos daktaro diplomu ir čia einąs katalikiškos gimnazijos direktoriaus pareigas, o paskui atsisakęs nuo tarnybos ir atsidėjęs vien meno kūrybai.

Romane nėra jokių sensacingų ar pikantiškų dalykų, nėra stiprios intrygos nei intryguojančių situacijų ir veiksmo dinamikos. Autoriui rūpėjo ne išviršiniai įvykiai, bet jo vyriausio herojaus psichinė struktūra ir jo psichikos raida įvairiais momentais ir įvairiose aplinkybėse, o iš antros pusės jo psichinės struktūros reikšmė ir įtaka jo gyvenimo raidai. Tai psichologinis romanas, kur autorius imasi meno plotmėj išspręsti jo įžangoj paminėtas dvi problemas: 1) ekskunigo — kodėl nukunigėjama ir 2) ar galima kunigavimas ir meno kūryba suderinti. Neigiamai spręsdamas šias problemas, jis bando parodyti, kad kunigystė varžo pilnai ir laisvai kurti ir kad nukunigėjimas eina iš pašaukimo stokos, nes neturėdamas pašaukimo kunigas nuolat veržiasi iš kunigiško gyvenimo rėmų, tolsta nuo savo pareigų, jomis bodisi, kol pagaliau visai dezertyruoja iš kunigų luomo.

II.

Kaip minėjome, tas dvi, idėjiniu veikalo pagrindu imamas, problemas Putinas išsprendžia neigiamai. Su tuo galima sutikti ar nesutikti, bet tai jau kitos plotmės klausimas. Šias problemas, kurios yra ne kas kita kaip pašaukimo klausimas, objektyviai gali išspręsti filosofija. Mums tuo tarpu svarbu, kaip jas išsprendė Putinas meno plotmėje.

Turint galvoj, kad menas, eidamas priešinga mokslui kryptimi, būtent, ne apibendrinimo ir abstrakcijos, o idėjų konkretizavimo plastiškuose paveiksluose keliu, mes pirmiausia turime surasti vedamąją meno kūrinio idėją ir pažiūrėti, kaip ji konkretizuota meno kūriny.

Kokia gi Putino romano vedamoji idėja?

Trumpai ją galėtume taip suformuluoti: negalima būti kunigut be pašaukimo, kunigystė su poezijos kūryba nesutaikoma, ir odėl poetas kunigas turi mesti kunigavęs, kad galėtų ealizuot savo talentą, nes jį realizuoti yra pirmoji pareiga. Formaliai imant, romanas šitai turėjo parodyti (ne įrodyti, nes įrodinėti ne meno dalykas). Iš romano turėtume pamatyti, kad 1. tikrai dėl kunigystės negalima būti poetu ir kad metęs kunigaut poetas tikrai išeina į plačius kūrybos plotus, 2. kad be pašaukimo neįmanoma būti kunigu ir 3. kad romano herojus tikrai ne dėl ko kito, o dėl pasiryžimo realizuoti savo talentą ir dėl stokos pašaukimo meta kunigavęs. Jei šito iš romano nematome, jei herojaus elgesio pagrinde yra ne ta idėja, kurią iškelia autorius, tuomet tenka sutikti, kad reikalas kaipo toks jau yra meniškai netikras, nes prasilenkęs su savo vedamąja idėja. Kūriny prasilenkus su vedamąja idėja, atsiranda jame meninis netikrumas — veiksme, vaizduojamuose dalykuose, veikėjų psichikoj ir poelgiuose faktinai atsiranda kiti, dažnai visai priešingi motyvai, negu kad autorius suponuoja; iškyla idėjos visai paneigiančios vedamąją kūrinio idėją, ir autorius atsistoja falšyvų monetų dirbėjo vaidmeny. Toks prasilenkimas su vedamąja idėja gali būti dėl dviejų priežasčių: 1. dėl autoriaus kūrybinio nepajėgumo, arba 2. kad pati vedamoji idėja yra be pagrindo, būtent tokia, kuri apskritai negali būti pakankamas motyvas tam tikriems faktams ir veiksmams.

Ar Putino romano veiksmas ir įvykiai remiasi tais idėjiniais pagrindais, kuriuos jame autorius pagrindžia, ar dėl kunigystės Vasaris negali kurti poezijos meno, ar tikrai dėl pašaukimo stokos, ar dėl kurių kitų motyvų meta kunigavęs?

Kunigavimas meno kūrybai galėtų sudaryti dvejopų kliūčių: jei Bažnyčia draustų kunigams meną kurti ir jei kunigui psichologiškai kūryba neįmanoma.

Pirmuoju atžvilgiu kliūties nėra. Bažnyčia nėra meno priešininkė, dargi menas visais laikais naudojosi Bažnyčios globa ir jos prieglobsty pasiekė aukščiausių savo viršūnių, todėl ir

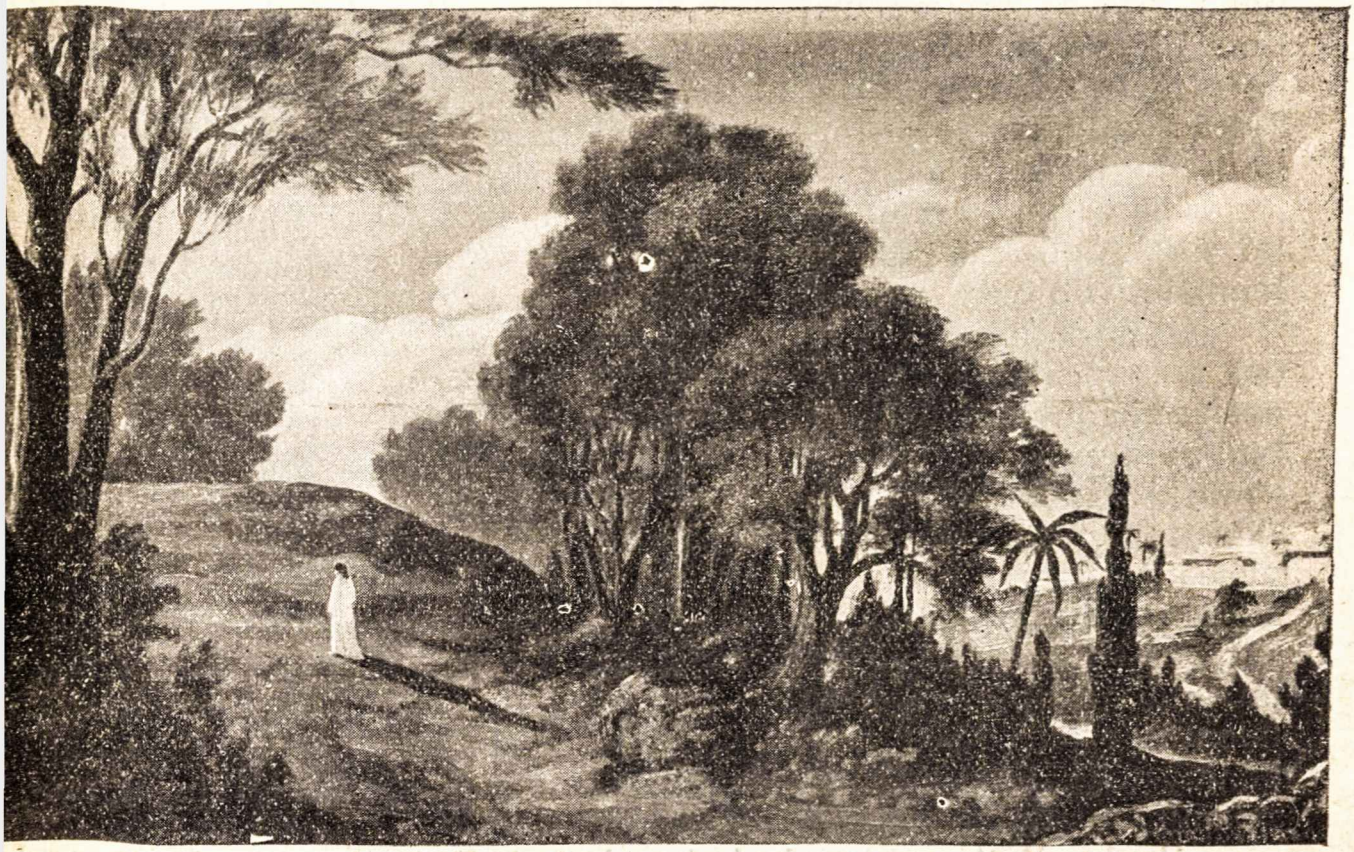

Kun. P. Brazauskas *Kristus Alyvų sode*

kunigų meno kūrybai Bažnyčia visai nepriešinga. Šitos kliūties ir Putinas nekelia. Jis iškelia psichologines kliūtis: 1. kad kunigavimas neleidžia išeiti iš tam tikrų rėmų, ir dėl to kunigas negali pilnai ir laisvai savo išgyvenimus mene objektyvuoti; 2. religija akcentuoja žmogaus menkystę, nusižeminimą, o tai neleidžia kūrėjui pakilti į laisvus kūrybos plotus, kur kūrėjas jaučiasi laisvas ir didis valdovas; 3. kad kunigo pasaulis griežtai aprėžtas, ir todėl jo patyrimo sritis siaura; 4. kad celibatas pastato nepereinamą sieną tarp kunigo ir moters, kuri kūrėjui duoda plačių ir gilių išgyvenimų.

Ar matome iš Putino romano, kad Vasaris negali kunigu būdamas kurti, ar matome kaip jam tos kliūtys trukdo?

Kunigaudamas Vasaris vis dėlto kuria. Ko verta meno atžvilgiu kunigo Vasario kūryba iš romano mes mažai matome, tik romano autorius ją, atrodo, menkai vertina ir net sako, jog Vasaris ėjo kūryboj klaidingu keliu. Bent pradžioje.

Kodėl jo kūryba buvo menka? Ar trūko jam išgyvenimų? Ar dėl celibato jam moteris nedavė tų išgyvenimų, reikalingų kūrybai? Ne, jis tuo laiku daug išgyveno, ir tie išgyvenimai ypatingai tampriai buvo surišti su moterim. Dar klierikaudamas jis įsimyli Liucę, o paskui, būdamas Kalnynų vikaru, baronienę Rainakienę. Dėl meilės jis pajunta ir skausmo, ir nusivylimo, ir pavydo, ir net šiokio tokio pasitenkinimo. Tiesa, pastarasis jo išgyvenimas skiriasi kiek nuo pasauliečio tos rūšies išgyve-

nimų. Bet ar tai menui turi kurios nors reikšmės? Ar toks erotinis išgyvenimas, kaip jį išgyvena laisvas pasaulietis, yra kuo nors menui vertingesnis už tą, kaip jį išgyvens celibato suvaržytas kunigas? Nė trupučio. Menui tai visai nesvarbu. Svarbu, kad tik jis būtų meniškai išreikštas.

Taigi jei kunigo Vasario kūryba meniškai buvo menka, tai tik todėl, kad jis savo išgyvenimus nesugebėjo ar negalėjo meniškai objektyvuoti poezijoj.

Kaip kliūtis jam meniškai išreikšti savo išgyvenimus Putinas stengiasi parodyti tą kunigystės suvaržymą ir privalomą jam nusižeminimą. Nusižeminimo klausimas į kliūtis Vasario kūrybai pakliuvo tik per vienašališką jo supratimą. Žmogaus menkystė akcentuojama tik santyky su Dievu, kad žmogus prieš Absoliutą yra menkas niekas, bet juk ta pati religija iš antros pusės žmogų, kaipo sukurtą pagal kuriančio Dievo paveikslą, nepaprastai išaukština ir iškelia į kūrėjus; pagal Kristaus mokslą net nusikaltimas savo talentus užkasti (prisiminkime tik Kristaus palyginimą apie valdovą ir jo tarnus, kuriems jis buvo davęs talentus ir kaip jis nubaudė tą, kuris savo talentą užkasė). Todėl kunigystė kaipo tokia visai nekalta, jei Vasaris klaidingai nusižeminimo dalyką suprato.

Be to, Putinas stengiasi parodyti, kad, būdamas suvaržytas kunigystės, Vasaris negali tiesioginiu keliu pasisakyti. Jis norėjęs rašyti apie meilę ir moterį, bet kaip kunigui jam buvę koktu apie tai tiesioginiu būdu rašyti, ir jis todėl ėmęsis simbolikos, o tai, autoriaus nuomone, buvo klaidingas kelias[1].

Kodėl klaidingas? Ar tik tiesioginis pasisakymas yra meniškas, o simbolika ne? Formaliai imant, menui absoliučiai vistiek, ar tai bus tiesioginiu būdu pasisakymas ar simboliais, nes nuo to meniškumas visai nepriklauso. Svarbu, kad būtų kūryba, kad būtų kūrybiškai išgyventa. Jei Vasario simbolika buvo menkai meniška, tai tik todėl, kad jis savo vidaus turinį nesugebėjo kūrybiškai išgyventi ir išreikšti gyvastingais simboliais. Bet ar iš to galima daryti išvada, kad tiesioginiu būdu pasisakydamas jis būtų šedevrus kūręs?

To pats Putinas savo romane neparodo. Mes nematome, kad Vasaris pabandytų eiti tiesioginio pasisakymo keliu ir laimėtų daugiau negu simbolika. Priešingai, Putinas pasako, kad Vasaris nesugebėjo dalykus kūrybiškai išgyventi. Tiesa, Vasaris buvo jautrus. Bet vieno jautrumo nepakanka būti poetu. Jautrių žmonių yra daug, bet ne visi jie kūrėjai. Gi apie Vasarį autorius sako, kad «tuo metu jo išgyvenimai dar nebuvo tiek gilūs ir platūs, kad taptų simboliais, o antraip vertus, jo gamtos reiškinių jutimas nebuvo toks gyvas, kad savaime galėtų sukelti tas emocijas, kurios buvo reiškiamos jo eilėse». Jei gi taip, tai

---

[1] II tom. 165 psl.

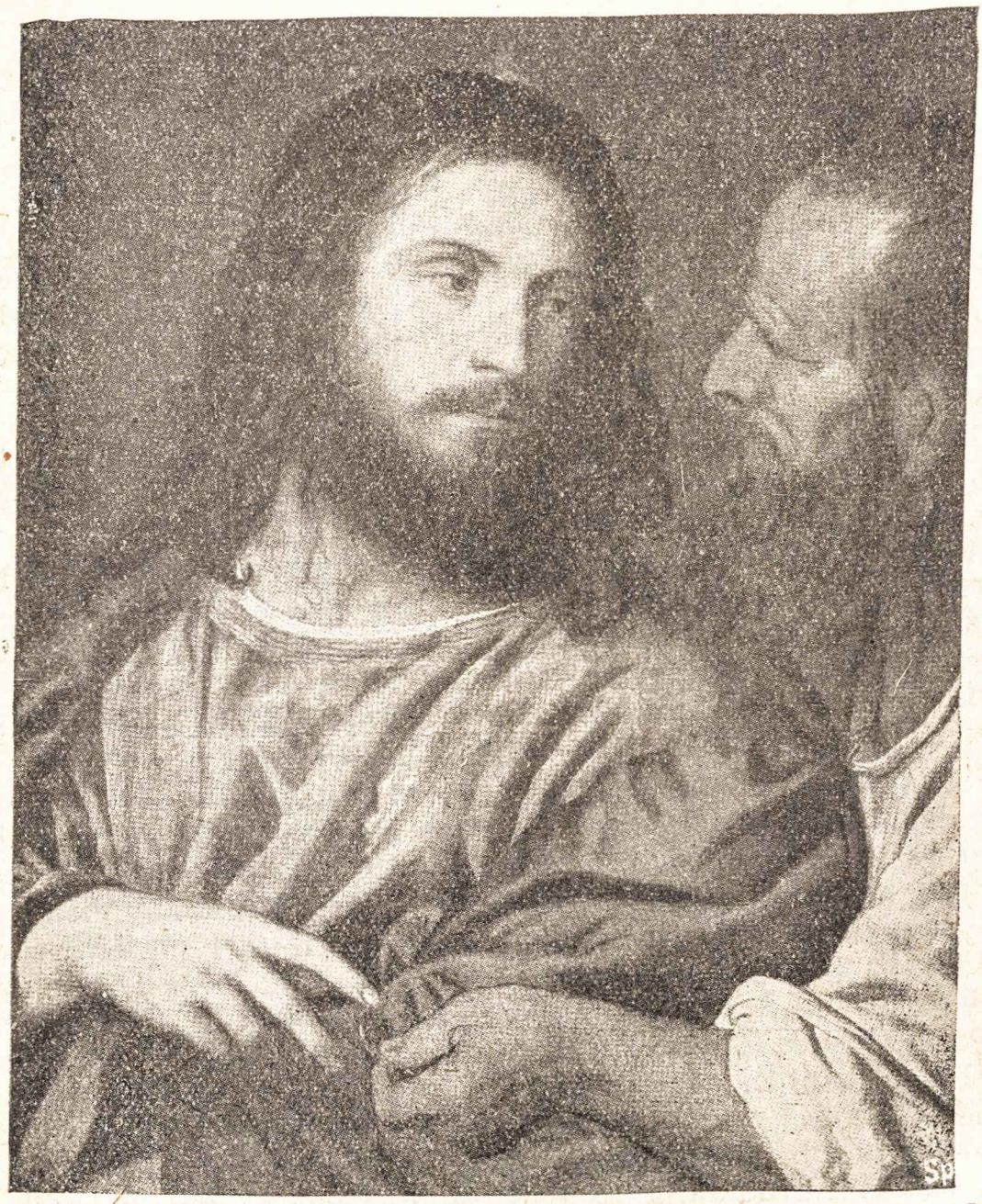

„Grašiai“ „N. R.“

kuo čia kunigystė kalta, kad Vasario pergyvenimai yra lėkšti ir neplatūs. Tokiam atsitikime, ar šiaip ar taip jis būtų rašęs, vistiek būtų buvę lėkštu ir netikra. Tuo dar daugiau mes įsitikiname, kai randame romane, jog po kiek laiko Vasaris ėmęs jausti ne tik save, bet ir gamtą, patyrė, kad gamta pati turi savo gyvenimą, savo sielą ir savo kalbą, ir dėl to jo poezija padarė gerą pažangą. Vadinasi, kunigystė kurti meną ir daryti meninę pažangą nesukliudė. Ir iš romano galime spręsti, kad jis kunigaudamas sukūrė tikrai meniškų dalykų. Diskutuodamas su tėvu Severinu, jis pats sakosi, kad jo dainos skaitytojui patinkančios. Bet jis, būdamas pasiryžęs mesti kunigystę, dabar jau nebekelia klausimo, kad kunigystė jo talentą žudo, o jei mini, tai tik dėl visa ko. «Kunigavimas man, kaipo poetui, tėra

gavęs tik skausmo, sielvarto, abejonių ir neramumų. Jums malonu tai skaityti, ir jūs norėtumėt, kad aš ir toliau grauždamasis ir nerymaudamas graudžias dainas dainuočiau? Ne, dėkui. Pakanka. Dabar aš gyvenime matau naudingesnio darbo, negu savo sielvartus analizuoti. Pražudysiu savo talentą? Gal būt. Geriausią savo gyvenimo (ne talento A. G.) dalį aš jau pražudžiau. Gali tai atsiliepti ir ateičiai. Bet tas manęs nebaugina. Prieš mane kunigystė jau pražudė ne vieną talentą. Aš pabandysiu išgelbėti nors likučius» — atrėžia Vasaris tėvui Severinui, kai tas jam iškelia klausimą, kad metęs kunigystę jis gali pražudyt savo talentą.

Jei Vasariui pirmiausia svarbu būtų menas ir jo talentas, jis taip negalėtų kalbėti, juo labiau, kad ta vienuolio mintis ir jam nesvetima, ji liečia jam skaudamą mintį.

Kodėl gi jis nenori graudžių dainų dainuoti? Kokio naudingesnio darbo jis mato? Ar menui svarbesnės linksmos dainos už liūdnas? Jos gali būt pilnos pašėlusio liūdesio. Menui tai vistiek. Menui reikia tik vieno — kad būtų meniškos. Bet Vasaris čia stovi ne menininko, o egoisto plotmėje. Jis nori pabėgt nuo kančios, nerimo, abejonių. Talentas ir menas čia yra tik širma. Vardan talento ir meno Vasaris neturi jokios pareigos nuo visa to pabėgti, jo lūpomis byloja ne menininkas, bet silpnas žmogus, kuris bijo sunkenybių, dvasinės kovos ir visomis keturiomis kapstosi iš jų. Tai gal labai žmogiška, bet nei su kunigyste, nei su menu ir talentu neturi nieko bendra. Pats Putinas romane sako, kad «tik degdamas ir atsinaujindamas žmogus gali save kūrybiškai pareikšti[1]». O Vasaris nori nuo to pabėgti. Tai visai žmogiška, bet menu ir talentu tai dangstyti — neįtikinąs dalykas. Talentui pavojų pats Vasaris mato šalia kunigystės taip pat daug, ir jis toli netikras, kad, metęs kunigauti, jis didžiai savo talentui pasitarnaus. Kodėl jis dėl jų tiek nesigraužia, kaip kad dėl kunigystės pavojaus jo talentui? Jį labai giliai paliečia tėvo Severino žodžiai, kad metęs kunigaut jis ir talento gali netekti; jis į tai neturi nieko rimto atsakyti, vien tik nervuojasi. Jis net netikras, kad metęs kunigauti išsivad os iš savo vidaus disharmonijos. Tai jam ne kartą ateina į galvą.

Taigi išgelbėjimas talento metant kunigystę pačiam Vasariui yra dar problematiškas dalykas. Jis tai net Auksei pasako, ir išmintingoji Auksė taip pat nieko rimta nesugeba į tai atsakyti. Ji tik nervingai tai nuneigia, ir tiek. Jai svarbu tik susituokti su Vasariu, ir todėl jinai be ilgų išrodinėjimų nuneigia visa, kas stovi jai ant kelio. Kai Vasarį jinai spiria susituokti, jis nesiskubina ir svyruoja: „Aš bijau, kad šeimos gyvenimo komfortas neužmuštų many noro dirbti, kad neužmigdytų fan-

---

[1] III tom. 405 psl.

tazijos ir neužgesintų entuziazmo. Čia svarbiausia kliūtis“ — sako jis. Ir išmintingoji Auksė teranda vieną «argumentą» pagrasinti, kad jei jis savo abejonių neišsižadėsiąs, tai jinai jį pamesianti. Štoks «stiprus» Auksės «argumentas» galėjo įtikinti nebent Vasarį, bet skaitytoją jokiu būdu ne. Lygiai neįtikina nei Vasario filosofavimas, kad jei meno žmogus save kūrybiškai gali pareikšti tik degdamas ir atsinaujindamas, tai jis mesdamas kunigystę kovos ne dėl savo vidaus disharmonijos, bet dėl principų, dėl teisių, dėl santvarkos ir net dėl duonos, ir ta kova būsianti prasmingesnė. Kas gali šiais žodžiais tikėti? Ar tai likti kunigu, kad ir be pašaukimo, kad ir sutinkant net sunkenybių kurti, nėra kova dėl principo? Ir kuo dėl duonos kova yra prasmingesnė už dvasinę kovą dėl principo likti kunigu, einant kad ir kančios bei pasiaukojimo keliu? Ar gali apskritai žmogus principą paneigęs dėl principo kovot? Po tais Vasario žodžiais slepiasi tiek lėkšto oportunizmo, jog ir skaityti vienas neskanumas. O antra vertus, Vasariui klausimą taip statant, kūrybos laisvė, talento išgelbėjimas — nustumta į antrą planą. Todėl mes visai ir nematom, kad jis kovoja dėl savo talento, ir kartu mes iš Putino romano niekaip negalime įsitikinti, kad kunigystė buvo Vasariui tikra kliūtis realizuoti savo talentą. Net ta, išrodanti rimčiausia, kliūtis, kad poetas kunigas negali laisvai tiesiogiškai pasisakyti — ir tai tik erotinėj srity — nėra įtikinanti nei įtikinamai romano veiksme parodyta. Jei Vasaris varžosi tiesioginiu būdu pasisakyti, tai jo, o ne kunigystės kaipo tokios dalykas. Mes žinome, kad nemaža kunigų yra labai tiesioginiu būdu apie meilę dainavę, ir dėl to jiems niekas galvos nekirto. O tas motyvas, kad dėl tokio tiesioginio pasisakymo Vasariui būtų nemalonumų iš kunigų ar šiaip žmonių pusės, sukeltų kokių įtarimų — šitai, tiesa, romane aiškiai nepasakyta, tik kyšo iš įvairių pasakymų — nedidelis argumentas. Juk ne tik už meilės dainas kunigas susilaukia priekaištų, bet ir už visuomeninį darbą, už santykius su žmonėmis ir tt. Kas bijosi pagrįstų ir nepagrįstų priekaištų, tas teturi vienui vieną išeitį — sėdėt rankas susidėjęs ir amžinai susičiaupęs.

Pagaliau iš kur mes galim žinoti, kad Vasaris yra didelis menininkas ir tik dėl kunigystės negali visoj pilnumoj pasirodyti? Jei iš romano to nemaome, tai mes galim manyt, kad jis tik pats sau įsikalęs į galvą tariamą savo talentą ir dėl jo viską kojom į viršų verčia. Turėtum pamatyt, kad jis nukunigiįęs sukuria tokių meno dailenybių, kurių kunigas būdamas nebūtų sukūręs. Bet minimą dramą ir lyrikas jis, kiek galima iš jų romane apibūdinimo ir turinio atpasakojimo spręsti, galėjo rašyti be jokių kliūčių ir kunigas būdamas: jokia kūrija nei consilium vigilantiae prie jo nebūtų kibusi. Tiesiog neįtikima, kad kūrija taip nayviškai patikėtų ir didelius dalykus padarytų iš kažin kieno aliuzijos, kad drama, kurioj vaizduojami kažkokie pagonijos laikai, liečia katalikų kunigus ir Bažnyčią, kai iš pač os

diamos to nematyti. Katalikų Bažnyčios linija yra perdaug rimta ir atsargi, kad ant tokio kabliuko jos rimti atstovai galima būtų pagauti.

Moteris, dėl kurios Vasaris taip krimtosi, kai su ja laisvai pradėjo bendrauti, bent iš romano išrodo, nieko svaraus jo kūrybai nedavė, ko būtų negalėjusi duoti jam nuo kunigystės nenutolstant. Pagaliau romanas palieka Vasarį dar tik rašantį kūrijai pareiškimą ir nevedusį. Ar jis pagaliau «išsivadavęs» kaip kūrėjas pakils ir žmonos prieglobsty sukurs šedevrus — tuščia būtų spėlioti. O į žmonos prieglobstį eina pats bijodamas, kaip matėme, kad šeima gali jo talentą pražudyti. Tad ko jis ten eina? Charakteringa dar tai, kad pradžioj Vasaris matęs savo kūrybai kliūtį, kad negali tiesiogiškai pasisakyti apie meilę ir moterį, kai nustojo šioj srity savo kunigyste varžytis, šito nė nebando, bent iš Putino romano to nematome.

Visi tie dalykai sudaro įspūdį, kad čia talento gelbėjimas, tariamos kunigavimo kliūtys kūrybai, yra tik širma pridengti visai kitiems dalykams, kad už tos širmos yra visai kitos aspiracijos, skaitytojas jaučia, kad faktinai yra ne tai, kas sakoma jaučia, kad jam teikiama prekė su netikra etikete. Iš čia kyla tas meninis netikrumas, kuris, toliau romaną skaitant, vis labiau dvelkia iš jo puslapių. Jauti, kad Vasaris tik dėl akių kalba apie talento gelbėjimą, o mano apie moterį, kalba apie kovą dėl principo, o jį paneigia.

Iš esmės dar opesnį klausimą Putinas paliečia, kalbėdamas apie trūkumą kunigo pašaukimo apskritai. Mat, jei net būtų ir nesuderinamas dalykas būti kunigu ir poetu, tai galima būtų bent ta išeitis — mesti poezijos kūrybą, o tada galima būtų likti geru kunigu. Kitaip klausimas atrodo, kuomet žmogus apskritai neturi pašaukimo kunigauti. Šičia Putinas irgi psichologiniais motyvais remiasi — mat, Vasario sieloje nėra gyvo religinio jausmo, jo netraukia kunigo darbas, jis neturi užsidegimo ganytojauti ir apaštalauti. Bet kartu autorius stengiasi parodyti Vasarį kaip kilnų asmenį. Be to, Vasaris vis dėlto yra tikįs žmogus.

Kad Vasaris maža tetiko būti kunigu, tai visai aišku. Individualizmas, sentimentalumas ir palinkimas nuolat knaisiotis savo perg yvenimuose maža gali derintis su kunigo darbu, kuriam svarbiausia ne asmeniniai, o visuomeniniai dalykai. Kunigystė akcentuoja ne savo laimę, bet kitų. Jos esminis uždavinys — vesti žmones į jų amžinąjį tikslą. Tai šaunus, herojiškas uždavinys, kur žmogus aukodamasis, savo laimės atsisakydamas, imasi gyventi ne sau, bet kitiems. Kunigystė, jau vien grynai žmogišku atžvilgiu imant, ne mažiau yra herojiška, kaip ir pasiaukojimas už tautą, už visuomenę, už laisvę ir pan. dalykus, kur herojus pats, kaip kiekvienam žmogui prigimta, skaudžiai jausdamas savo paties laimės troškulį, vis dėlto aukojasi kentėdamas ir net žūdamas, anot Maironio, pats laimės nepažinęs

Beržai sprogsta.

kitiems neša išganymą. Bet tai, žinoma, sunkiai prieinamas herojizmas žmogui, kuris jaučia tik save, o idealas ir kitų žmonių laimė ir kančia jam į širdį neprabyla. Toks yra ir Vasaris, todėl kunigaut jam be abejo sunku. Bet Putino romane svorio centras krinta ne ant to, ar Vasaris tinka ar netinka kunigauti, o ant to, ar jis dėl pašaukimo stokos meta kunigauti. Juk mesti kunigystę gali būti įvairių priežasčių. Žmogus gali net ir labai savo psichine struktūra tikti būti kunigu, bet, pavyzdžiui, jis netenka tikėjimo. Aišku, ir kunigas palikti negali. O gali žmogus neturėti nė trupučio pašaukimo, bet vis dėlto turėti tiek idealizmo ir valios, kad jokios sunkenybės nepakrutins jo iš kunigo vietos.

Tad kodėl Vasaris nukunigėjo?

Putinas stengiasi parodyti, kad Vasaris vien dėl pašaukimo trūkumo (žinoma, ir talentą gelbėdamas) atsisako kunigystės.

Ar tai įtikinamai romanas parodo? Ar pakankamas motyvas, apskritai imant, dėl pašaukimo stokos kunigystę mesti? Vasariui kunigo darbas neįdomus, apsunkinąs, bet ar yra toks darbas ir tokios pareigos, kurios vienui vienus malonumus teduotų? Pagaliau ar psichologiškai įmanoma, kad kilnus, doras ir tikįs žmogus — o Vasarį autorius tokį stengiasi parodyti — galėtų priimti tokias oportunistines pažiūras, kad nuo sunkenybių, nemalonumų, nuo neįdomaus ir nepatraukiančio darbo galima ir reikia pabėgti, nors dėl to tektų peržengt visi žmonių ir Dievo įstatymai? Regis, kad ne. Mes žinome, kad kilnumas įpareigoja, ir tikrai kilnus žmogus geriau vargsta, kenčia ir net žūsta, bet dėl savo malonumo nepasitraukia iš ten, kur pareiga jį pastatė. Be to, pats pašaukimo klausimas vargiai galima taip spręsti, kad tas ar kitas asmuo yra skirtas būtent tam, o ne kitam darbui. Greičiau tik dėl tam tikrų savybių žmogus vienam «pašaukimui» daugiau tinka, kitam mažiau, bet kad būtų koks su būtinumu žmogui skirtas pašaukimas, dėl kurio realizavimo galima būtų peržengt visi Dievo ir žmonių nuostatai, yra fiktyvus dalykas. Visai neįtikima, kad žmogus būtų iš anksto konkrečiai pritaikintas kokiam «pašaukimui». Juk tų «pašaukimų» kultūros raidoj nuolat naujų atsiranda. Negalima gi tikėt, kad Dievas ar gamta seka žmonių gyvenimo evoliuciją ir, vos tik atsiradus gyvenime naujam «pašaukimui», išleidžia ir «pašauktųjų» laidą. Pašaukimas yra perdaug reliatyvus ir problematiškas dalykas, kad vardan jo galima būtų nesiskaityti su jokiais Dievo ar žmonių įstatymais. Dėl šių priežasčių Putinas mus neįtikina ir net neparodo, kad dėl pašaukimo stokos Vasaris meta kunigavęs. Išrodo, kad pašaukimo klausimas yra nepakankamas motyvas mesti kunigavus, tam reikia dar ko tai daugiau. Ir tikrai, Putino romane greit tas kitas priežastis ir gauname pamatyti, gi pamatę įsitikiname, kad ne pašaukimas nulėmė Vasario likimą.

Jeigu jis mestų kunigo darbą dėl to, kad jam neįmanoma ir nepakeliama yra eiti apaštalo ir ganytojo pareigas, tai iš to dar neišeina, kad jis turi tapti apostatas, atkritėlis nuo Bažnyčios, sulaužyti celibatą ir kurtis sau kažkokią subjektyvinę moralę ir religiją. Niekas kunigo parapijoj virve pririšęs nelaiko. Yra dar įvairiausio darbo, kurį gali dirbti ir dirba kunigai, neturėdami jokių reikalų su parapija, ir niekas jiems to neprikaišioja, nei jie patys pagaliau dėl to nejaučia reikalo apostazuoti. Pagaliau ir Bažnyčia tokioj padėty esančiam kunigui tiek maža uždeda pareigų — vos vienas mišias į metus, — kad jo padėtis maža kuo tesiskiria nuo gero pasauliečio kataliko. Ar Bažnyčiai toki kunigai kaipo kunigai naudingi — kitas dalykas, bet faktas lieka faktu, kad neturint jokio kunigo pašaukimo, galima likti kunigu ir nejaust ypatingo apsunkinimo vien dėl

to, kad esi kunigas. Čia, žinoma, gali kilti klausimas, ar kiekvienas kunigas gali dėl savo paties aplinkybių mesti kunigo darbą kad ir parapijoj. Jis, pavyzdžiui, neturi jokios kitos specijalybės. Bet juk čia ne kunigystės klausimas. Ar ne tas pats bus su gydytoju, kuriam yra nepakenčiama turėt reikalų su ligoniais? Jis, be abejo, mestų gydytojauti, bet dėl duonos kąsnio nemeta. Kitaip jam tektų gal gatves šluoti. Bet Vasaris— įsigijęs filosofijos daktaro diplomą, todėl atsistoja tokioj padėty, kad jis gali darbą pasirinkti, ir faktinai niekas jo neverčia eiti parapinio kunigo pareigas. Bet jam gimnazijoj direktoriaut nepatinka taip pat, kaip ir kunigo darbas. Vis dėlto jam dar lieka išeitis — jis gali likti nepriklausomas literatas. Bet ir dabar jis pasiryžęs atsisakyti kunigystės.

Kodėl?

Jei taip galima pasakyti, oficijaliai savo atsisakymą Vasaris argumentuoja tuo, kad jis siekia vidaus harmonijos. Bet ar tai rimtas argumentas? Visų pirma jis pats abejoja, ar metęs kunigauti nusikratys visų abejonių, vidaus kovų ir kentėjimų. Jis pats tuo netiki ir mano, kad nuo jų ir bėgt nereikia: «Aš dabar įsitikinau, kad kas aš bebūčiau, abejojimų, vidaus kovų ir kentėjimų vis tiek neišvengsiu. Pagaliau ar reikia nuo jų bėgti? Aš manau, kad ne», — sako jis. Tad kam jis meta kunigystę, jei vidaus harmonijos vis tiek nepasieks, nuo kentėjimų nepabėgs? Kur tada racija paminti priesaiką Dievu, pasiimti visas visuomenines ir moralines to pasėkas ant savo sąžinės? Bet jis mano, kad tai būsią kas kita. Jis dabar jau kovosiąs ne dėl vidaus disharmonijos, o dėl principo, dėl santvarkos, dėl teisių ir net dėl duonos, ir tai būsią prasmingiau, nes dabar buvusi jo kova tik egoistinė. Žinoma, tai tik frazė. Kuo kova su pačiu savim nėra kova dėl principo likti kad ir be pašaukimo kunigu? Ar tai nėra kartu ir socijalinės reikšmės kova? Tai dezertyro galvojimas, kuris bėga iš kovos, nes ten reikia kovot egoistinę kovą su savim, drebant dėl savo gyvybės, ir tariasi sveiką kailį išnešęs galėsiąs šauniai tėvynei pasidarbuot, ir tai bus prasmingiau. O tas pabėgimas argi nėra aukščiausio laipsnio egoizmas? Dezertyro kilnumu mes dar neįpratom tikėt.

Toks egoizmas vadovauja ir Vasario elgesiui. Jis nori nusikratyt viskuo, kas jį varžo, kas jam sunku ir nemalonu. O didžiausias jam varžtas tai celibatas. Jis moters trokšta — štai ir visa paslaptis. Vidaus kovų, kentėjimų jis nesitiki išvengti, taigi mesti dėl to kunigystę jam nėra racijos. Nemaloniu jam kunigo darbu jis nusikratęs, ir niekas jo tą darbą dirbti nevaro. Taigi pašaukimo klausimas atkrinta. Talento gelbėjimo taip pat, nes juk būdamas kunigu jis susidarė žymaus poeto vardą, taigi kunigystė jo talento nenužudė. Vienui vienas varžtas telieka — celibatas. Jis nori turėt laisvą kelią į moterį. O tai su pašaukimu nieko bendra neturi.

(B. d.)

Savigarba

J. Gobis

Mūsų laikais daugiau negu praeityje kalbama ir rašoma apie savigrbą: fašistai nuolat akcentuoja tautinę savigarbą ir ja remia visą savo ideologiją ir veikimą; marksistai šaukiasi ne vien į darbininkų būklės pagerėjimą, bet ir į proletarinę savigarbą, į proletariškąjį susipratimą. Asmeniniuose žmonių santykiuose nuolat operuojama savigarba, bet dažniausiai būna taip, jog kuo labiau žmogus save grbia, tuo labiau save niekina, nes nelaiko savigarbos įžeidimu nei girtavimo, nei palaidumo, nei žiaurumo, nei bedievystės, o tai kaip tik ir priešinga žmogaus savigarbai, nes tatai žmogų degraduoja į gyvuliškumo kategoriją.

Savigarba gali būti pateisinta tik Kat. Bažnyčios mokslu, pagal kurį žmogus yra sutvertas Dievo paveikslu bei panašumu ir kad žmogaus siela yra absoliutinė vertybė. Kristus yra aiškiai pasakęs, jog žmogaus siela yra brangesnė už visas šio pasaulio gėrybes. Jei žmogus tebūtų išdresiruotas gyvulys, bezdžionvaikis, tai tauta būtų bezdžionvaikių banda, o tautiškumas — tai tik bandinio jausmo apoteozė. Bezdžionvaikių bandoje nebūtų vietos jokiems autoritetams, taip pat ir jokiems socijaliniams įstatymams. Jei žmogus gyvulys, bezdžionvaikis, tai anarchistai yra nuosekliausi žmonės, nes jie reikalauja bet kokią valdžią panaikinti ir tučtuojau istorijos eigą nutraukti.

Žmogus yra aukštesnis už gyvulį tik tuo, kad turi savyje Dievo paveikslą, ir kad yra paskirtas amžinam gyvenimui. Protas, genijus dažnai žmogų padaro bjauresnį už neprotingą gyvulį, nes nė vienas gyvulys negali tiek blogo padaryti, kiek protingas ir dar talentingas piktos valios žmogus. Žmogus gali Dievo atvaizdą savyje sutepti, supurvinti blogais darbais, nuodėmingais norais, jausmais ir mintimis, bet jis (žmogus) vis tiek palieka panašus į savo Sutvėrėją, todėl nė su didžiausiu nusikaltėlių ar išsigimėliu neleistina elgtis taip, kaip su gyvuliu, neleistina paversti žmogaus asmenybę kažkokiu automatu ar tik mėsos gabalu. Šį gili tiesa, kad žmogaus siela yra Dievo atvaizdu sutverta, verčia visuomenę ir atskirus individus žmogaus embrijono, mažo kūdikio, nepagydomo ligonio ir visai silpno senelio gyvybę respektuoti lygiai taip pat, kaip sveikiausio, stipriausio ir gabiausio vyro.

Iš žmogaus sielos absoliutybės eina ir tautinė savigarba ir pareiga rūpintis socijaliniu teisingumu. Jei žmogaus asmuo būtų tik istorijos proceso atomas, tai tauta būtų tokių atomų

krūva: aišku, jog beverčių atomų krūva negali sudaryti jokios vertybės, kaip kad daugybė nulių nesudaro nei vieneto nei jo dalies. Tautiškumas yra tam tikras žmogaus asmens niuansas: jei pati žmogaus asmenybė neturėtų jokios vertės, tai iš kur atsirastų tautiškumo vertė. Kur trūksta žmogiškos savigarbos, ten negali būti tvarkoj tautiška savigarba. Žmogiškos savigarbos idėja turi vieninteli pamatą krikščioniškoj pasaulėžiūroj, tad aišku, jog ir tautiška savigarba gali būti normali tik krikščioniškos pasaulėžiūros ribose.

Naujausios istorijos epochoj, kada asmeninės, luominės, profesinės ir nacijonalinės savigarbos bei ambicijos reikalai pasidarė perdėm jautrūs, faktiškai tikrosios žmogiškos savigarbos mažiau beliko, negu viduriniais amžiais kad buvo. Jau tas vienas faktas, kad Lamarckas, Darwinas, Haecklis ir k. taip užimponvo visuomenei savo teorijomis apie žmogaus giminystę su bezdžionėmis, pakankamai rodo, jog modernaus žmogaus savigarbos dalykai nėra tvarkoj. „Gvoltu" veržiamasi į giminystę su bezdžione! Charakteringa, kad žmogaus savigarbą ėmė teoretiškai griauti viršūnės, inteligentai, t. y. tokie žmonės, kurie turėtų ypačiai save gerbti. Darwinas, Haekelis, Fr. Engelsas ir Morganas yra didžiausi žmogiškos savigarbos priešai teoretišku atžvilgiu. Aplamai imant, savigarbos trūksta kiekvienam krikščionybės išsižadėjusiam, supagonėjusiam žmogui, nors jis ir genijalių gabumų turėtų. Antai, skaitydami rimtą ir įdomią prof. J. Ereto knygą „J. W. Goethe" (Kaunas, 1934 m.), pastebime, jog garsusis Goethe, tas poezijos genijus ir „poetų kunigaikštis" buvo žmogus be tikros ambicijos, be tikros savigarbos: jis išdidus kelia titanišką maištą prieš Dievą ir Jo įstatymus, bet kaip žemai jis savo nugarą lanksto prieš hercogą. Tokiame elgesyje yra tuščios puikybės, bet nėra moralinės didybės. Juk gražiau ir tauriau be algos ir be titulų vargti, negu be rimtos savigarbos lėbauti. Hitlerininkai seka savo tautos genijum Goethe: kelia maištą prieš Dievo ir Bažnyčios įstatymus, bet vergiškai garbina ir klauso savo „tautos vado" Adolfo Hitlerio.

Kiek buvo rašyta apie tai, kad laisvė yra žmogui brangiausia šio gyvenimo dovana, kad žmogus žmogui negali eiti priemonė kuriam tikslui siekti. Žymūs poetai, kaip, pav., Byron'as, Ibsenas, Osc. Wilde'as, Nietsche, Gabr. d'Annunzio, Przybyszewskis, M. Gorkis ir k. džiaugsmingai apdainavo žmogaus maištą prieš krikščionišką moralę, žmogaus kovas dėl savo „aš", dėl savo individualinio „dievo", dėl savo klasės laisvės, bet praktika tarytum pasityčiojo iš tos ideologijos ir laisvės vietoje mums parodė didžiausią dvasios vergystę ir didžiausią pasityčiojimą iš žmogaus asmenybės. Milžiniškoj Rusijos teritorijoj daugiau kaip šimtas milijonų žmonių vel-

ka sunkų azijatiškos baudžiavos jungą. Tie, kurie tariasi esą „nuvertę“ Dievą, labai reptiliškai šliaužioja apie Lenino ir Stalino sostą. Italijoj bemaž visi valstybinių aukštųjų mokyklų profesoriai prisiekė ištikimybę fašizmui, t. y. tokiai politinei doktrinai, kuri pati nežino, kas ji yra. Toli gražu ne visi prisiekusieji mokslininkai tiki fašizmo neklaidingumu ir tuo, kad fašizmas esąs paskutinis naujosios istorijos žodis. Vokiečių tauta, kurios žemė buvo vadinama „Land der Dichter und der Denker“, šiandien demokratinio balsavimo keliu yra pavesta valdyti tokiam žmogui, kuris, jei tik nuosekliai eis į savo rasės pagerinimą sterilizacijos būdu, tai „dainių ir galvočių žemę“ pavers eunuchų ir dvasios vergų kraštu.

Ir reikia pasakyti, jog šitie dabarties istorijos kurjozai nesudaro nieko ekstravagantiška: kas nusigręžia nuo tikro Dievo, tas turi reptiliškai lankstytis prieš stabus.

Rusijoj K. Marksas, Leninas ir Stalinas nejučiomis yra dievinami, o Lenino mauzolėjus — tai jau, galima sakyti, yra oficijalinė bolševizmo šventovė. Bolševikai teorišku žiaurumu persekioja krikščionybę; kiekvieną religiją jie laiko opijumu darbo klasei svaiginti, bet bolševizmas kažkaip automatiškai virto religija ir bedievių bažnyčia, kuri jau turi savo apaštalus, savo šventuosius, savo kankinius, bažnyčios tėvus, neklaidingus popiežius (pirmuoju buvo Leninas, antruoju Stalinas), turi savo dogmas, savo teismus heretikams ir schizmatikams, turi savo scholastiką, savo misijas visose žemės rutulio dalyse, savo „proletarišką“ revoliucinę etiką, kuri piliečius suskirstė į „tikinčiuosius“ ir „netikinčiuosius“. Lygiai tokiais pat pagrindais organizuojasi ir fašizmas. Ypač hitleriškasis: jis taip pat nori virsti „bažnyčia“, kuriai jos „popiežius“ Ad. Hitleris nustatinėja dogmas, etikos dėsnius ir gyvnimo idealus, siuntinėja misijonierius į visus kraštus, kur yra bent kiek vokiečių. Bolševizmas ir fašizmas verčia žmones tikėti, jog valstybei esanti reikalinga tik vienui viena partija. Tuo tarpu atkakliausias demokratijos ir visų socijalinių doktrinų priešas, žinomas filosofas Oswaldas Spengleris, savo knygoje „Jahre der Entscheidung (Muenchen. 1933 m.) 131 pusl. sako: „Eine Partei ist im Staate so unmoeglich, wie ein Staat in einer staatenlosen Welt“ — „Valstybėje viena partija taip negalima, kaip valstybė ngalima bevalstybiškame pasaulyje.“ Vienu žodžiu sakant, bolševizmas ir fašizmas verčia žmoniją išsužadėt ne tik savo žmogiškos savigarbos ir dorinės laisvės, bet ir sveiko proto, ir tikėti tokiomis dogmomis, kurios aiškiai klaidngos.

Kitados laisvamaniai buvo be galo pasipiktinę popiežiaus neklaidingumo dogmos paskelbimu; šiandien Sovietų Rusija

ir aiškiai, griežtai fašistiškos valstybės turi valstybinius „popiežius“, kuriems joks įstatymas nenustato kompetencijos ribų. Katalikų Bažnyčioj tokios begalinės kompetencijos nėra. Popiežius negali nė vieno Dievo įstatymo pakeisti ir yra neklaidingas tik ex cathedra loquens, t. y. kai oficijaliai kalba kaipo vyriausias Bažnyčios mokytojas, tikėjimo ir moralės klausimais. Todėl Bažnyčios neklaidingumas ne tik neina prieš asmeninę ir socijalinę žmonių savigarbą, bet nuo pirmos savo įkūrimo dienos Kat. Bažnyčia dirba žmogaus vertei pakelti, žmogui išaukštinti.

Bažnyčios doktrina — tai tikra žmogiškos ir tautiškos savigarbos atrama, nes viską atnaujinti Kristumi reiškia visų pirma gerbti savyje ir kiekviename žmoguje Dievo atvaizdą ir stiprinti jį Eucharistiniu Kristumi. Kristus mirė ant kryžiaus ne už bezdžiones, bet už žmogų, Dievui nusikaltusį, betgi negalintį prarasti savyje Dievo atvaizdo. Kada Kristus per savo Bažnyčią liepia mylėt savo artimą ir su pasiaukojimu tarnauti savo tėvynės gerovei, tai tuo akcentuojamas ne žmogaus gyvuliškumas, ne jo fizijologija, ne jo rasė ar luomas, bet tik jo asmenybė, jo siela, kaipo Dievo atvaizdas. Katalikiškai gyventi reiškia kovoti su savo kūnu dėl savo sielos laisvės.

Tik laisva siela gali duoti laisvą tautiškumą, kaipo etnologinį žmonių psichikos niuansą. Reptiliški, vergiški tipai tegali pareikšti vergišką tautiškumą. Iš dvasinės laisvės eina gyvybė, iš dvasinio vergiškumo eina gyvenimo mechaniką.

Mes, žmonės, paprastai esame didesni ar mažesni egoistai, dažnai parodome ne tik rafinuoto, užmaskuoto, bet ir grubaus egoizmo ir savo elgesiu dažnai patys save pažeminame į gyvuliškumo laipsnį; mūsų gyvenime yra daug išsigimimo, tad, žiūrint į žmogų nekrikščioniškomis akimis, negalima pripažinti jam nelygstamos teisės į kitų pagarbą, į meilę, į pasiaukojimą. Nedoras žmogus vertas artimo meilės tik dėl to, kad jo dvasia turi panašumo į Dievą; ir nusikaltėlio dvasia yra laisva ir turi potencijalinės galios grįžti į moralinės laisvės ir net į šventumo kelią. Atmetus krikščioniškąją žmogaus koncepciją, belieka ne tik psichopatus (Hitlerio būdu) sterilizuoti, bet ir žudymo keliu valyti visuomenę nuo visų nepagydomų ligonių ir nuo senelių, nebegalinčių produktingo darbo dirbti. Jei žmonija prarastų tikėjimą, jog žmogaus asmenyje yra švento, neliestino elemento, kad žmoguje yra Dievo atvaizdas, kuris negali būti iš jo atimtas nei šiame nei pomirtiniame gyvenime, tad turėtų galutinai įsigalėti kumščio teisė. Jei žmogus būtų tik išdresiruotas gyvulys, tai jam moralės įstatymai būtų nereikalingi, — jis gyventų instinktais, kaip kad gyvuliai jais gyvena.

Konkursai

Kaip praleisime atostogas?

Šit klausimas, į kurį šį kartą Jums, gerbiamieji, reiks atsakyti. Vadinas, reiks pagalvoti. Rimtai susirūpinti, kaip reik atostogas praleisti. Kad ir pasileistum — dvasia ir kūnu atsinaujintum — ir naujų žinių įgytum, ir kam nors naudą atneštum, žodžiu, kad patenkintas galėtum pasakyti: „Negaila veltui praleisto laiko. Esu jomis visai patenkintas!“

Tad galvokite, planuokite ir rašykite.

Paruoštą atostogoms praleisti planą siųskite „Ateities“ R-jai ligi gegužės m. 3 d., ir 5 „At.“ nr., kurs išeis gegužės m. 15 d., geriausius planus rasite atspausdintus su planų autorių pavardėm ir titulais. Geriausių planų autoriams skiriame dovanų knygomis.

Kas parašė geriausiąją novelę?

Šįkart teliks Jums į šį klausimą dar neatsakyta. Redakcija gavo 15 novelių, ilgesnių ir trumpesnių (nuo 5 ligi 70 ps.). Redakcija geriausias jau išskyrė. Tačiau joms įvertinti specijalistų komisija su visomis novelėmis susipažinti nesuspėjo, todėl jos paskelbtieji rezultatai ir mums dar neaiškūs. Paaiškės kitame „At.“ nr.

Dievo paveikslo buvimas mumyse ir to paveikslo nemirtingumas, permanentiškumas verčia mus gerbti save ir nedaryti to, kas žmogų labiausiai žemina Dievo, jo paties ir kitų žmonių akyse. Prie tokios degradacijos labiausiai žmogų veda seksualiniai iškrypimai. Vladimiras Solovjovas savo „Šventosios Istorijos filosofijoj“ sako, kad Dievui labiausiai nepatinką, kai žmonės jo atvaizdą savyje bjaurina seksualiniais iškrypimais.

Be to, katalikiškoji žmogaus savigarba reikalauja, kad mūsų gyvenimui vedamąjį toną duotų religiniai ir moraliniai principai, o ne materijalinė nauda, kuri visada veda į šunišką pataikavimą šio pasaulio stipriesiems ir tuo būdu sutepa žmogaus sielą reptiliškumu. Gražiau ir tauriau be algos, be turto ir be titulų vargti, negu be savigarbos lėbauti, negu be aukštos idėjos ir be stiprių principų iškilti į visuomenės gyvenimo paviršių. Gerbti save reikia turėti galvoje ne savo „činą“, ne savo titulą, ne turtą, ne kilmę, ne gabumus ir ne profesiją, bet savo sielą, sutvertą Dievo atvaizdu ir paskirtą amžinajam gyvenimui.

Pirmieji Ateitininkai Vilkaviškyje

Kun. Dr. J. Navickas

Užpernai Vilkaviškio ateitininkai, rodos, minėjo dešimties metų savo gyvavimo sukaktuves. Daugelis senųjų ateitininkų, prisimindami kaip prieš dvidešimt kelerius metus jiems teko Vilkaviškio gimnazijoje sunkiose sąlygose kurtis, gyvuoti ir dirbti, dėl to labai nustebo. Vieni įtarė dabartinius vilkaviškiečius blogoje valioje, paneigus senųjų vargus ir darbus; kiti juose įžiūrėjo tą patį, kuris pasireiškia visur šių dienų moksleivijoje, negeistiną reiškinį, — nesidomėjimą praeitimi, nevertinimą senosios kartos, kuri praskynė pirmuosius takus į Lietuvos apšvietą ir laisvę. Kam šiandie rūpi, kaip sunkiai dirbo ir kiek iškentėjo pirmieji susipratusieji Lietuvos sūnūs!.. Mano nuomone, vilkaviškiečiai ateitininkai minėjo savos darbuotės dešimtmetį, greičiausiai visiškai nė nežinodami, kad prieš Didįjį karą Vilkaviškio gimnazijoj būta ateitininkų. Ir čia greičiau bus kalti senesniosios kartos ateitininkai, nesupažindinę jaunesniųjų su praeitimi.

* * *

Vienas turtingiausių Lietuvos kraštų yra kapsų—zanavykų kraštas. Kiekvienas turtingesnis ūkininkas rūpindavosi bent vieną savo sūnų išleisti į mokslus, kiti net po kelis. Vienintelė šiame krašte Marijampolės gimnazija negalėjo visų sutalpinti. Daugelis jaunuolių lankė Suvalkų, Mintaujos, Liepojos, Peterburgo ir kitas gimnazijas.

Praūžus Laisvės Metui, norinčių aukštesnį mokslą eiti skaičius žymiai padidėjo. Kilo reikalas naujos gimnazijos savame krašte. Patsai stipriausias centras, daugiausia imponuojąs rusų valdžiai, buvo Kybartai. Žymi pasienio muitinė Virbaly buvo suspietusi minias aukštų valdininkų, turtingų rusų darbininkų: pereinamasis punktas, didelė gelžkelio stotis. Čia stovėjo gausi kariuomenė, buvo daug aukštųjų karininkų. Apylinkėje gyveno turtingi ūkininkai. Aukštiesiems rusų kariams bei valdininkams besirūpinant, 1906 metais Kybartuose įsteigta gimnazija. Steigėjai pasirūpino inicijatoriais įtraukti ir vietos gyventojų; iš jų minėtini gydytojas Šneideris, teisėjas Stankūnas. Daugumas mokytojų buvo karininkų žmonos; iš lietuvių mokytojavo p. Juozas Stankūnas ir Virbalio klebonas kun. Jonas Siaurusaitis. Kybartų gimnazija tegyvavo keletą metų: ją nustelbė Vilkaviškio gimnazija, įkurta 1907 m.

Marijampolės gimnazijoj buvo garsus matematikas Razumiejčik, kilmės žydas, konvertitas pravoslavas, tapęs rusas-

Roman Ivanovič. Prieš išeidamas į emeritūrą, jis sugalvojo gražų planą: jo žmona Vilkaviškyje įsteigė savo vardu mergaičių gimnaziją. Patsai gi Razumiejčik tapo direktorium privačios Vilkaviškio vyrų gimnazijos. Šios gimnazijos kūrimu, žinoma, daugiausia rūpinosi patsai būsimasis direktorius, kurį rusų valdžia labai vertino, ir vietiniai gyventojai, daugiausia žydai; iš nežydų paminėtinas lietuvis p. Matulevičius, totorius p. Bučacky ir keletas kitų, apskrities ar miesto valdininkų.

Gimnazijoje mokytojavo pora buvusių Marijampolės gimnazijos mokytojų — Kosorotov, Nikolski; keletas į emeritūrą išėjusių mokytojų — Swiecimski, turėjęs savo aukštesnę lenkų mokyklą Varšuvoje; lietuvis kun. A. Astrauskas, dr. J. Kudirka ir p. Vaitkevičius, dabartinėje lietuvių gimnazijoje buvęs direktorium. Mokytojų personalas buvo labai garbingas, turėjęs nemaža žymių pedagogų. Patsai p. Razumiejčik matematikos pamokose mokinius «pjaudavo» — smarkiai reikalaudavo, bet kaip direktorius buvo labai geras, mokiniams tėviškas. Vadovavęs gimnazijai keletą metų, pasitraukė, toliau dėstydamas matematiką savo žmonos vedamoje mergaičių gimnazijoje.

* * *

1933 metų vasarą teko būti Vilkaviškyje. Negalėjau išvažiuoti, neaplankęs savo Alma Mater. Deja, tai buvo vasara — durys užrakintos; į vidų neteko įeiti. Stovėdamas kieme ir žiūrėdamas į dabartinę Dr. J. Basanavičiaus gimnaziją, prisiminiau praeitį — jaunatvės dienas, pilnas skaisčių vilčių, kilniausių idėjų, brėstančių pasiryžimų būsimai darbuotei ir pirmųjų žingsnių visuomeniniame veikime.

Atsimenu kaip šiandie, vieną gražų rytą šaukia mane direktorius p. Slasčevski į savo kabinetą. Nueinu. Ant stalo guli pundas «Ateities». Mat, Kazimieras Bizauskas, Kauno gimnazijos mokinys ir «Ateities» administratorius, siųsdavo mano vardu 40 egzempliorių žurnalo, kurį išdalydavau gimnazijos mokiniams ateitininkams. Žurnalas atėjo atostogų metu ir pateko į paties direktoriaus rankas. Slasčevski buvo, žinoma, rusas, bet vedęs vokietę, šeimoje kalbėjo vokiškai. Vienok jam, kaip rusų valdininkui, buvo vyriausybės įsakyta budėti, kad į Vilkaviškio gimnaziją neįsibrautų tautinis lietuvių judėjimas, kuriuo buvo pasižymėjusi kaimyniškoji Marijampolės gimnazija.

— Da čto vy, gospodin Novicki, zanimajeties litovskoj propagandoj? (Tai ką, ponas Navickas, užsiimi lietuviškąja propaganda?), — paklausė mane p. direktorius, pasiūlius jam labą rytą.

Reikia pastebėti, kad p. direktorius mane mylėjo. Jisa dėstė mums istoriją, ir puikiai dėstė. Mano gi galva buvo pramušta visa tam, kas siejos su istorijos studijom. Aš buvau vienas jo klasės geresniųjų mokinių. Prieš pat Velykas buvo

semestriniai egzaminai. Neatmenu apie ką man teko kalbėti, bet, matyt, kalbėjau nepuikiausiai, nes p. direktorius mano žinias įvertino ketveriuke. Tuo buvau nepatenkintas, dideliai susijaudinęs, nuėjau į p. direktoriaus kabinetą su demonstracijomis, kad aš turiu gauti iš istorijos penketuką.

Direktorius nepyko, nes greičiausiai ir patsai manė, kad mano istorijos žinios tiek vertos, bet ramiai atsakė, kad egzaminų metu aš nebuvau daugiau vertas. Man nenusileidžiant, jis šypsodamasis paėmė dienyną, atvertė mano pavardę ir, rodydamas iš geometrijos dvejetuką, kurį gavau per semestro egzaminus, patarė susirūpinti ne istorija, bet geometrija. Matematika ne labai man rūpėjo, juo labiau, kad ją seniau dėstė p. Reiteris; niekas tada jos nesimokė ir mažai kas ją temokėjo. Todėl naujas mokytojas p. Przemeniecki, Prienų «lenkas», didelį mokinių skaičių atžymėjo dvejuke. Mano įsitikinimu, nors iš geometrijos aš būčiau gavęs ir kuolą, bet iš tikybos, lietuvių kalbos ir istorijos visgi man reikėjo gauti penketukai. Matyt, tasai jausmas nebuvo beprasmis.

Išnaudodamas p. direktoriaus palankumą, drąsiai atsakiau, kad visiškai nežinau kas man tuos laikraščius galėtų siųsti. Greičiausiai, sakau, siuntėjas nežinojo p. Stankevičių krautuvės adreso, kur tie laikraščiai pardavinėjami, todėl ir pasiuntė man, kad juos perduočiau.

— Tai ką su jais daryt? — paklausė tiriančiai p. direktorius.

— Bus geriausiai, jei p. Jezierski (gimnazijos sargas, lietuviškai mokąs gudas, katalikas) juos nuneš į p. Stankevičių krautuvę.

Direktoriui sutikus, «razšarkalsia» ir išėjau iš jo kabineto. Pietų metu užbėgau į p. Stankevičių krautuvę ir paprašiau p-lės Stankevičiūtės, kad «Ateitį» paimtų savo globon.

Nebuvo tai vienintelis kartas, kad į p. direktoriaus ausis atsimuštų mūsų «propaganda». Vokiečių gatvėje, netoli vienas kito, buvo keletas gimnazistų bendrabučių. P. Jakščių namuose bendrabutį laikė p-lė Mickaičiūtė iš Laučiškių. Kieme, privačiai, gyvenova dviese — Liūdas Čepulis ir aš. Netoliese buvo p-lės Kaunaitės bendrabutis, kuriame gyveno visas būrys zanavykų; kieme privačiai gyveno Pranas Vailokaitis. Šalia mūs, kun. dekano Dabrilos namuose, irgi buvo didelis bendrabutis. Todėl matyti didelius būrius gimnazistų kiemuose ir namuose buvo paprastas reiškinys. Tiktai kuomet mano kambariuose pradėjo rinktis po keliasdešimtis ateitininkų, tai atkreipė kai kurių dėmesį. Mūsų prefektas kun. Astrauskas tikybos pamokos metu pasakė mums, kad apskrities policijos viršininkas jo klausęs apie gimnazistų daromus susirinkimus. Kun. prefektas jam atsakė, kad tie įtarimai neturi pagrindo ir mums patarė pasisaugoti. Kad apie tai buvo pranešta direktoriui, nebuvo jokios abejonės, nes pas mudu labai dažnai pradėjo lankytis dienomis ir vakarais gimnazijos drausmės prižiūrėtojas.

Nors direktorius visuomet atrodė man palankus, tikras jojo nusistatymas atidarė man akis, persikeliant man iš gimnazijos į Seinų seminariją. Tuo metu klierikai, stoją į Seinų seminariją, turėjo gauti Suvalkų gubernatoriaus sutikimą. Seminarijos valdžia, patiekusi gubernatoriui naujų levitų sąrašą, negavo gubernatoriaus leidimo mane priimti į seminariją. Nebuvo kas daryti— geriausiai grįžti į gimnaziją ir tęsti mokslas toliau. Nuvykau į Vilkaviškį, užėjau pas direktorių pareikšti, kad noriu atsiimti savo prašymą stoti į seminariją ir esu pasiryžęs baigti gimnaziją. Direktorius, saldžiai kalbėdamas, atsakė, kad jokiu būdu jis negalįs mane priimti atgal šį rudenį į gimnaziją dėl tam tikrų, ne nuo jo priklausančių, priežasčių; būsią daug geriau kokiu nors būdu išgauti gubernatoriaus sutikimas; gavęs gubernatoriaus sutikimą, apsaugosiu savo ateitį. Tik dabar supratau visą savo būklę. P. direktoriui padėkojau už patarimą ir ėmiau rūpintis gauti gubernatoriaus sutikimą.

Suvalkuose, gubernatoriaus raštinėje, nemažą vietą turėjo mūsų giminaitis, artimas mano tėvo draugas. Nuvykau į Suvalkus, užėjau pas savo giminaitį, išaiškinau jam visą reikalą. Mano gerasis prietelius tuojau nuėjo pas gubernatorių. Sugrįžęs pasakė, kad gubernatorius liepė prašymą paduoti antrąkart. Padaviau. Gubernatorius sutiko. Atvykęs mėnesį vėliau į seminariją, sutikau tą pačią dieną atvykusį gerą ateitininką, marijampolietį Kazimierą Matulaitį-Bitiką. Seinų seminariją, net ir visą vyskupiją, tuomet valdė visa žinąs, visa matąs ir visa galįs Putino «Altorių Šešėlių» Mozūras. Mano nuotykiai su gubernatorium jam buvo geriausiai žinomi. Porai metų nepraslinkus, jis visa tai puikiausiai sunaudojo mano nenaudai.

* * *

1910 m. rudenį, tuojau po vasaros atostogų, vieną dieną atėjo pas mane Pranas Vailokaitis. Jis papasakojo apie naują Lietuvos moksleivijos judėjimą, kad susikūrė nauja studentų ir gimnazistų organizacija, pasivadinusi aušrininkais, ir kad leidžianti savo laikraštį «Aušrinę». Vailokaitis pareiškė mintį, kad būtų gera ir Vilkaviškio gimnazijoj mums pradėti organizuotis. Šiam sumanymui aš pilnai pritariau. Man teko su šia nauja mintimi supažindinti savo klasės draugus. Pasisekė į šį darbą įtraukti Klemensą ir Antaną Arminus, Joną Povilaitį, Praną Jucaitį, Juozą Skarulį ir keletą kitų. Tokiu būdu, pačioje 1910 m. mokslo pradžioje susikūrė 15 asmenų aušrininkų kuopa.

Atėjus „Aušrinės“ žurnalui, ne vienas nusivylėme. Po tautine skraiste, gimtojo krašto meile slėpėsi laisvamanybės diegai. Čia buvo teikiama mums, tikybinėje aplinkumoje išaugusiems, visai svetima pasaulėžiūra. Tai nebuvo nauji pagrindai Lietuvos inteligentijai kurti. Juos seniau jau buvo nustatęs dr. Vincas Kudirka-Kapsas. Mums tebuvo žinoma tiktai laisvamaniškoji

lietuviškoji inteligentija. Ir štai aušrininkai yra šios laisvamaniškosios inteligentijos pumpurai.

Visa Lietuvos šviesuomenė, išskyrus dvasiškiją, buvo lietuvių tautai visiškai svetima: dvarininkai skaitėsi lenkai, lietuviai inteligentai, išėję iš po šiaudinės pastogės, persiėmė socijalizmu, nihilizmu. Į šiuos visus Lietuvos žmonių prakaitu išaugusius parazitus mes žiūrėjome neigiamai. Mums rūpėjo turėti savą, lietuvišką katalikišką demokratišką, inteligentiją, visiškai atsidavusią tos liaudies reikalams, iš kurios pati buvo kilusi. Nenuostabu todėl, kad «Aušrinė» mūsų širdies nepavergė, jaunojo entuzijazmo nesukėlė, bet jį slopino. Skaisčiųjų vilčių sužavėtas jaunuolių būrys pairo. Kada „Aušrinė“ atspaudė Vienuolio apysaką „Užžėlusiu Taku“, Vilkaviškyje aušrininkų jau nebebuvo. Jie seniai buvo užleidę vietą ateitininkams.

Aušrininkai negalėjo paimti vadovaujamo vaidmens moksleivijoje, nes jųjų skelbiamai pasaulėžiūrai trūko tikrojo nusistatymo. Jinai negalėjo išauklėti susipratusios, drausmingos, vienodų pažiūrų bendruomenės. Aušrininkai jaunuoliai, įvairių aplinkybių veikiami, nuėjo įvairiais priešingais keliais, ne visuomet tėvynės ar tautos gerovei naudingais. Aušrininkų pasaulėžiūros palaidumui ir galimumui ją pritaikinti visokiems kraštutinumams suprasti, užtenka man prisiminti savo laikų aušrininkus entuzijastus — Klimą, Valaitį, Serbentą ir kitus, kurių vardais mūsų tauta nesididžiuoja. Ne tokios programos išauklėja jaunuolius ir nustato jų pasaulėžiūrą visuomeniniame ir politiniame gyvenime.

* * *

Vieną sekmadienį, išeinant iš bažnyčios, šventoriuje sutiko mane kun. Astrauskas ir tarė: „Turėdamas laiko, užeik pas mane!“

Nuėjau. Jisai man padavė rašytą stud. *Eliziejaus Draugelio* laišką, kuriame buvo teiraujamasi ar Vilkaviškio gimnazijoje nebūtų galima suorganizuoti būrys ateitininkų. Tik ką nusvilęs su aušrininkais, buvau atsargesnis. Parašiau laišką stud. Eliziejui Draugeliui, prašydamas informacijų. Stud. Draugelis Vilkaviškio ateitininkų reikalą pavedė *Vytautui Endziulaičiui.* Tai buvo prieš 1910 m. Kalėdų atostogas.

Vytautas Endziulaitis suteikė visas reikalingas informacijas, kurios kaip tik atitiko mūsų svajones. Į ateitininkų pusę nukrypo visas mūsų veikimas. Į porą mėnesių Vilkaviškio gimnazijoje apie 50 jaunuolių pasekė naują šūkį «Visa atnaujinti Kristuje». Iš karto buvo užprenumeruota 40 «Ateities» egzempliorių. Ateitininkų veikimas Vilkaviškyje ėmė klestėti.

Kadangi masiniai susirinkimai atkreipė budrią vyresnybės akį, kun. Astrausko patariami, sumanėme kitaip susitvarkyti. Kaip paprastai, kiekvienoje minioje yra būrys vadų; pati minia daug pasyvesnė — užtenka jos pritarimo bendram veikimui.

Todėl buvo sutarta, kad būrelis aukštesnių klasių mokinių rinktųsi sekmadieniais po pamaldų Prano Vailokaičio kambaryje. Tie susirinkimai įvykdavo beveik kiekvieną sekmadienį. Daugiausia dėmesio buvo kreipiama į literatinę kūrybą. Dalyviai paeiliui skaitydavo savo parašytus straipsnius, apysakas ar šiaip jau kokius nors rašinius.

Šiame vadų būryje buvo šie jaunuoliai: *Klemensas ir Antanas Arminai, Pijus Krakaitis, Jonas Juodišius, Pranas Jucaitis, Jonas Navickas, Jonas Povilaitis, Pranas Vailokaitis ir Pranas Užupis.* Iš skaitytų raštų šiandie teatsimenu Pijaus Krakaičio parašytą apysaką iš medžiotojų gyvenimo. Atsimenu, kaip Pranas ant manęs pyko už mano priekaištą, kad jis savo rašiniui mintis skolinęs iš Turgenevo «Tetervinų medžioklės».

Vieną „Ateitį" skaityti neužteko. Jaunuoliai pradėjo domėtis tais visais klausimais, kurie buvo keliami „Ateityje". Reikalingų knygų skaityti buvo sunku gauti. Buvo nutarta steigti nuosavas knygynas. Čia daug padėjo mūsų gerasai prefektas kun. A. Astrauskas. Parapijos namuose buvo įsteigtas «Žiburio» draugijos didelis knygynas. Mums buvo dovanota patalpa — viena spinta. Ateitininkai sumetė kelias dešimtis rublių, už kuriuos buvo nupirkta daug knygų, knygelių. Nemaža knygų veltui gavome. Pradėjome tvarkytis. Knygynas tvarkyti man teko. Čia aš praleidau daug laisvų valandų. Knygyną tvarkyti daugiausia padėjo draugai Liūdas Čepulis, Antanas Vebeliūnas ir Pranas Užupis.

Kadangi daugumas lietuviškų knygų buvo popierio viršeliais ir dėl to greitai plyšdavo, buvo nutarta knygas įrišti į storus viršelius. Šis darbas buvo pavestas p. Jasulaičiui. Išlaidas sumokėjo patys ateitininkai savo aukomis. Kur šiandie tasai knygynas, nežinau. Greičiausiai jisai atiteko «Žiburio» draugijai, nes buvo josios patalpoje. Šiuo klausimu, manau, tikslių informacijų galėtų suteikti buvęs gimnazijos prefektas kun. Astrauskas, jeigu dabartiniams Vilkaviškio ateitininkams to knygyno prireiktų.

Kai jau minėjau, Vilkaviškyje būta ir mergaičių gimnazijos, kurioje mokėsi kelios dešimtys lietuvaičių. Ten irgi atsirado ateitininkių. Kiek atsimenu, tai buvo Marytė Andziulytė, Grigaitytės, Katriutė Guogaitė ir keletas kitų.

Netrūko ateitininkams prietelių. Patsai artimiausias buvo gimnazijos prefektas kun. A. Astrauskas. Rodėsi, kad jisai stovėjo nuošaliai, bet jisai sekė visą veikimą ir, reikalui esant, kaip, pav., knygyną steigiant, visokiais būdais jį rėmė — savo orumu, knygomis ir pinigais.

Artimas vilkaviškiečiams buvo Vytautas Endziulaitis. Tiesa, savo didele dvasios galia jisai daugeliui buvo artimas asmuo. Vienok Vilkaviškio ateitininkai turėtų į jį žiūrėti kaip į vieną savo kūrėjų, kurio nuoširdumu bei atvirumu sužavėti, mes entuzijastingai dirbome jojo paraginti ir pamokyti. Jis pats

tik vieną kartą buvo mūsų tarpe, ir tai nedaugeliui tespėjus susirinkti, nes pravažiuodamas pro Vilkaviškį skubėjo namo. Daug mes iš jo tikėjomės. Deja, Aukščiausias kitaip lėmė!

Reikia neužmiršti vieno asmens, kuris mus dengė savo orumu. Tai buvo p. *Grikietis*, Vilkaviškio apskrities viršininko pavaduotojas. Mes gyvenome gretimuose namuose. Pas mus vykdavo gausūs susirinkimai. Jisai viską suprato, žinojo mažiausias smulkmenas. Bet nusidavė nieko nematąs ir nežinąs. Kam gi galėjo ateiti į galvą, kad tokia «propaganda» vyksta apskrities viršininko kieme, po jo paties langais!

Nespėjus ateitininkams sustiprėti, keletas uolesniųjų iš Vilkaviškio išsikėlė — Pranas Jucaitis į Suvalkų gimnaziją, Liūdas Čepulis — į Lomžos, mudu su Antanu Vebeliūnu į Seinų seminariją. Bet tas vietas užėmė kiti, nė kiek nemažiau uolesni už pirmuosius. Tai buvo Jonas Sakalauskas, Juozas Valaitis, Augustaitis ir kiti. 1913 metais išvykau į Ameriką, ir mano santykiai su Vilkaviškio ateitininkais visai iširo.

Prabėgo vieneri metai. Ištiko karas. Vilkaviškio gimnazija išsikėlė į Rusiją, į Voronežą. Čia buvusių ateitininkų eiles padidino iš kitų gimnazijų, daugiausia iš Žemaitijos, atkilę ateitininkai. Tasai laikotarpis, be galo įdomus, Vilkaviškio gimnazijos ateitininkams buvo patsai garbingiausias. Geriausią šio laikotarpio vaizdą, manau, galėtų patiekti vienas tų laikų žymiausių ateitininkų — p. *Eduardas Turauskas*.

Likimas man lėmė dar kartą pagyventi su kai kuriais Vilkaviškio gimnazijos ateitininkais. Tai buvo Šveicarijoje, lankant Friburgo universitetą. Mūsiškių čia buvo keturi: dr. Pranas Jucaitis (Dotnuvos Žemės Ūkio Akademijos profesorius), dr. Marytė Andziulytė-Ruginienė („Saulės“ gimnazijos direktorė), gerb. p. Liūdas Čepulis (Vatikano Valstybės Dvaro Vytis, Marijampolės Marijonų gimnazijos mokytojas). Tuo pačiu laiku Berlyno universitetą lankė dr. Jonas Sakalauskas (Užsienių ministerijos valdininkas), p. Antanas Arminas (Biržų gimnazijos direktorius), p. Augustaitis ir dr. Zubrickas.

Šie keli apmatai iš Vilkaviškio ateitininkų pirmųjų žingsnių patieks nors ir nepilną vaizdą šių dienų Vilkaviškio ateitininkams.

A. A. Romualdas Antanas Kučinskas

Dievulis pamilo mūsų klasę. Jau tris iš mūsų tarpo Jis pasišaukė pas Save. Dar neišnykus metinio a. a. Jakščio Stasio mirties paminėjimo įspūdžiui, tikslingoji Jo ranka išsirinko Sau Romualdą Antaną Kučinską.

Neilgai Romualdas vaikščiojo vargingais šio gyvenimo keliais. Jis gimė 1916 metais vasario mėn. 23 dieną Lazdijuose, Seinų apskr. Vėliau persikėlė į Šunskus, Marijampolės apskr.,

A. a. Rom. Ant. Kučinskas.

kur lankė pradžios mokyklą ir ją baigė vos 10 metus beeidamas. Tais pačiais metais įstojo į Marijonų Gimnaziją Marijampolėje, kur, kasmet išeidamas po klasę, 1933 metais pasiekė paskutiniąją gimnazijos klasę. Su didelių pasitikėjimu ir viltimi Romualdas ėmė ruoštis gyvenimui, nes jau mažas žingsnis buvo likęs iki jo. Bet nebuvo leista Romualdui į gyvenimą išeiti. Jo gyvenimas turėjo baigtis tik gražia pradžia. Romualdas po sunkios vidurių operacijos, vos dieną tepasirgęs, paliko mus naktį iš 4 į 5 vasario mėn. dieną.

Paliko Romualdas savo tėvelius, tiek daug į jį vilties sudėjusius, nes jis suprato jų vargą ir pasiaukojimą leidžiant jį mokytis, savo idėjos draugus, tiek daug paspirties reikalavusius. Būdo kilnumu daug ką Romualdas pralenkė. Mėgstamiausias jo darbas veikti, vadovauti. Be jo nepraeidavo nė vienas jo idėjos draugų pasitarimas, o per atostogas—nė vienas jo tėviškės pavasarininkų susirinkimas. Su jo mirtimi daug nustojo „Ateitis“, „Ateities Spinduliai“, „Židinys“, nes neteko uolaus platintojo.

Romualdas ir mokėsi gerai: jis buvo pirmas klasės mokinys.

Romualdo mūsų tarpe jau nebėr, bet jo dvasia — su mumis. Jis mums paliko gražų liudijimą, kiek galima padaryti, turint vidutinius gabumus, bet dirbant atsidėjus, uoliai. Graži jo intencija gyventi kilniai įprasmino jo gyvenimą. Jis, kaip jaunas erelis, išmoko iš pat mažumėlės žiūrėti aukštyn; žavėjosi Amžinosios Saulės šviesa ir nuskrido į Ją, kad ten amžiam nuramintų kilnius savo troškimus.

Requiescat in pace.

M. R.

Visi į Kristaus puotą

Ateikite pas mane visi, kurie vargstate ir esate apkrauti, ir Aš jus atgaivinsiu. Mat. 11, 28.

Dygliuotais erškėčių keliais ilgiausius metus ėjusi neprietelių kryžiuojama mūsų Tėvynė, pagaliau priėjo Gedimino mieste pergalės trijumfo vartus. O šiandie ji pasiryžo kviestis į savo dėkingas širdis didįjį Laisvės ir Išganymo Vadą: iškelti Jo dieviškai garbei didžiausią tautos religinę Puotą — *pirmąjį Lietuvos Eucharistinį Kongresą,* kuris įvyks Kaune š. m. birželio mėn. 28, 29, 30 ir liepos mėn. 1 dienomis. Tad šiais šventaisiais metais, visam pasauliui iškilmingiausiai minint didžiąsias Atpirkimo sukaktuves, iš tūkstančių laisvų lietuvių krūtinių laikinojoj sostinėj galingai suaidės maldos žodžiai ir padėkos himnai Kalvarijos taikos ir meilės Karžygiui, visų tautų Valdovų Valdovui — Kristui.

Kongresui ruošti Komitetas visus parengiamuosius darbus labai sparčiai varo į priekį. Jau yra nustatyta programa ir numatytos visos smulkmenos. Kongrese bus atskiros dienos vaikams, jaunimui ir bendroji. Tų dienų programa bus labai įvairi: iškilmingos pamaldos, komunija, procesija, religinė muzikos valanda, paskaitos — atskirai vyrams ir moterims ir t.t. Vaikų dieną įvyks iš Palestinos atvežto kertinio akmens Atsikėlimo bažnyčiai pašventinimo iškilmės. Iš birželio mėn. 30 d. į liepos mėn. 1 d. įvyks Šv. Sakramento adoracija. Tą pačią naktį numatyta suruošti efektingą eiseną su degančiomis žvakėmis. Kongreso metu jungtinis choras giedos prof. Naujalio specijaliai kongresui parašytas mišias.

Visuomenė ir katalikiškos organizacijos šiuo pirmuoju Tautiniu Lietuvos Euch. Kongresu labai domis. Iš komiteto išsiuntinėtų giesmių repertuarų chorai mokosi taisyklingai, gražiai, sutartinai giedot. Organizacijos siūdinasi vėliavas ir uniformas. Kunigai, mokytojai, organizacijų vadai, jaunimas, moksleiviai, studentai — žodžiu, kas tik gyvas — ruošiasi, trūsia... Kelionė į Kongresą bus labai papiginta; manoma gauti net 75% geležk. bilieto kainos nuolaidą. Žmonių bus labai daug ne tik iš Lietuvos, bet ir iš svetur. Iš Amerikos atvažiuos apsčiai lietuvių, o iš kitur — aukštų Bažnyčios hierarchų.

Taigi Kongresas atgaivins Kristaus idėjas mūsų širdyse, primins mūsų pareigas plėsti naują religinio atgimimo barą, sustiprins mūsų dvasią ir nuteiks ją dideliems ateities darbams. Žinokime, kad nė viena kita gadynė, pasak Papinio, nebuvo taip nuo Kristaus nutolusi ir taip Kristaus reikalinga, kaip dabartinė.

Jau dabar pradėkime rengtis į tą Kristaus Valdovo Puotą.

Šachmatai

(Veda P. Vaitonis)

KAIP LENGVIAUSIA IŠMOKTI LOŠTI ŠACHMATAIS

Supažindinę savo gerbiamuosius skaitytojus su šachmatų lošimo pradmenimis, nurodysime dabar tuos būdus ir kelius, kuriais jie ko sėkmingiausiai galėtų artintis į savo tikslą: išmokti maestriškai lošti šachmatais. Pagal gerą 1929 met. mirusio Reti palyginimą, kad norint išmokti plaukti, reikią į vandenį eiti, o norint išmokti lošti šachmatais, privalu esą jais lošti, pasidaro labai aišku, kad mokymosi pagrindas yra ir turi būti praktiškas lošimas. Tas pats Reti savo knygoje *„Šachmatų lentos meisteriai"* duoda vieną gerą pradedantiems lošti patarimą. Pirmiausia reikia išmokti kombinuoti, o tik jau vėliau galima esą mokytis lošti poziciškai. Todėl geriausia esą lošti įvairius gambitus (t. y. pėstininkų aukų pradžias, turinčias tikslą duoti aukojančiam puolimą) ir kitas atviras partijas. Atviros partijos yra tokios, kurios pradedamos e2—e4 ir į jas atsakoma ėjimu e7—e5. Jos kaip tik duoda progos įvairiausioms kombinacijoms su visokeriopais galimumais iš abiejų pusių. Jei į e2—e4 būtų atsakoma e7—e6, tai ji vadintųsi prancūziška partija ir būtų skaitoma pusiau uždara. Visiškai uždaromis partijomis skaitomos visos partijos, pradedamos visais kitais ėjimais, žinoma, jeigu iš jų nesudaroma vėliau analogiška atvirai partijai pradžia. Aišku, kad atvirą partiją daug lengviau dėl didesnio kombinacijų skaičiaus galimumo pralošti, bet tai yra iš tikrųjų greitesnis ir lengvesnis kelias progresui.

PARTIJŲ PRADŽIŲ ARBA DEBIUTŲ LOŠIMAS

Šachmatai yra planingas lošimas, ir todėl labai sveika kiekvienam pradedančiam lošikui jau pačioje lošiamosios partijos pradžioje pagalvoti, ko jis savo pirmaisiais ėjimais siekia, į kur jis taiko, stengtis suprasti partijos pradžios eigą. Pavyzdžiu paimsime karaliaus gambitą. Po 1. e2—e4, e7—e5 2. f2—f4 baltieji aukoja juodiesiems pėstininką f4, kurį juodieji numušę gali ginti ėjimu g7—g5. Idėja šio taip vadinamo karaliaus gambito yra dviguba: 1. gauti atvirą f. liniją, kurioje po trumposios rokiruotės atsiradęs joje bokštas gautų sau gerą veikimo bazę ir 2. po juodųjų pėstininko pasišalinimo iš centro ėjimu d2—d4 gauti pėstininkų centrą, kurio reikšmė mums paaiškės vėliau. Žinoma, iš karto baltieji negali tuojau po e5:f4 lošti d2—d4, kadangi reikia pirmiausia apsisaugoti nuo gresiančio nemalonaus šacho Vd8—h4+. Ką gi turi daryti baltieji, jei juodieji apgynę ėjimu g7—g5 savo gambito pėstininką f4 suvaržo, atmuša baltųjų bokš-

tui galimybę pulti į punktą fz? Tada jų tikslas yra aiškus: kaip nors šį pėstininką pašalinti, už jį paaukojant antrą savo pėstininką, o gaunant gerus šansus pulti net kai kada ir visą figūrą. Tokia yra maždaug debiutų lošimo logika, kurios prisilaikant ir visai nežinant teorijos galima visai gerai sulošti partijos pradžią arba debiutą.

Bus daugiau.

SPECIFIFŠKIEJI ŠACHMATININKO GABUMAI

1925 m. Maskvoje įvyko didžiulis tarptautinis šachmatų turnyras, kuriame dalyvavo beveik visi geriausieji pasaulio šachmatininkai. Šitokią daugelio šachmatininkų suvažiavimo progą nutarė išnaudoti rusų mokslininkai ir pasiryžo ištirti galų gale dar niekieno nei nebandytą tirti šachmatų lošimą. Įvairių sudėtingų eksperimentų pagalba jiems pavyko nustatyti daug ligšiol buvusių neaiškių dalykų iš šachmatų psichologijos srities. Tirtas ir šis klausimas: kokie fiziniai ir psichiniai privalumai reikalingi tam, kuris norėtų šachmatų lošime pasiekti kogeriausių rezultatų? Savaime aišku, kad lošimas šachmatais, reikalaująs iš šachmatininko fizinių bei psichinių gabumų, kartu juos ir lavina. Tokiu būdu, susipažinus su šiais šachmatininkui reikalingais privalumais, jau galima šis tas spręsti apskritai apie šachmatų naudingumą. Tačiau apie šachmatų lošimo naudingumą, klausimą labai aktualų, pakalbėsime kitą kartą, pasirėmę taip pat šių Maskvos mokslininkų tyrimais, o dabar pasistengsime atsakyti į mūsų anksčiau pasistatytą klausimą.

Geriausių rezultatų šachmatų lošime pasieks tas, kuris turi šiuos privalumus:

1) *Geras fizinės jėgos ir bendrojo sveikatingumo išteklius.* Šis iš pirmo žvilgsnio visai be reikšmės atrodąs dalykas yra praktikoje labai dažnai pastebimas. Iš 1925 metų Maskvos turnyro lošikų pavyzdžiu gali būti paimtas meksikietis Torre, kuris pradžioje parodė nuostabius rezultatus, o turnyro gale dėl nuovargio praleido visus turnyro pradžioje įgautus galimumus.

2) *Stiprūs nervai.* Jie suteikia šachmatininkui galimumo atsispirti veikiamom įvairios rūšies pašalinėm priežastim, kurios silpnesnių nervų šachmatininkams turi daug įtakos, o tatai atsiliepia ir į lošimo stiprumą.

3) *Savivalda.* Tai yra gabumas lošti pilna minties jėga sudėtingose arba kritingose padėtyse. (Nelauktų pralaimėjimų pavyzdžiai išloštinose padėtyse labai gausūs).

4) *Sugebėjimas pastoviai išlaikyti įtemptą dėmesį.* Šis šachmatininko charakterio bruožas apsaugo jį nuo pražiūrėjimo ėjimų, figūrų ir savo bei priešininko kombinacijų.

5) *Sugebėjimas suvokti dinamiškus santykius,* t. y. ne nepajudinamus, o judančius elementus. Ši šachmatininko dėmesio ir suvokimo savybė laiduoja jam greitą orijentaciją, svarbią ypač simultanų lošimuose.

6) *Pasaulėžiūrinis psichikos tipas.* Šį bruožą reikia suprasti kaip priešingumą naiviam ir grubiam praktiškam tipui. Tai yra savotiškas proto abstraktišķumas, kuris labai praplitęs tarp Indijos ir Rytų tautų, bet labai tolimas ir svetimas italams, ispanams ir kitiems Europos pietiečiams.

7) *Aukštas inteliktinio išsilavinimo lygis.* Tai nereikia suprasti kaipo kartu ir aukštą kultūrinį išsilavinimą, bet turi tik reikšti puikų mokėjimą operuoti įvairiomis sąvokomis ir jų kombinacijomis. Neblogo šachmatų lošimo lygio yra pasiekę mažai kultūringos, bet sumanios Azijos tautos.

8. *Daiktiškas galvojimo tipas.* Šachmatininkas galvoja daiktiniais būdais ir nustatinėja logiškus santykius tarp pavienių daiktų veikimo.

Sportas

(Veda P. Vaitonis)

PAVASARIUI ATEINANT

Maloniam žiemos sportui pasibaigus su ateinančiu pavasariu prasideda įžanga į įvairias vasaros sporto šakas: į lengvąją atletiką, futbolą, krepšiasvydį, plaukiojimą ir kit. Lygindami žiemos sportą su vasaros sportu, pripažįstame, kad pastarasis yra daug intensyvesnis, todėl būtinai reikia gerai paruošti plaučius ir širdį. Nuo šio pasiruošimo priklausys tai, ar vasaros sportas bus sportuojančiam tikrai malonus, ar nebus kartais persunkus, ar teikiąs tikrojo sportiškojo džiaugsmo.

Pavasario laikas šiam pasiruošimui yra tinkamiausias, o pasiruošimo geriausias būdas yra cross-conntry — bėgimas per laukus ir miškus.

Cross-conntry užsienyje yra labai praplitęs ir sportininkų labai mėgstamas. Daromos tokio bėgimo rungtynės. Aišku, kad bėgimo rungtynės gamtoje yra daug įdomesnės, negu stadijone. Sutikęs bėgimo kelyje kokią nors kliūtį, bėgikas turi tuojau sumesti, kaip ją, komažiausiai jėgų išeikvojant, nugalėti. Kaune jau irgi kiekvieną pavasarį surengiamos panašios rungtynės, tačiau dalyvauja jose labai mažas skaičius. Provincijai cross conntry bėgimai daug daugiau prieinamesni, negu Kaunui, galima bėgimo taką parinkti daug įdomesnėje gamtoje ir ypatingai moksleivių tarpe šią sporto paruošiančią šaką išpopuliarinus galima surinkti daug didesnį dalyvių skaičių. Žinoma, kiekvienų rungtynių tikslas yra parodyti savo jėgas ir propaguoti tą ar kitą atliekamą sporto rūšį. Todėl tokiose rungtynėse patartina būtų dalyvauti tik tiems, kurie yra užtektinai treniravęsi ir parengti rungtynių sunkumus nugalėti. Treniruotis geriausia ne vienam skyrium, bet su savo draugais — tada pati treniruotė bus įdomesnė. Tik per pirmąsias treniruotes nereikia dėti visų

LIETUVA LAIMĖJO PRIEŠ LATVIJĄ $10^1/_2:7^1/_2$.

Įvykusias kovo 3 ir 4 dienomis tarpvalstybinės šachmatų rungtynes laimėjo Lietuva rezultatu $10^1/_2:7^1/_2$. Tai yra jau trečias paeiliui Lietuvos šachmatininkų laimėjimas prieš stiprius latvių šachmatininkus. Mūsų pusėje lošė Mikėnas, Vaitonis, Machtas, Vistaneckis, Luckis, Disleris, Aronavičius, Žilevičius, ir Kopelmanas.

UŽDAVINYS

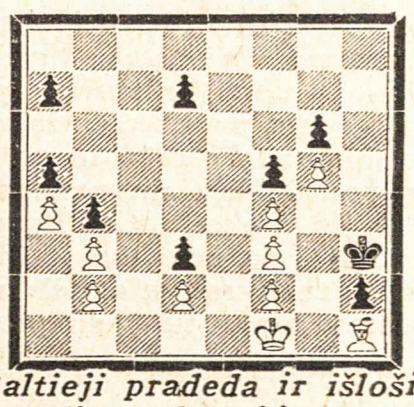

Baltieji pradeda ir išlošia
sprendimas bus kit. num-y.

savo jėgų neatsilikti nuo draugų ir apskritai nereikia perdaug pervargti. Bėgimams apsirengiama pagal orą: jei šilta, užtenka trumpų kelnaičių ir marškinių, jei šalčiau, užsimesti dar kokia nors megstinėle. Rekomenduotina įsigyti treningo kostiumus. Bėgimui batukai geriausia guminiais padais.

SPORTO ŽINIOS

LGSF NUGALĖJO „GRANDĮ“ 9:8 (8:8).

Kovo 15 d. įvyko įdomiausios žiemos sezono krepšiasvydžio rungtynės tarp stipriausių krepšiasvydžio komandų LGSF-o ir „Grandies“. LGSF-o komanda, kurią sudarė Brazauskas, Bužinskas, Klimas, Vaitonis ir Zumeris, parodė energingesnį ir patvaresnį žaidimą ir turėjo daugiau progų įmesti į krepšį. Pirmas kėlinys pasibaigė 8:8, o antrame kėlinyje Bužinskas įmetė iš pabaudos vienintelį lemiamą golą. Bendrasis rezultatas 9:8 LGSF-o komandos naudai.

LIETUVOS 1934 M. STALO TENISO PIRMENYBĖS.

Pirmenybėse dalyvavo 125 žaidėjai, iš kurių 18 buvo atvykę iš provincijos. Vyrų singlyje pirmą vietą laimėjo K. Šimensas (Bar—Kochba), kuris, reik pasakyti, turėjo laimės susitikti su tokiais žaidėjais, kurie kaip tik tiko jo žaidimo stiliui, būtent, su pasyvaus žaidimo mėgėjais — Nikolskiu, Šapiru ir Lukošium. Antrą vietą gavo Nikolskis (JSO).

Moterų singlyje pirmąją vietą laimėjo Gurvičiūtė (Makabi), kuri ligšiol dar neturi sau lygių moterų žaidėjų. Antrą vietą užėmė Rutkauskaitė (ASK).

Vyrų dvejete pirmą vietą visai netikėtai laimėjo Dzindziliauskas — Tėvelis, finale nugalėję Šimensą — Beršteiną. Dzindziliausko — Tėvelio laimėjimas pirmosios vietos labiausiai nustebino juos pačius. Laimėjimo nuopelnas priklauso Dzindziliauskui.

Moterų dvejete pirmą vietą gavo Gurvičiutė ir Zivaitė.

Mišriame dvejete pirma vieta jau nebepirmą šiais metais kartą atiteko Martinkaičiui ir Nasvytytei (ASK).

Tenka konstatuoti, kad keleto mūsų geriausių žaidėjų, kaip Karaliaus, Dzindziliausko ir Remeikio, pralošimas prieš kitus jaunus žaidėjus rodo mūsų stalo teniso klasės lygio didelį progresą.

LIETUVOS — LATVIJOS STALO TENISO RUNGTYNĖS.

Kovo 17 ir 18 d. žiemos sporto halėje įvyko tarpvalstybinės stalo teniso rungtynės. Kovo 17 d. susitiko Kaunas — Ryga, o 18 d. Lietuva — Latvija. Lietuvą atstovavo: Karalius, Remeikis ir Nikalskis, o Kauną Remeikis, Šimensas ir Martinkaitis. Rygą nugalėjo Kauną 5:7 o Latvija Lietuvą 3:9 rezultatu.

PARODOMOSIOS KREPŠIASVYDŽIO RUNGTYNĖS.

Kovo 20 d. įvyko parodomosios krepšiasvydžio rungtynės tarp LGSF-o ir „Grandies“ komandų, kurių metu buvo aiškinama visiems krepšiasvydininkams bei teisėjams žaidimo taisyklės praktikoje. Rungtynių tikslas parengti mūsų žaidėjus tarpvalstybinėms Lietuvos — Latvijos rungtynėms, kurios įvyks balandžio mėnesio antroje pusėje Kaune. Latviai yra vieni geriausių pasaulio krepšiasvydininkų. Jų studentų komanda pasaulio studentų pirmenybėse užėmė pirmą vietą.

UŽSIENIO FUTBOLAS.

Ispanija nugalėjo Portugaliją 9:0. Rungtynės įvyko Madride.

Šveicarija nugalėjo Paryžiuje Prancūziją 1:0.

Vokietija laimėjo prieš Liuksemburgą 9:1.

Olandija nugalėjo Amsterdame Belgiją 9:3.

„Ateitį“ betobulinant

a. — *Anketos duomens.*

„Ateities“ redakcija, siekdama žurnalo tobulumo, norėdama, kad žurnalas būtų skaitytojui ne tik naudingas, bet ir įdomus, kalėdiniame praėjusiųjų metų nr-y paskelbė skaitytojams 7 paklausimų anketą. Į ją atsakė 25 asmens iš 11 Lietuvos miestų ir 2 asmens iš Italijos. Daugiausia atsakymų atsiųsta iš Marijampolės — 10; Mažeikiai ir Linkuva — po 3, Rokiškis — 2, visi kiti — po 1. *Atsakė tik vyrai.* Mergaitės, matyt, atsisakė nuo svarbiausios savo giminės savybės — kalbėti.

Tokio mažo anketų skaičiaus duomenis kažin ar beverta skelbti ir į juos kiek dėmesio kreipti: juk tai ne skaitytojų masės, o vieno kito atsakymai, kurie greičiausiai rodo, ne skaitytojų daugumos, o tik keleto, keliolikos nuomones, o nuomonės gali labai skirtis nuo bendros skaitytojų nuomonės. Reikia manyti, atsakė darbštieji ir gabieji, tad jų reikalavimai gali būti per aukšti bendriems skaitytojų reikalavimams.

1. „Ateitį“ iš atsakytojų ištisai skaito 15; 12 gi pasirenka tik mėgiamos srities straipsnius. Tačia *visi be 2* skaito ideologinius, pasaulėžiūros straipsnius. Skaitą neištisai pasirenka šių sričių straipsnius: mokslinius (5), literat. nagrinėjimus ir knygų recenzijas (4), beletristiką (3), sporto (2), konkursinius (2), bijografijas (2).

2. Moksleivių ypač domimasi žymiaisiais vyrais. Prašo spausdinti: bijografijų (13), iš visuomenės gyvenimo — ir užsienių ir Lietuvos — (12), meno, jo ir kultūros istorijos (8), religijos (8), beletristikos (6), pedagogikos — auklėjimo, auklėjimosi, lavinimosi (4), literatūr. teorijos (3), apie Vilnių, Klaipėdą, patrijotizmą (4). Atsirado vienas kitas balsas, prašąs straipsnių iš Ateitininkų organizacijos istorijos, socijaliniais klausimais, gamtos filosofijos, žymiųjų istorinių Lietuvos vyrų gyvenimo ir scenos dalykų. Atsirado

Naujausios knygos

„Sakalo“ b-vės leidiniai:

V. Mykolaitis - Putinas, ALTORIŲ ŠEŠĖLY. Romanas III dalis. Išsivadavimas. Kaunas, 1933 m. 408 psl. Lt. 5.—

A. Vaičiulaitis, VIDUDIENIS KAIMO SMUKLĖJ. Novelės. Kaunas, 1933 m. 204 psl. Lt. 2,50,

Jean De La Brète, MANO DĖDĖ IR MANO KLEBONAS. Romanas. Iš prancūzų kalbos vertė A. Vaičiulaitis. Kaunas, 1934 m. 191 psl. Lt. 2,

Jonas Kossu - Aelksandravičius, IMAGO MORTIS. Antroji lirikos knyga. Kaunas, 1934 m. 47 psl. Lt. 2.

Gražina Tulauskaitė, PAKLYDĘ ŽODŽIAI. Lyrika. Kaunas, 1934 m. 62 psl. Lt. 2,—

M Urbšienė, Klaipėdos krašto istorijos paraštėje. Kaunas, 1934 m. 74 psl. Lt. 3.

Šv. Kazimiero Dr-jos leidiniai:

Kun. St. Markauskas, KUNIGAS PAS LIGONĮ. Kaunas, 1934 m. 61 psl. Lt. —,20

J. Tauronis, ŠVENTOJI TERESĖLĖ. Šešių aktų drama. Kaunas, 1933 m. Lt. 1,50

E. Moisiejevas, REGIMOSIOS VAIZDUOTĖS UGDYMO (piešimo) TEORIJA I d. Brūkšninis piešimas. Pr., vid. ir aukšt. mokykloms. Kalbos žiūrėjo *J. Talmantas.* Kaunas, 1934 m. 139 psl. su 3 lentelėm. Lt. 2,50

V. D. U-to Teol.-Filosof. Fakulteto leidiniai:

Dr. P. Kuraitis, Ontologija II t. Pirmieji dėsniai ir kategorijos. Kaunas, 1933 m. 165 psl.

Privatūs leidiniai:

K. K. Lizdeika, VERGAS. 5 v. drama. Kaunas, 1934 m. 91 psl. Kaina nepažymeta

Tadas Adamonis, BEDALIŲ AUŠRA. Istorinis romanas. Kaunas, 1933 m. 268 psl. Lt. 3,—

balsų, pasisakiusių prieš filosofinius straipsnius, kurie neįkandami ir dėl to nepaskaitomi.

3. Už šachmatų skyrių pasisakė 7 asmens, prieš — 16; kiti — neaiškiai. 9 iš prieš pasisakiusių pripažįsta, kad šachmatais moksleiviai domisi.

4. Visi pasisakė norį teoretinių sporto žinių, bet ypač praktiškų nurodymų kaip sportuoti. Patiekiant pasiektus mūsų sportininkų rezultatus sulyginti juos su užsieniniais.

5. Griežtai prieš literatūrą (vertimus, nagrinėjimus, rašytojus), neįeinančią į mokyklų programą, pasisakė 9 asmens, už — 15; kiti — neaiškiai atsakė.

6. Prieš „jaunųjų skyrių" pasisakė 12, už — 11, neaiškiai — 4.

7. Beveik visi nori „Ateities" stipresniais viršeliais su pernykšte vinjete; domisi skelbiamais konkursais; bodisi vertimais ir reikalauja originalios, lietuviškos kūrybos; techniniu tvarkymu beveik visi patenkinti; nereklamuotinos blogos knygos.

b. — *Redakcijos nuomonės.*

1. Redakcija taip pat mano, kad ideologiniai - pasaulėžiūros straipsniai moksleivių žurnale turi užimti svarbią vietą. Tačiau redakcija žino, kad ilgi šios srities straipsniai moksleivių nemėgiami ir retai skaitomi, dėl to daugiausia vietos jiems ir neskiria. Verčiau mažą, bet visų perskaitomą. 2. Kaip matome, moksleivių visa kuo domimasi; bet daugiausia žymių vyrų ir visuomenės gyvenimu. Tai labai didelės reikšmės dalykai, kurie kitas su kitu artimai siejas. Dabartiniame vinuomonės gyvenime pasigendama herojizmo, pasiaukojimo, gi išglebimo, ištižimo, noro patogiai gyventi, iš to kylančio pataikavimo, nuomonės neturėjimo ir jos nevertinimo, asmenybės susmulkėjimo — taip gausu, kad idealistui atrodo pasaulis virtęs nepakenčiamu žemajai žmogaus prigimčiai pataikavimų katilu. Vokiečių rasizmas, karingumas, didieji rusų socijaliniai eksperimentai, kaštuoją šimtus tūkstančių gyvybių, aiškiai kalba apie žmogaus asmens ir jam švenčiausių dalykų paneigimą. Tokioj atmosferoj su pasigėrėjimu žiūrima į pavienių asmenų didvyriškus darbus, pasiaukojimą, savęs išsižadėjimą ir su baime klausiama, kur nuves toks žmogaus sukolektyvinimas, kur asmuo kolektyve vertinamas ne pagal prigimtinę jo vertę, o kiek jis tam kolektyvui naudingas. Tokio gyvenimo fone didžiosios asmenybės ypatingu šviesumu iškyla, sužavi ir patraukia. Išlepusiam, civilizuotam žmogui tokios asmenybės charakteringiausi bruožai atrodo negalimi ir legendariniai. Todėl skaitytojui perteikiama smulkus jų gyvenimas su visa jo psichologine raida. Tik toks yra įtikinąs ir sužavįs (šv. Augustino). Negalėtum pripažinti, kad moksleivis yra visiškai izoliuotas nuo visuotinio visuomenės susmulkėjimo, todėl jam taip pat praverčia smulkiai, visašališkai pažinti didžiosios asmenybės. Štai dėl ko didžiųjų vyrų bijografijas mes dedame platokas. Iš visuomenės gyvenimo straipsnių taip pat stengsimės duoti. Juk dabar visuomenės gyvenimas ypač įdomus.

Mūsų mokyklų programos nėra visai tobulos; vadovėliai juo labiau. Abiturijentas, atėjęs į universitetą, kultūros, o ypač meno, istorijoj — visiškas ignorantas. Kitame nr. pradėsime spausdinti, plėsdami vadovėliuose patiektas žinias, meno istoriją. Pradėsime nuo antikos meno.

Religijos str. tiek dėsime, kiek tai reikalinga mūsų pasaulėžiūrai susidaryti; pagaliau pasaulėžiūros str., keldami religijos orumą, rodos, neturėtų būti griežtai atriboti nuo religinių straipsnių.

Patrijotinis judėjimas šiandien labai gyvas. Tik jis nenukreiptas racijonalia vaga. Patrijotu laikyti žmogų neturėtų kliudyti jo pasaulėžiūra. Patrijotais turi būti laikomi visokių krypčių asmens, jei tik jie sielojas tautos reikalais, tautai aukojas ir dirba. Patrijotais neturėtų būti laikomi tie, kurie šūkauja esą patrijotai, o patrijotizmo skraiste dengdamiesi, patrijotinėse organizacijose dirbdami, žiūri ne tautos, o savo reikalų. Lietuvoj patrijotizmo niekada nebus perdaug. Gali jis būti garsus, bet visų svarbiausia — pozityvus. Ant tokio patrijotizmo statytinas nepriklausomumo rūmas — žemių iš-

laikymas ir užgrobtųjų grąžinimas, gerovės kėlimas. Sveikam patrijotizmui suprasti straipsnių irgi duosime. Kai kurių moksleivių tvirtinimai kad patrijotiškumą ir tautiškumą keltų tai, jei nebūtų dedama svetimosios literatūros vertimų, rodo, kad patrijotizmas imamas ir moksleivių blogai suprasti. Vienas, tiesa, paprašė supažindinti moksleiviją su Vakarų Europos kultūra. Bet kaip supažindinsi su ta kultūra, jei tik apie ją kalbėsi, o jos pačios neparodysi? Vertimai ją gal ryškiausiai pavaizduoja, nes kurgi jei ne mokslo ir meno veikaluose kultūra atsispindi? Nebūtų nei patrijotiška, nei tautiška, jei užsidarytumėm nuo Vakarų Europos kultūros, o tenkintumės tik savu, kurio lygis, reikia pasakyti, dar gana žemas. Pasisavinti Vakarų Europos kultūrą, įdedant ją į lietuviškumo formas — yra mūsų tautos idealas. Vienas kitas įsikalbėjęs nusakė, kad „Ateitis“ beveik vienais vertimais užpildoma. 1933 m. iš 56 autorių — 43 lietuviai, o 13 — kitataučių. Iš 544 psl. lietuviai prirašė 448 psl., o likusieji 96 psl. — vertimai. Vienas rokiškėnas taip rašo: „Nedovanotina, kai iš 1933 m. tilpusių „At.“ 12 apysakų bei novelių tik 5 yra mūsiškių rašytojų“. Jei atsidėjęs rokiškėnas pasižiūrėtų, tai rastų, kad tų ap. - novelių buvo ne 12, o 14; 7 jų originalios ir 7 verstinės, nes „At.“ tradiciškai dedasi po 1 originalų ir 1 verstinį beletristikos dalykėlį. Nemanome, kad vertimų būtų perdaug. Tos proporcijos laikysimės ir toliau.

Kitais šio punkto klausimais atsakytojams pripažįstame tiesą.

3. Kaip matėte, atsakyta, jog šachmatais domimasi, tačiau jie įvesti — nepateisinamas dalykas. Prieš šachmatų skyrių pasisakiusieji patiekia šiuos argumentus: a. — žaidimai labai erzina dirgsnius, veda į lošimą pinigais, o jau iš čia — išeikvojimai, savižudybės ir t. t., b. — aukštesniosios klasės protui lavinti ir taip pakankamai turinčios medžiagos ir be šachmatų, c. — galima išmokti iš kitų laikraščių ir vadovėlių, d. — šachmatais besidominčių nedaug, tad ką paisyti mažumos? e. — gaila laiko ir vietos, g. — šachmatai tas pat, kas ir kortos, loto ir kt. azartiniai lošimai. Atsakome: a, g. — šachmatai gal ne erzina, o įtempia dirgsnius, nes visos fizinės ir dvasinės jėgos sukoncentruojamos laimėti. O tatai pratina planingai, perspektyviškai galvoti, susikaupti ir ištverti. Šachmatais lošimas paremtas protavimu, o ne atsitiktinumu, todėl nuo jų kaip tik tolimiausia azartas, o reikalingiausia susikaupimas ir šaltas protas. O dėl to šachmatai negali vesti į azartinius lošimus, kurie paremti pinigo interesu. b. — protas lavinti niekada neperdaug, o tuo labiau mokykloj. Be to, šachmatai turi ir kitų tikslų — racijonali pramoga, kuri ir malonumo teikia, ir duoda progos pažinti gabumą protauti ir būdą lavina. c. — šachmatų iš laikraščių neišmoksi, nes ten rašoma jau mokantiems. Vadovėlis yra, bet ir brangus, ir nepritaikintas moksleiviui, be to, „At.“ bus teikiama vis naujos, aktualios medžiagos ir šachmatų galvosukių — uždavinių. d. — iš kitų gimnazijų mums rašo, kad „mokiniai net susirgo manija šachmatais lošti“. Todėl manome, kad labai domisi. Jei dabar nesidomi, tai tegu susiįdomauja! Šachmatai, išėjus į gyvenimą, labai praverčia. Sakykit, kas veikti svečiuose, per šventes? Valgyti, gerti ir kortomis lošti? Šachmatai ir yra ta sveika, puiki pramoga, kuri apsaugo blogai laiką praleisti. Imkit kaimą. Juk per šventes nėra kas veikti, todėl nepaprastai nuobodžiaujama aplink krosnį trinantis. O tokioj šeimoj būtų „dangus“, šaškės, šachmatai — būtų įdomu ir nenuobodu. c. — dėl visa to jūs nesigailėkite laiko šachmatais išmokti ir palošti, o mes nepasigailėsime vietos.

4. Kiek galėsime, tiek jūsų norus stengsime patenkinti.

5. Neužmiršdami mokyklos programos, teiksime ir naujų žinių bei literatūros.

6. Iš tiesų, jaunieji turi savo tribūną — „At. Spindulius“. Tačiau moksleivių geresniuosius darbelius spausdinome, spausdiname, o spausdinsim dar daugiau.

7. „At.“ viršelio vinjetė jau susitrynė, dabartinė — laikina. Nuo rudens turėsit naują, dar gražesnį viršelį. Viršelio popierą keisti negalime. Konkursų davinėsime ir toliau. Iliustracijos labai brangiai kaštuoja, to-

Apžvalga

KAIP A. MICKEVIČIUS KŪRĖ „PONĄ TADĄ“

Aštuonioliktojo šimtmečio galas ir devynioliktojo pradžia, tas romantizmo amžius, davė žymų, mums brangų rašytoją Adomą Mickevičių. Šis žmogus savo talentu priskiriamas prie pasaulinių genijų. Tiesa, jis rašė lenkiškai, tačiau dvasioj buvo lietuvis ir visa širdimi mylėjo Lietuvą, jos gamtą, papročius. Išvažiavęs į tolimą kraštą, jos ilgėjosi, ir kiekvienas prisiminimas apie Lietuvą jį sujaudindavo iki sielos gelmių.

Šių metų vasario m. 13 d. suėjo lygiai šimtas metų, kai Mickevičius pabaigė rašyti didžiausį savo veikalą „Poną Tadą“. Šia proga ir noriu tarti keletą žodžių apie tą veikalą.

Šį savo veikalą, eiliuotą poemą „Poną Tadą“, Mickevičius parašė ištremtas, Paryžiuj. 1831 m. iš Paryžiaus buvo atvažiavęs į Prūsijos užimtą Lenkijos dalį, į Poznanių. Čia rado daugybę lenkų pabėgėlių, pasprukusių iš Varšuvos po nevykusio sukilimo. Tie įspūdžiai Mickevičių labai sujaudino. Jis pajuto visą tautos nelaimę ir jautėsi kaltas, kad pats sukilime nedalyvavo.

Greit iš čia išvažiavo į Paryžių, bet gauti įspūdžiai buvo stiprūs ir jį kankino. Lenkijos gamta priminė jam brangią tėviškę, kurios nematė nuo 1824 m. ir negalėjo atlankyti. Labai ilgėjosi miškuotų tėviškės kalnelių, žalių lankų, plačiai supančių žydrąjį Nemuną.

Jausdamasis išvytas iš tėvynės ir kęsdamas nuolatinius Paryžiaus emigrantų barnius, pradėjo rašyti poemą, be vardo, trumpai ją pavadinęs „bajoriška poema“ (poemat szlachecki).

Šios poemos siužetui autorius paėmė vieną 1806 metų atsitikimą, kada Jonas Soplica užpuolė jo tėvą ir užmušė tikrą tėvo brolį Bazilių.

Apie rašomą poemą Mickevičius pirmą kartą laišku pranešė vienam draugui 1832 m. gruodžio 8 d. Laiške sako, kad rašąs bajorišką poemą, panašią į Goethės „Hermann und Dorothea“. Toliau tam laiške sako, kad jaučiąs savy poetinį įkvėpimą, bet turįs tiek daug visokių vargų, rūpesčių ir nemalonumų, kad ir pats nežinąs, kaip kartais sugeba parašyti keletą eilučių. Tas pranešimas rodo, kokios tamsios buvo autoriaus dienos, rašant tokią šviesią poemą. Ne tokiose sąlygose rašė Goethe, Schilleris arba Byron'as nemirtinguosius savo veikalus.

Šalia pradėtosios poemos Mickevičius dar rašė ir „Vėlinių“ III dalį, bet jo vaizduotėj visą laiką sukosi Tadas, Zosė, Telimenė. Visi 1833 metai yra kova poeto įkvėpimo ir Paryžiaus realybės. Kartą pats sau tarė perdaug užsiėmęs emigrantų reikalais, kurie tik laiką gaišina ir nuotaiką gadina. Balandžio gale poetas praneša draugams, kad pabaigęs rašyti trečią giesmę ir džiaugiasi, kad bent tiek galėjo parašyti: „O, kad bent vieną savaitę turėčiau tokio ramumo, kurį turėjau pernai!“ — rašo poetas. Toliau laiške rašo,

---

dėl darome taip, kad būtų gražu ir pigu. Gal ne kiekvieną sykį pasiseka, bet tikėkite mūsų geriausiais norais. Bijodami „užsieninių“ iliustracijų, kaikas įtaria esant užsienine kiekvieną paveikslėlį, kurio tinklelis retas. Retu tinkleliu klišes gamina ir Lietuvoj, pav., 1933 m. „Kražių dramos“ iliustracijos.

Baigdami pažymime, kad ‚Ateitį“ laikome pilnutinio moksleivių ūgdymo žurnalu, todėl dedama medžiaga siekiame ūgdyti moksleivio įgimtąsias galias — protą, jausmą, valią, nuteikiant jas kultūrinei veiklai, palenktai religijos principams. *Protinimas, dorinimas ir estetinimas — vyriausios mūsų žurnalo gairės.* Jomis vadovaujamės, kiek mūsų sugebėjimai ir apystovos leidžia.

kad rašydamas savo poemą jaučiasi esąs Lietuvoj, jos miškų prieglobsty.

Tų metų gegužės mėnuo buvo laimingas Mickevičiui. Per porą savaičių parašė ketvirtą giesmę. Tada jis pamatė, kad jo poema būsianti ilga. Tačiau per visą vasarą jam neteko nė plunksnos į rankas paimti. Tik spalių gale pranešė draugui, kad jau užbaigęs rašyti penktą ir šeštą giesmę. Toliau, matyt, sąlygos poetui buvo geresnės, mažiau trukdė emigrantai, ir 1834 metų vasario mėnesio vidury praneša draugams, kad poema baigta, viso turinti 12 giesmių ir vadinasi „Ponas Tadas“, arba „Paskutinis užpuolimas Lietuvoje“.

„Ponas Tadas“ iš spaudos išėjo 1834 m. birželio 17 d. Viso turėjo 2 tomus (formato 16,5x11), puslapių skaičius — 253+300. Abu tomai kainavo 20 lenkiškų zlotų, arba 12 frankų (emigrantams tik 9 fr.). Kad susidomėjimas šia poema buvo nedidelis, galima spręsti iš to, kad pirmojo leidimo, kurio buvo atspausdinta tik 3000 egzempliorių, pakako dešimčiai metų. Antrasis leidimas išėjo 1844 metais.

Lenkams ši poema brangi kaip jų poezijos šedevras, o mums, lietuviams, brangi tuo, kad joje aprašoma Lietuvos gamta, bajorų gyvenimas ir papročiai, medžioklės. Visa tai atvaizduota su didele meile ir prisirišimu prie Lietuvos. Labai gražiai su dideliu išsiilgimu poemos pradžioj Mickevičius kreipiasi į Lietuvą.

„Ponas Tadas“ ir kiti Mickevičiaus kūriniai yra išversti beveik į visas Europos kalbas. Į lietuvių kalbą „Poną Tadą“ ypač labai gražiai yra išvertęs inž. *K. Šakenis*, dabartinis švietimo ministeris. Vertė ir vilnietis — *A. Valaitis*.

Č. V. Grincevičius.

KŪRYBA IR MATERIJALINIS GYVENIMAS

Homero laikais aoidai ir rapsodai, kurie savo materijaline padėtimi ne ką tesiskyrė nuo elgetų, buvo laikomi dievų siųstaisiais, nes jie dainavo ar pasakojo apie savo tautos dievų ir karžygių garbingus žygius. Graikai juos labai gerbė, nes laikė dievų siųstaisiais svečiais. Ir jų nė vienas nebuvo visiškai užmirštas. Pasižymėjusius turnyruose apdovanodavo, senatvėj, kada išsekdavo jų kūrybiškoji galia, globodavo pasiturintieji.

Vėlesniais laikais, Romos valstybėj, taip pat buvo visa eilė mecenatų, kurie dievų išrinktaisiais nuoširdžiai rūpindavosi. Imperatorius ten turėjo didžiausios reikšmės. Patekę į jo malonę, gaudavo gražiose vietose geros žemės plotus ir galėdavo ramiai atsidėti mūzos garbei.

Viduriniais amžiais mūzos garbintojams buvo kiek sunkiau, nes juos nebelaikė dievų išrinktaisiais.

Kaip Prancūzijoj trubadūrai ir truverai, taip Vokietijos minezingeriai turėjo kovoti už duonos kąsnį. Visas išganymas, jei koks nors didikas pasigailėdavo ir priimdavo į savo pilį, o jei ne, tai skurdas pažvelgdavo į akis. Liudviko XIV laikais, mokėjusieji valdovui įtikti gyveno kaip rojuj, buvo visiškai aprūpinti. Žinoma, vargas buvo tiems, kurie nesugebėjo jam įsiteikti.

Naujausiais laikais patys rašytojai griebėsi rūpintis savo interesais. Būrėsi į sąjungas ir kovojo kaip su kritika, lygiai taip pat ir už materijalinius resursus. Štai vienas pavyzdys.

Tai buvo 1837 m. gruodžio mėn. 10 d. Romanistai, poetai ir kiti tos pačios rūšies specijalistai įkūrė sąjungą, kuri stvėrėsi rūpintis savo profesijos reikalais. Inicijatorius buvo Liudvikas Desnoyers, vienos žymios anuo laiku knygos autorius. Jis į pirmąją komisiją įtraukė Fr. Arago, Al. Dumas, L. Gozlan, Victor Hugo, Lamennais, Louis Reyband ir kt. Pirmininku buvo Villemain. Žymusis Honoré de Balzac išdirbo gigantišką planą, kaip publiką palenkti „visagalintiem“ rašytojam. Iš pradžių ne kaip tesisekė. Bet paskui sąjunga stiprėjo. Žingsnis po žingsnio su kantrybe ir didelėm pastangom, remiama mecenatų, taip pat dėl pirmininkaujančių gabumų, sąjunga suspietė apie save daugelį prancūzų rašytojų.

Taip veikdami jie gerai susiorganizavo ir visuomenės akyse įgavo didesnės pagarbos. Materijalinės sąlygos taip pat pagerėjo. Smarkiau

paplitus perijodinei spaudai, rašytojams atsirado daugiau progų užsidirbti duonos kąsniui. Laikraščiai, kurie siekia net milijoninio tiražo ir kurių yra gana daug, reikalingi, kad juos kas prirašytų. Didesnėse valstybėse jie geriau išsilaiko, nes gali greičiau susirasti didesnį tiražą, bet mažesnėse kartais susilaukia ir liūdnesnio likimo. Žinoma, priklauso ir nuo to, ar tas ar kitas laikraštis savo buvimą pateisina. Nuo jų pasisekimo visuomenėje priklauso iš dalies ir žurnalistų, plunksnos darbininkų, būklė.

Šiais laikais, XX amžiuj, rašytojai gyvena nevienodai. Vieni iš jų yra visai apsirūpinę materijaliniais resursais, kiti vargsta dėl duonos kąsnio.

Tiesa, dabar dalijamos įvairios premijos, kaip Nobelio, bet, deja, jas gauna tik tuomet, kai rašytojas jos yra nebereikalingas, kai geriausią savo dalį yra atidavęs, išsekęs.

Jeigu norėtume paklausti ar rašytojų materijalinis skurdas jo kūrybai ir visai pasaulinei literatūrai minusas ar pliusas, tai negalėtume nieko aiškesnio atsakyti. Čia argumentų yra lygiai ir prieš ir už.

Juk Šileris visą gyvenimą kentė skurdą, o jo bendraamžis Goethe gyveno kaip karaliukas. Ar šis paskutinis daug pralenkė anąjį, sunku pasakyti. Anglų Šekspyras irgi nematė giedros dienos.

Apskritai, jeigu didelis vargas pakenkia rašytojo kuriamajai potencijai, tai dideli ištekliai irgi daug gero nežada. Čia galėtume surasti vidurio kelią, kuris atrodytų geriausias, nes daugumas pasaulinio garso rašytojų tokį materijalinį gyvenimą ir gyveno.

Tiesa, čia kiek išsiskiria Voltaire, kuris gyveno labai ištaigingai, turėdamas santykių su karališkomis šeimomis, su aukštais visų luomų žmonėmis.

Bet jis nėra tiek vertingas kūrėjas, kuriuo visi laikai didžiuotųsi? Dėl savo ciniškumo daugelio visiškai nemėgstamas.

Iš tikrųjų, prancūzų klasikai, romantikai, natūralistai ir eilė visų kitų krypčių atstovų gyveno gana kukliai jaunystėje, o senatvėje net skurdas apsilankydavo.

O kas mūsų poetų šaly? Vos galą su galu suveda. Kai kuriems reikia ir pabadauti. Nė vienas nevartoja milijonus nei šimtus tūkstančių.

Yra kita rūšis menininkų, kurie „gyvena“, kurių materijalinis gyvenimas yra aprūpintas. Turiu galvoj įvairių sričių artistus. Jie patenkindami labai mažą visuomenės dalį, yra puikiai aprūpinti. Visur didžiausius honorarus ima kinų artistai, gyvena labai ištaigingai, tuo tarpu rašytojas su savo, kad ir geros rūšies veikalu, kuris visuomenei daug gero atneštų, negali susirasti leidėjų. Juk ir mūsų valstybės teatras, kuriam valdžia kasmet asignuoja apie porą milijonų litų, teaptarnauja tik labai mažą „išrinktųjų“ skaičių.

Taigi tie, kurie svajoja eidami rašytojo keliais išvysti laimingą rytojų, labai klysta.

Iš kitos pusės reikia atsiminti, kad be kančios, be didelių vargų, nieko gero neatsiekiama.

Pabaigoj reikia štai kas pasakyti. Jei pasauly viešpatautų tik laimė, nebūtų kas priverčia kūrėją susimąstyti, neturėtume genijų, didžių žmonių, kurie davė ar duoda pasauliui žmogiškosios kūrybos perlų.

Pr. Razminas.

KOKIA MŪSŲ JAUNUOMENĖS MISIJA?

„N. Romuvos“ klūbo posėdžiuose jau kelintą kartą kalbama aktualiomis mūsų jaunuomenės gyvenimo problemomis. II. 26 d. kalbėtasi tema: „Lietuvių jaunuomenės misija“.

J. Keliuotis pabrėžia, kad šių dienų mūsų jaunuomenė turinti rūpintis ne tik politinį valstybės nepriklausomumą išlaikyti, bet ir tautinę kultūrą kurti. Ji turinti išlaisvinti tautą iš svetimųjų įtakos ir duoti jai daugiau tautinio aktyvumo. Pastebi, kad mūsų jaunime jau reiškiasi nauji veiksniai, dažnai priešingi senosios kartos individualizmui, neleidžiančiam realizuoti tautos konsolidacijos. Nūn jaunimas esąs labiau visuomeniškai ir praktiškai nusiteikęs, labiau linkęs kolektyviškai kultūros srity veikti. Jo veikimo metodai labiau atitinką lietuviško gyvenimo sąlygas. Taigi jaunimas sulie-

tuvinsiąs visas mūsų gyvenimo sritis, nes jis pasižymįs giliu ir sveiku tautiškumu. Mūsų gyvenimui esąs reikalingas nuolatinis kūrybinis entuzijazmas; jo gausiai turėtų teikti jaunimas. Įis turėtų išsklaidyti egoizmo, pavydo ir kerštо rūkus. Jaunimas turėsiąs padaryti dvasios revoliuciją, išūgdyti laisvą, tvirtą ir kūrybingą asmenybę. Mums netinkąs nei sovietiškas etatizmas, nei hitleriškas militarizmas. Tikroji mūsų jaunimo misija — šviesus ir kūrybinis žmogiškumas. — *Dr. Slavėnas* ragina išsiaiškinti: ar dabartinės jaunimo org-jos yra tikrai jaunimo, o gal tik jai primestos, gal ne jos inicijatyva atsiradusios. Didelė mūsų krašto yda esąs servilizmas; jis nieko bendra neturįs su drausme. — *Dr. Dielininkaitis* mano, kad mūsų jaunimas dar neturįs savarankiškos tautinės ideologijos, kuri visai atitiktų mūsų nacijos prigimtį. Esą, kartais mūsų jaunimas imituojąs nevykusius did. tautų metodus. Prieš brutalias jėgas reikią iškelti moralinė ir kultūrinė didybė. Tik tuo esą galima remti mažųjų tautų nepriklausomumas. — *Dr. Valančius* pabrėžia, kad dabartinis susiskaldymas ir nesutarimas visais atžvilgiais esąs pražūtingas. Reikią pasekti užsienių lietuviais studentais, pasižyminčiais didžiausiu solidarumu. Esą, idealistinė ir patrijotinė mūsų jaunuomenė turinti išsivaduoti iš ginčų, kivirčų ir rasti bendrą kelią. — *Dr. Leimonas* apgailestauja, kad mūsų jaunimo or-jos nemokančios sutartinai dirbti, nors paskirai ir daug padarančios. Sutarimo stingą jaunimui, kaip ir seniesiems. Nelemta yda ta, kad valstybės valdžią paėmusioji grupė norinti visą Lietuvą suimti į siaurus savo politikos rėmus. Tačiau Lietuvą sudaranti ne kuri viena partija, o visos kartu. Antra yda — žmonių nepastovumas nusistatymų atžvilgiu. Toliau — nedorovingumas, nesąžiningumas... Įaunimas turėtų įnešti naujos dvasios. — *Stud. Valukonis* pastebi, kad duonos klausimas esąs svarbiausia priežastis, neleidžianti studentams drąsiau galvoti. Vis dėlto mūsų studentijoj esą daugiau idealizmo, kaip kitų kraštų stud-joj. Tautos interesus mūsų stud. gyvai jaučią. Pav., jie esą pasiryžę padėti Vilniaus krašte badaujantiems lietuviams: paskelbti badavimo dieną ir tos dienos taupmenas, gautas neperkant valgio, surinkti ir pasiųsti į Vilnių mūsų studentams. — *Ig. Malinauskas* siūlo pakeisti visuomeninį susiskaldymą į naujas organizacinio solidarumo formas. Mūsų mokyklose organizacinė diferencijacija jau pradedama pradžios mokykloj: angeliukai ir vilkiukai. Juokinga: pr. mokyklų mokiniai galį idėjiniai susiorijentuoti, o gimnazijų — ne. Einant į konsolidaciją, esą, galima būtų sudaryti jungiamuosius organizacijų komitetus ir surasti formas intelektiniam kooperavimui. — *A. Saulaitis* nurodo, kad vienas iš jaunimo misijos elementų yra atsipalaiduoti pačia esme nuo senesniosios kartos įtakos. Mūsų organizuoto jaunimo blogybės — tai pasėka senųjų vadų įtakos. Reikią daugiau dėmesio kreipti į mokyklas, kur jaunuolis paliekamas nepatogioj padėty, traktuojamas kaip mokytojų pažiūrų bei interesų minijatiūra. Konsolidacijos mintį jis palaikąs. — *Babickas* mano, kad nekultūringoj aplinkumoj esąs reikalingas ir brutalumas; kultūrinio reagavimo nepakanką Mums sutartinai veikti labai trukdanti stoka humaniškumo ir idėjinės tolerancijos. Reikią nustotį atomizavus jėgas ir stengtis išdirbti kultūrinio darbo planą. — *Dr. Dielininkaitis* priduria, kad einant prie tautinio org-jų solidarizavimo reikią susitarti ir dėl kai kurių teoretiškų bendradarbiavimo principų. Esą, reikią sutikti su prancūzų socijalogo Delos mintimi, kad tautinio ryšio ir vienybės reikią ieškot ne objektyvinių idėjų identiškume, bet tautos charaktery, pasireiškiančiose bendrose mąstymo bei jautimo formose ir bendrai nusistatytos tautinės misijos vykdyme, nors ir skirtingų objektyvinių idėjų priemonėmis. — Posėdy reiškėsi aiški konsolidacijos tendencija.

A. B. Š-ys.

Knygos

Dr. P. Kuraitis, V. D. U-to profesorius. ONTOLOGIJA. II tomas: Pirmieji dėsniai ir kategorijos. V. D. U. T.-Fil. Fak. leid. Kaunas, 1933, 165 psl. Kaina 6 lt.

Protinga žmogiškoji prigimtis įpareigoja mus susidaryti kritišką bei sąmoningą pasaulėžiūrą. Gi tokią derančią žmogui pasaulėžiūrą tegali padėti susidaryti filosofija, pati, kaipo visuotinis objekto ir bendras jo svarstymo atžvilgiu mokslas, iš esmės būdama pasaulėžiūros mokslas. Aišku tad, kad visi, norį turėti kritišką bei sąmoningą pasaulėžiūrą, privalo susipažinti su filosofija. Ypatingu pareigingumu tai privalu idėjinei katalikiškajai moksleivijai. Šį kartą man tenka maloni pareiga supažindinti ir rekomenduoti didžiai vertingą filosofijos veikalą — *Prof. P. Kuraičio „Ontologiją".*

Ontologija yra filosofijos disciplina apie būtį apskritai, būtent, ji svarsto būties sąvokos prasmę, jos ypatybes, jos kaipo tokios ypatybėmis besiremiančius dėsnius, jos buvimo būdus ir priežastis. Šiais savo svarstymais ji patiekia kritišką pagrindą visoms kitoms filosofijos disciplinoms ir visiems kitiems mokslams, tyrinėjantiems atskiras būtis, ir todėl nekompetentingiems svarstyti bendruosius būties klausimus. Pavyzdžiui, matematika kalba apie dydį, skaičių, kiekybę..., fizika apie judėjimą, kokybes, erdvę, laiką.., visai nesvarstydamos šių sąvokų prasmės. Šias specijaliųjų mokslų dogmatiškas presupozicijas kritiškai kaip tik ir svarsto ontologija. Ji yra pagrindas ne tik teoretinių, bet ir praktinių mokslų: svarstymais apie gėrį pagrindžia etinius, apie individą bei asmenį — socijalinius mokslus. Taigi ji yra ne tik kritiškiausia (nieko nepriima kritiškai neįvertindama) ir konkretiškiausia, bet ir pagrindiniausia bei centrinė disciplina žinijos sistemoje.

Su šia filosofijos disciplina ir supažindina prof. Pr. Kuraitis veikale „Ontologija". Pirmame tome svarstyta bendriausi klausimai apie būtį apskritai: būties sąvokos prasmė, būties sudėtis iš potencijos ir akto, iš esmės ir egzistavimo, būties transcendentalinės, t. y. visokiai būčiai derančios ypatybės: vienybė, tiesa, gėris.

Antrame tome nagrinėjama pirmieji dėsniai ir būties kategorijos. Pirmųjų dėsnių Gerb. Autorius skiria tris grupes. Pirmajai priskiria tapatybės (: kas yra, yra), prieštaravimo (: kas yra, negali tuo pačiu atžvilgiu drauge būti ir nebūti) ir trečiaip negalimumo (: arba yra, arba nėra, trečiaip būti negali) dėsnius. Šie dėsniai yra vadinami pirmaisiais, kadangi visi kiti dėsniai jais remiasi. Sugriovus šiuos dėsnius, griūtų ir visa ikšiolinė žinijos sistema. Gerb. Autorius nurodo jų absoliučiam galiojimui ir objektyviam reikšmingumui pagrindą ypatybėse: 1) negalimumo jų atžvilgiu suklysti ir 2) savaimingo aiškumo. Dėl šių dėsnių tikrumo negalima suklysti: suklysti reiškia vieną dalyką palaikyti per kitą, bet ar viena ar kita vis bus šis tas, bus būtis ir turės būties ypatybes, kuriomis kaip tik remiasi minėtieji dėsniai. Šių dėsnių tiesa paaiškėja, kai tik įsisąmoniname į juos įeinančių sąvokų prasmę. Norėti juos įrodyti yra nesąmonė: nieko nėra už juos aiškesnio, kuo būtų galima juos paremti. Jų įrodymas tegali būti negatyvus, t. y. parodant prie kokių nesąmonių veda šių dėsnių paneigimas. Pavyzdžiui, paneigus prieštaravimo dėsnį, išeitų, kad yra bėgimas be to, kurs bėga, kad nėra skirtumo tarp žmogaus, šunio ir akmenio, taigi, būtų prieita prie aiškių nesąmonių.

Antrajai grupei priskirta pakankamo pagrindo (: visa, kas yra, turi savo buvimui pakankamą pagrindą),

priežastingumo (: visa iš potencijos (galimybės) pereina į aktą (buvimą) su pagalba, kurs aktą jau turi) ir substancijos dėsniai. Paskutinieji du tedera sukurtosioms būtybėms. Gi pirmasai dėsnis dera visokiai būčiai, neišskiriant nė nesikeičiančiosios būtybės — Dievo, taigi jis lygia teise, manytume, priskirtinas prie pirmosios grupės dėsnių, paremtų būties apskritai ypatybėmis. Gi kai dėl priežastingumo dėsnio, tai, mūsų manymu, jis netenka laikyti pirminiu dėsniu. Ką gi, iš tikrųjų, sako priežastingumo dėsnis? Joks įvykis neįvyksta be priežasties, t. y., visoks įvykis privalo turėti pakankamą pagrindą. Betgi žinome, kad — kiekviena būtis privalo turėti pakankamą pagrindą. Įvykis yra būtis. Taigi įvykis privalo turėti pakankamą pagrindą. Šisai pakankamas pagrindas įvykio atžvilgiu yra vadinamas priežastimi. Tad pakanka konstatuoti įvykių esimą ir jau iš pakankamo pagrindo dėsnio logišku konsekventingumu seka priežastingumas.

Trečiajai grupei priskiria praktinio pažinimo pirmuosius dėsnius: daryti gera, vengti bloga. (Šią grupę galėtume pavadinti moraliniais pirmaisiais dėsniais, t. y. besiremiančiais protingos ir laisvos sukurtosios būtybės ypatybėmis, jei antrąją grupę charakterizuotume fiziniais, t. y. besiremiančiais sukurtosios būtybės apskritai ypatybėmis ir jei pirmąją grupę — metafiziniais, t. y. besiremiančiais būties apskritai ypatybėmis). Šie svarstymai aiškiai parodo ontologijos reikšmingumą etiniams ir socijaliniams mokslams.

Antroje šio veikalo dalyje autorius supažindina su būties kategorijomis arba buvimo būdais. Skiriama būtybės, turinčios būtį savyje — substancijos, pav., žmogus, pakštis, suolas ir pan., ir būtybės, turinčios būtį ne savy, bet kitoj būtybėj — akcidensai, pav., baltumas, didumas, veiksmas ir pan. Nuodugniai svarstoma substancijos sąvoka, jos deramas supratimas. Pavyzdžiui, Spinoza, supratęs substancija būtybę ne tik savyje, bet ir iš savęs turinčią būtį, priėjo panteizmo — yra viena dieviškoji substancija, sutampanti su pasauliu, t. y. Dievas = gamta = substancija. Sąryšy paliečiama ir aktualiosios individo ir asmens problemos. — Iš akcidensų tesvarstoma svarbiausios jų kategorijos — kokybė ir santykis. Likusioms 7 kategorijoms paskirtas vienas lapas. Atrodo, kad kokia viršinė priežastis bus sutrukdžiusi Gerb. Autorių baigti vystyti veikalą.

Veikalas parašytas Aristotelio — Šv. Tomo integralinio realizmo dvasioj. Tai anaiptol nereiškia, kad būtų aklai pakartota anų minties galiūnų, bet vistik ir savo lako vaikų, mintys. Gerb. Autorius paliečia ir moderniosios filosofijos, su kuria nemažiau pagrindingai susipažinęs, kaip ir su tomistine, iškeltas problemas ir jas tikrai sėkmingai sprendžia. Ypač kūrybinės inicijatyvos ir kūrybinio savarankiškumo Gerb. Autorius kaip tik parodo moderniosios filosofijos tomistinei filosofijai priekaištų kritikoj.

Apskritai, nors vienu kitu smulkesniais klausimais ir būtų galima su autoriumi nesutikti, šis veikalas dėl plataus erudicingumo ir minties gilumo visiems rekomenduotinas. Nors kalba nėra sunki, bet dėl savo idėjinio turinio, tiesa, jaunesniesiems neįmanomas, bet daugiau išsiprusinusiems aukštesniųjų klasių moksleiviams labai ir labai patartinas.

Baigiant malonu konstatuoti, kad šiuo savo veikalu Gerb. prof. Pr. Kuraitis, pasirodęs vienas giliausių apskritai, ne tik — mūsų, filosofų, pradeda tikra jau prasme filosofinę kūrybą lietuvių kalba. Juk šis veikalas — pirmas didesnis tikrai filosofinis veikalas. Linkėtina Gerb. Autoriui ir toliau sėkmingos darbuotės filosofinėj kūryboj.

Jz. Girnius.

Bronė Buivydaitė, ATVERSTI LAPAI. Romanas I t. 1934 m. 320 psl. Kaina 3 lit.

Dar visai neseniai romanas pas mus jautėsi kažkaip ne namie. Būdavo pasirašo kam nors ilgesnis dalykas, pasidaro romanas, o tačiau autorius taip kukliai paima ir pavadina apysaka — romano matas būdavo neaiškus. Dabar jau visai kitaip persivertė. Dabar jau ir tikrai apysakai yra pavojaus romanu išvirsti. Mūsų

beletristikai, žinoma, tai labai naudingas reiškinys. Metai po metų jos vertingumas žymiai pakilo. Kiekvieno rašytojo ar net poeto noras duoti kokį nors naują romaną — originaliu siužetu ir, jei galima, stiliumi, mūsų beletristikoj daug ko naujo parodė. Štai, Putinas, visai savotiškoj plotmėj pavaizduodamas kunigą romane, davė pradžią visai eilei romanų iš kunigų gyvenimo. Jau nuo seniau, tiesa, yra pradėjusi ta pati Br. Buivydaitė (nors ir iš moteriškojo požvilgio), rašo Švaistas, parašė Būdavas ir k.

„Atverstaisiais lapais" Bronė Buivydaitė, be abejo, duos dėkingą siužetą visai eilei romanų iš mokyklos žmonių gyvenimo, nes čia mes turime gana daug patyrimo ir medžiagos. Keista gal net, kad taip vėlai mes savo mokyklose romaną pamatėme, nors jis jau nuo kada eina.

Br. Buivydaitė savo romanistiką, kaip ir tikėtis reikėjo, pradėjo meile. Jai taip įprasta. Pirmieji jos eilėraščiai „Vasaros šnekos" buvo, gali sakyti, vienas meilės apdainavimas, pirmosios novelės — meilės aprašymas, pirmasis romanas — apie gimnazisčių, gimnazistų ir mokytojų meilę.

Donžuaniškas mokytojas Liepa gana šiltai flirtuoja su šeštoke Gražute, kurią iki kulnų įsimylėjęs gimnazistas Povilas. Šis, negalėdamas išlaikyti konkurencijos, ponui mokytojui net langus iškulia, o pats bando kartis. Vėliau Gražutei mokytoją atmuša kita, o ji suserga. Vėl grįžta Povilui. Tokia maždaug intryga. Iš jos toliau pereinama į auklėjimą, į mokytojus, į mokinių gyvenimą butuose ir kitas sąlygas. Galima susidaryti mokinių ir mokytojų gyvenimo vaizdas. Žinoma, jis nėra pilnas. Gal autorė ir neturėjo noro parodyti visą mokyklos gyvenimą, bet viena aišku, kad čia beveik visai nepaliesti moksleivių idealistiniai nusiteikimai.

Romano išorinė pusė — be prašmatnybių. Stilius, nors ir labai atitinkąs patį romaną, bet ypatingų požymių neturi. Gera, kad kalba vis dėlto žodinga ir gyva. Dijalogai gal ir perdaug negyvi — nedinamiški. Bet skaitytis tai greitai skaitosi. Todėl moksleivija tokioje formoje atidengtą jų kukliai slepiamą gyvenimą, reikia manyti, skaito su ypatingu linksmumu, o nebe gimnazistams jis įdomus kaip atsiminimas.

K. Zupka.

Dr. Konstantinas Hall'is, DIDŽIŲJŲ VYRŲ JAUNYSTĖ. Vertė *M. Genys.* Šv. Kazimiero dr. leid. 591. 264 pusl. Kaina 1,50 centų. 1934 metai.

Šitoje knygoje turime dvidešimts dviejų vyrų gyvenimą; tik tiek plačiau atpasakota jų jaunystė. Autorius apie visus pasakoja beveik lygiai ir šaltai, pabrėždamas kiek plačiau tų žmonių religinį gyvenimą, kiek religija turėjo įtakos jų darbui ir dvasiai. Reikia pastebėti, kad šitoj knygoj aprašytieji žmonės buvo labai religingi, išskyrus vieną kitą, kurie dėl blogo auklėjimo kuriam laikui buvo atšalę nuo tikėjimo, bet paskui grįžo su dar didesniu užsidegimu ir pasiaukojimu, ir šitiems žmonėms tikėjimas buvo ne sausa formulė, kaip daugeliui šiandieninių inteligentų, tikėjimas jiems buvo ne formalumas dėl žmonių akių, bet amžinai gyva Meilė, kūrybinė meilė, kuri juos skatino į didelius žygius, teikė jėgų kovai su kasdieniškumu, tas tikėjimas valė jų širdis ir kėlė virš šio pasaulio gyvenimo. Todėl ir nenuostabu, kad šie vyrai galėjo padaryti tokius didelius darbus. Vienos pavardės mums jau gerai yra žinomos, ir jų darbais didžiuojasi pasaulis. Kas nežino garsiojo mokslininko Liudviko Pasteur, kuris išrado vaistus nuo pasiutimo ir padarė daugybę kitų išradimų; muziko Juozapo Haydn'o, fiziko Ampére, poeto Eichendorff'o, vyskupo Ketteler, garsaus kovotojo už katalikybę Vokietijoj kultūrkamfo laiku Liudviko Windthorst'o, vargšų apaštalo Fridriko Ozanamo ir daugybės kitų, kurių pavardės sunkiau mūsų spaudoje sutikti. Tai vis buvo vyrai, kurie, neatsižiūrėdami į visas aplinkybes, statė sau amžinojo gyvenimo paminklus, jie dirbo ne sau, jie save visai pamiršę, savęs išsižadėję dirbo žmonijai, dirbo mokslui, kuris padėjo žmonijai. Todėl šią knygą verta skaityti, kad tų didelių vyrų pavyzdys užviešpatautų mūsų tėvynėj.

J. Povilonis.

Redaktorius atsako:

Valerijai Griciutei. Jūsų jausmas — gilus, bet menui nepakanka vien gilaus jausmo. Menininkas savo išgyvenimus įdeda į vaizdus, kurie jau skaitytoją nuteikia taip, kaip kūrėjas pats jautė. Tik nepaprastų gabumų menininkai tiesiog pasisakydami gali duoti meniškų dalykų. Jūs rašote: „O! tas likimas toks žiaurus! Perdaug negailestingas". Tais žodžiais skaitytojo visai nenuteikiate liūdnai, nes jis gali Jums tikėti ir netikėti. Jeigu būtumėt davusi poetinį vaizdą, jis, gal būt, skaitytoją būtų nuteikęs ir įtikinęs. Parenkamieji Jūsų vaizdai — jų labai maža — nėra skoningi: „akys lyg surakintos", „širdį sugėlė, lyg peiliu ją perdūrė" ir kt. Tačiau negalima sakyti, kad visai nestumėt eilėraščius: juose jau yra meno užuomazga, daigelis silpnutis — jį prižiūrėkit, puoselėkit, skaitykite skoningos poezijos, ieškokite nuotaikingų, estetiškų vaizdų, manau, rezultatai bus geri.

Ežiui. Eilėraščiai jau labiau vykę, tačiau nelabai kruopščiai padirbėta. Eilėrašty kiekvienas vaizdas turi būti meniškai įtikinąs, o toks, kaip „veido neplauki *ašarų banga*", mus jau dėl teikiamų pergyvenimų neigiamai nuteikia, nes ašarų bangų vienas žmogus priverkti negali. Tai labai pasakiška, neįtikinama. Perduosim „At. Spinduliams".

Petrui Zablackui. Jūsų eilėraščiai labai nuotaikingi, tačiau su daug trūkumų: 1. Blogai kirčiuojate: nàuji, siuñčiu, topóliuose, pírkia ir daugiau. 2. Vartojat daug nusinešiojusių rimų: ilgesiu — pavilgysiu, vasarų — ašaras. 3. Nemaža abstrakčių vaizdų: nemirštamas mastas, bėgis, amžinos plytos, rytojus iš plieno nukaltas ir kt. Tačiau poezijoj esate jau daug pasiekęs ir žadinate gražių vilčių, nes, kaip matote, šį kartą trūkumai labai neesminiai, ir eilėraščiai — gražūs.

P. L-kai. Meilę ir mes labai garbinam ir vertinam, tačiau pasakymai: „o, meile! tu žvaigždė poetų, tu genijus ūgdai didžius" su poezija nieko bendra neturi. Tai paskaita apie meilę, o ne poezija. Šį „mėginimą" patalpinti negalėsime.

E. Survilaitei. Džiaugiuos, kad galime susikalbėti: dėku, labai dėku, kad parašėt. Tikiu, kad, susikalbėjimo keliu eidami, ir ano „moderniškumo" atsikratysim. Pirmasis eilėraštis jau paiso taisyklių, sakysim, asonansinius rimus vartojat: ne*lauk*tos — pak*laus*tų, nevertos — ne*pa*prastos, *lūpas* — suk*lupus*, tačiau tik pastarasis kiek daugiau vykęs, o anie — silpni. „Ateik", jei jau paisytume ritmikos — o Jūs, atrodo, šį kartą paisote, — rastume blogai sukirčiuotų žodžių: bėržai, *gėlių, gėles.* „Nekviestas svečias" ir „Bernas" visai gražūs, ir gailiuos, kad visai beformiai. Nesiūlau Jums klasikinės eilėdaros, perdaug varžančios, jei jau taip griežtai nuo jos atsisakote, tačiau vis dėlto eilėdara būtina. Susipažinkit su moderniaisiais mūsų poetais. Kitam numeriui laukiu naujų eilėraščių. Tik rašykite vienoje lapo pusėje.

Žvyreliui. Jums reikia daug skaityti ir daug dirbti.

Adolfas-Aleks. Kepalui. Noriu Jus įspėti, kad didelė netiesa, jog „mūsų motušės tik laimei mus vystė". Apskritai, eilėraščiai — labai saldūs: su gitarom, meilės monais, valso bangomis... Nors tatai irgi gali būti medžiaga poezijai, tačiau šįkart tatai šiaip jau gražius eilėraščius ir sugadino. „Einame gyventi" dedam sutrumpinę, šiek tiek pataisę. Manome, drauguži, dėl to nesupyksi. „Geniutė išėjo" — pas mane. Perduosiu sykiu su paties ženklais „At. Spinduliams", kaip prašai, bet ji buvo siųsta „Ateičiai", o ši pasinaudoti negalėjo.

J. Juozevičiui. Sunaudosime vėliau. Labai dėkui.

Erai. „Vėjuotą naktį" įsidėsime. Deku. Prašome ką nors ilgesnį parašyti.

J. Meškytei. Įdėsime į kitą nr. Išversta gražiai ir kruopščiai. Dėku.

Jon. Mikulevičius,
„Ateities" redaktorius.

Red. — *Jon. Mikulevičius.* Vyr., ats. red. ir leid. — *Pr. Dovydaitis*

Amatininke!

1. Tau reikalingas skubus ir pigus kreditas.
2. Tu turi pigiai pirkti žaliavą ir reikalingus įrankius.
3. Tau turi būti dedami pakenčiami mokesčiai, kurie negriauna Tavo egzistencijos pagrindų.
4. Tu turi būti apsaugotas nuo nešvarios nemokšų konkurencijos.
5. Tavo visas teises turi apsaugoti Amatų Rūmai!

Kaip tuos klausimus išspręsti ir įgyvendinti, plačiai rašys *pirmutinis* Lietuvoje amatininkų laikraštis.

„AMATININKAS",

kurį Lietuvių Verslovininkų Sąjunga leis kaipo nuolatinį „Verslo" priedą. Tad kas užsisakys „Verslą", tas gaus „Amatininką" veltui kas savaitę. Kviečiame visus gerbiamuosius amatininkus ne tik prenumeruotis „Verslą" (tuo pačiu ir „Amatininką"), bet ir gausiai rašyti apie savo vargus ir rūpesčius.

Sekite užjūrio lietuvių gyvenimą,

patys išsirašydami, arba paprašykite ten gyvenančių giminių, kad jums išrašytų vieną iš šių įdomių užsienio lietuvių leidžiamų laikraščių:

1. Amerikos Jungtinėse Valstybėse:
   a) dienraštį „DRAUGĄ" adr. 2334 Oakley Ave, *Chicago, Ill.*
   b) savaitr. „GARSĄ" adr. P. O. Box 421, *Wilkes Barre, Pa.*
   c) einantį dukart per savaitę „DARBININKĄ", adr. 366. W. Broadway, *So. Boston, Mass.*
   d) studentų mėnesinį žurnalą „STUDENTŲ ŽODĮ" 336 W. Broadway, *So Boston, Man.*
2. Brazilijoj:
   savaitraštį „LIETUVIS BRAZILIJOJ", adr. rua Bandeirantes 92, *Sao Paulo*, Brazil.
3. Argentinoj ir Urugvajuj:
   savaitraštį „ŠVYTURĮ", adr., Calle Herrera 287, *Buenos* Aires.

Šie laikraščiai teisingai ir plačiai informuoja apie visą Amerikos, Brazilijos ir Argentinos gyvenimą.

„Gamtos Draugo" komplektų

1929—1933 metų yra nedaug. Juos galima įsigyti **„Ateities" administracijoje,** Kaune, Laisvės Alėja 3, atsiunčiant už kiekvieną komplektą po 3 lt. ir persiuntimą kiekvieno kompl. — 30 cent. Pasiskubėkit įsigyti.

ATITAISOME! „Ateities" 2 nr. 71 psl. 17 eil. iš apačios žodį *„pakyla"* pakeiskite žodžiu *„panyra"*, o 82 psl. 8 eil. iš viršaus žodį *„atokiai"* pakeiskite žodžiu *„artojai"*.

„At." 1 nr. 6 psl. 12 eilutė turi būti tokia: „Taigi pasaulis reikia atnaujinti, ir ne iš viršaus, bet iš vidaus".

Akc. „Žaibo" B-vės spaustuvė, Kaune, telef. 20, 89 ir 35-35.

Katalikų jaunimui ir inteligentams

Jau išleista ir visuose knygynuose gaunama *Kan. A. Sabaliausko* mažo formato moderniška maldaknygelė

Viešpaties Angelas

Maldaknygelė parengta visai moderniškai. Kalbos žiūrėjo *Dr. A. Salys*. Išspausdinta labai geraime ir ploname popieriuje smulkiu (nonparell) šriftu. Iš viso yra 260 pusl., bet atrodo visai maža, nors teksto daug. Tokios maldaknygelės dar neturėjome, todėl mūsų jaunimo ir inteligentų ji senai buvo laukiama. Aptaisyta dvejopais viršeliais su makštelėmis.

I rūš. — geriausios odos virš. auksuotais krašt. Kaina Lt. 6,—
II „ — granatolio viršais, raudonais krašteliais. „ „ 2,50

Pirkdami knygynuose reikalaukite tik *Kan. A. Sabaliausko*, nes tuo pačiu vardu yra išleista ir kitų autorių maldaknygės.

Knygelės gaunamos visuose knygynuose ir pas Ant. Kniūkštą, KAUNAS, Putvinskio g. 14.

Vyresnieji moksleiviai,

Jūs greitai paliksite mokyklos suolą ir stosite į aukštąsias mokyklas pasirengti pilnam inteligento gyvenimui. Kiekvienas inteligentas negali apsieiti be rimto ir plačiai kultūros klausimais rašančio žurnalo.

„ŽIDINYS“

literatūros, mokslo, visuomenės ir akademiško gyvenimo mėnesinis iliustruotas žurnalas jau dešimti metai kaip yra plačiai ir su pamėgimu inteligentiškosios visuomenės skaitomas. Jisai skaitytinas ir kiekvienam prasilavinusiam, galvojančiam žmogui. O ypač moksleiviams, kurie turi didelio dėmesio kreipti į visapusišką lavinimąsi ir sielos turtingumą, turi sekti Lietuvos ir pasaulio kultūros gyvenimą, plėsti savo akiratį, padėti nusistoti savo pasaulėžiūrai.

Iš šiais 1934 m. „ŽIDINYS“ savo skaitytojams duoda nemokamai **„GIMTOSIOS KALBOS“** laikraštį, kuris leidžiamas kas mėnuo (išskyrus vasaros atostogas) sąsiuviniais po 16 pusl. Šis laikraštis aiškina ir taiso šnekamosios ir raštų kalbos netaisyklingumus, ypač vartojamas mūsų inteligentų kalboje.

„ŽIDINIO“ pr-tos kaina: met. 35 lt., pusm. 20 lt., pradžios mokyklų mokyt.: met. 30 lt., pusm., 15 lt., moksleiv. ir studentams: met. 25 lt., pusm. 15 lt. (išsirašant mokyklose ne mažiau kaip po 5 egz. — met. 20 lt., pusm. 10 lt.; galima išsimokėti ir dalimis).

Adr. „Židinys,“ Kaunas, Laisvės Al. 3.

Šio numerio kaina Lt. 1,75.